

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

18.07.2024

Lēmums Nr. 10-04/36/2024**par Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldes 2023. gada 18. decembra tehnisko noteikumu Nr. AP23TP1832 apstrīdēšanu****Adresāte:**

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”, reģistrācijas numurs 40003338357, juridiskā adrese: Republikas laukums 2, Rīga, LV-1010, elektroniskā pasta adrese: info@zmni.lv.

Iesniedzēji :

1. Nodibinājums “Latvijas Dabas fonds”, reģ. Nr. 40008019379, juridiskā adrese: Blaumaņa iela 32-8, Rīga, LV-1011, elektroniskā pasta adrese: ldf@ldf.lv.
2. Biedrība “Zaļā brīvība”, reģ. Nr. 40008001945, juridiskā adrese: Lapu iela 17-3, Rīga, LV-1002, elektroniskā pasta adrese: info@zalahriviba.lv.
3. [Privātpersona].

Iesniedzēju prasījums:

Nodibinājums “Latvijas Dabas fonds” (turpmāk – Latvijas dabas fonds) ar 2024. gada 17. janvāra iesniegumu Nr. 3.6/2024-19 “Par tehnisko noteikumu AP23TP1832 Valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe atjaunošanai apstrīdēšanu” (turpmāk – Apstrīdēšanas iesniegums) lūdz: 1) atcelt Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldes (turpmāk – Dienests) 2023. gada 18. decembra tehniskos noteikumus Nr. AP23TP1832 (turpmāk – Tehniskie noteikumi), kas izsniegti VSIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” (turpmāk – Adresāte) Valsts nozīmes ūdensnotekas (turpmāk – VNŪ) Bolupe (turpmāk – Bolupe), meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai (turpmāk – Paredzētā darbība) Balvu novada Rugāju pagasta un Kubulu pagasta zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem 3858 009 0061, 3874 001 0041, 3874 002 0053, 3874 010 0111, 3874 011 0195, 3894 015 0120, un upes posmam piegulošās zemes vienībās (turpmāk – Darbības vieta); 2) pieņemt lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – IVN) piemērošanu.

Biedrība “Zaļā brīvība” (turpmāk – Zaļā brīvība) ar 2024. gada 18. janvāra iesniegumu Nr. 2024/01-2 “Par Valsts vides dienesta izdotajiem tehniskajiem noteikumiem Nr. AP23TP1832, kas izdoti 18.12.2023 par valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, pik. 88/00-358/00, atjaunošanu” (turpmāk – Apstrīdēšanas iesniegums) lūdz izskatīt iespēju papildus Tehniskajos noteikumos, kas izsniegti Adresātei VNŪ Bolupe Paredzētajai darbībai Darbības vietā esošajām dabas aizsardzības prasībām iekļaut vēl prasību projektēšanas gaitā nodrošināt zālāju un saldūdeņu biotopu eksperta uzraudzību, lai pārliecinātos, ka tehniskie risinājumi

teritorijās, kur upe robežojas ar zālāju biotopiem, kā arī posmos, kur upei novērojamas dabiskošanās pazīmes, tiktu ieplānoti atbilstoši dabas vērtību aizsardzības interesēm, ņemot vērā dabas ekspertu atzinumus norādītos ieteikumus.

[Privātpersona] (turpmāk – Privātpersona) ar 2024. gada 18. janvāra iesniegumu “Iesniegums tehnisko noteikumu Nr. AP23TP1832 apstrīdēšanai” (turpmāk – Apstrīdēšanas iesniegums) apstrīd Dienesta Tehniskos noteikumus, kas izsniegti VNŪ Bolupe Paredzētajai darbībai Darbības vietā, lūdzot tos atcelt.

Dalībnieku viedokļi un argumenti:

1. Latvijas dabas fonds uzskata, ka Tehniskie noteikumi ir atceļami turpmāk minēto apsvērumu dēļ:
 - 1.1. Tehniskajos noteikumos izvirzītās prasības kopumā ir vērtējamas pozitīvi, taču iespējamu būtisku negatīvu ietekmi uz vidi nenovērš tas, ka 2023. gada 7. decembra ietekmes sākotnējā izvērtējuma Nr. AP23SI0450 (turpmāk – Sākotnējais izvērtējums) rezultātā Tehniskajos noteikumos vairākas izvirzītās vides kvalitātes un dabas vērtību saglabāšanai būtiskās prasības ir pakārtotas pieteiktās darbības mērķim un plānoto darbu apjomam (Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkts).
 - 1.2. Lai arī Sākotnējā izvērtējumā ir norādīts, ka Bolupes atjaunošana paredzēta, “lai nodrošinātu normatīvo aktu izvirzītās prasības pieguļošo platību nosusināšanai, jo esošais ūdensnotekas stāvoklis rada pamatotus draudus pieguļošo un upes sateces baseinā esošo lauksaimniecībā izmantojamo zemju un meža platību ilgstošai applūšanai.”, taču Sākotnējais izvērtējums neietver konkrētu informāciju, tostarp kartes, kas pamatotu ilgstošu applūšanu konkrētās vietās un tās radītās sekas.
 - 1.3. Izstrādājamās grunts apjoms ir minēts 2022. gada 8. decembra VSIA “Meliorprojekts” hidromelioratīvās būvniecības speciālista A. Teivena (turpmāk – Eksperts_1) sniegtajā atzinumā Nr. 04/2-0,3/171e “Eksperta atzinums par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – Valsts nozīmes ūdensnoteku Bolupe, pik. 88/00-358/00 Rugāju, Balvu, Kubulu pagastos, Balvu novadā” (turpmāk – Atzinums Nr. 1) ($189\,000\text{ m}^3$), paredzot “atjaunot kanāla gultnes šķērssgriezumu, nodrošinot pavasara palu ūdeņu ar 10% varbūtīgumu aplēses caurplūduma uztveršanu un novadīšanu bez ūdens līmeņa uzstādinājuma un pieguļošo teritoriju applūšanas” un Sākotnējā izvērtējumā ietvertajā Bolupes atjaunošanas aprakstā ($\sim 180\,000 - 190\,000\text{ m}^3$), kas pieļauj “pieguļošo teritoriju applūšanu reizi 10 gados pavasara palu laikā” un “ūdenslīmeņa uzstādinājumu Bolupē, kas pie vasaras-rudens plūdu ar 10 % pārsniegšanas varbūtību sniedzas līdz pat valsts reģionālajam autoceļam P36”. Sākotnējā izvērtējumā šī pretruna nav apskatīta, kā arī nav norādīti konkrēti rādītāji (piemēram, applūstošās teritorijas novietojums, platība, izmantošanas veids, applūšanas ilgums u.c.), kas pamatotu Bolupes atjaunošanā paredzēto darbu apjomu, ņemot vērā arī to, ka Bolupes regulēšana padomju laikā tika projektēta “atbilstoši tā laika pieguļošo teritoriju zemes izmantošanas mērķiem un iespējām”.
 - 1.4. Lai gan Sākotnējā izvērtējumā ir minēts, ka Bolupes atjaunošana apjoma ziņā ir vērtējama kā nozīmīga, tomēr Sākotnējā izvērtējumā nav vērtēta ietekme uz Bolupes ūdens kvalitāti un ekoloģisko stāvokli.
 - 1.5. Par paredzēto darbu vērienīgo apjomu un ietekmi liecina tas, ka, saskaņā ar Sākotnējā izvērtējumu “2023. gadā veiktās izpētes laikā, ūdens dziļums upē kontrolzvejas laikā bija no 0.2 m līdz 1.1 m, platums ~ 7 m, straumes ātrums $\sim 0.02-0.05\text{ m/s}$ ”, bet “ievērojot

atjaunojamās ūdensnotekas virsplatuma parametrus (~19-40 m) ūdensnotekas pārtīrīšana paredzēta un nepieciešama no abiem krastiem tehnisku iemeslu dēļ, jo nav iespējams veikt atjaunošanas darbus ūdensnotekā tikai no viena krasta, norādot, ka ekskavators ar garo strēli no viena krasta var aizsniegt tikai līdz 20 m tālu”. No Sākotnējā izvērtējuma izriet, ka Tehniskajos noteikumos iekļautā prasība “maksimāli samazināt” ir tikai deklaratīva un nedos vēlamo rezultātu.

- 1.6. Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2022.-2027. gadam (turpmāk – Daugavas UBAP) izdalītā ūdensobjekta D451 Bolupe_2, kas ietver atjaunojamo Bolupes posmu, kvalitāte ir vidēja, taču Ūdens apsaimniekošanas likuma 11. pantā noteiktie vides kvalitātes mērķi ūdensobjektiem ietver arī mērķi “novērst visu virszemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos un aizsargāt tos, uzlabojot ūdens kvalitāti un, ja nepieciešams, veicot sanāciju, lai visos virszemes ūdensobjektos sasniegtu labu virszemes ūdeņu stāvokli”. Ņemot vērā Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto, kā arī Daugavas UBAP minēto ūdensobjekta D451 Bolupe_2 situācijas aprakstu un paredzētos pasākumus, nav pamata uzskatīt, ka Bolupei “ūdensnotekas pamatfunkcija” būtu vienīgi nodrošināt padomju laikā projektēto piegulošās zemes apsaimniekošanu, līdz ar to kā Bolupes atjaunošanas mērķis būtu jāizvirza arī Bolupes ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana.
- 1.7. Sākotnējā izvērtējumā nav vērtēta Bolupes atjaunošanas ietekme ne uz upes ūdens režīmu (piemēram, ūdens līmeni un dziļumu mazūdens periodā), ne uz gruntsūdeņiem sateces baseinā. Līdz ar to Sākotnējā izvērtējumā minētais apgalvojums “Vērtējot paredzētās darbības galveno mērķi un ietekmes zonu, arī lokālo ietekmes zonu, Paredzētās darbības īstenošanai ir būtiska loma upes sateces baseina (~868,46 km²) hidroloģiskā režīma uzlabošanai, t.sk. izvērtējuma 4. punktā uzskaitīto VNŪ sateces baseinā, kas ir vērtējams kā būtisks un nozīmīgs Paredzētās darbības pozitīvais aspekts.” ir nepamatots Dienesta pieņēmums, kas nebalstās uz faktiem.
- 1.8. Tehnisko noteikumu 9. punkta un 11. punkta prasības neierobežo atbilstoši 1956. gada projektam plānoto darbu apjomu un neuzliek par pienākumu saglabāt neskartas Bolupes krasta nogāzes un veģetāciju konkrētos posmos.
- 1.9. Sākotnējā izvērtējumā nav apskatīta zaļās infrastruktūras risinājumu (piemēram, applūstošu palieņu) izmantošana, lai gan uz to aicināja Vides konsultatīvā padome (turpmāk – Padome) 2023. gada 3. aprīļa vēstulē Nr.1-11 “Par valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe atjaunošanas projektu pik. 88/00-358/00” (turpmāk – Vēstule Nr. 1-11).
- 1.10. Vides politikas pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam viens no Bioloģiskās daudzveidības jomā izvirzītajiem apakšmērķiem ir “6.2: Dabas kapitāla saglabāšana un pārvaldība” un “PR6.2. Politikas rezultāts: Uzsākta pāreja uz dabas kapitāla pārvaldības un ekosistēmu pakalpojumu pieeju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā”. Viens no rezultatīvajiem rādītājiem šim politikas rezultātam ir “6.2.2. Atjaunots pārveidoto upju brīvs plūdums (km)” – 50 km līdz 2027. gadam. Līdz ar to Bolupes atjaunošana būtu vērtējama arī no ekosistēmu pakalpojumu aspekta.
- 1.11. No Sākotnējā izvērtējumā izriet, ka Dienests uzskata, ka “ZMNĪ¹ pieeja veikt pakāpenisku sateces baseinā esošo VNŪ atjaunošanu, t.sk. paredzot risinājumus piesārņojuma un erozijas risku mazināšanai, ir atzīstama par piemērotu risinājumu pēkšņu un nozīmīgu ietekmju uz vidi mazināšanai, maksimāli nodrošinot citu meliorācijas sistēmu atjaunošanas vai pārbūves iespējamību, lai nodrošinātu zemes īpašumu atbilstošu apsaimniekošanu, t.sk. sateces baseinā esošo LVM apsaimniekoto

¹ Adresāte.

meža zemju apsaimniekošanu.”. Taču šādā gadījumā netiek ievērots likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – Novērtējuma likums) noteiktais princips, ka paredzēto darbību, kurai ir vai var būt būtiska ietekme uz vidi, aizliegts sadalīt vairākās darbībās, jo tādējādi netiek pienācīgi novērtēta paredzētās darbības kopīgā ietekme. Šis princips pilnībā attiecas uz Bolupes atjaunošanu un citiem valsts nozīmes ūdensnoteku atjaunošanas vai pārbūves projektiem, jo katra upes posma sākotnējā izvērtējumā vai tehnisko noteikumu izsniegšanas procesā netiek pilnvērtīgi izvērtēta ne ietekme uz upes sateces baseinu kopumā, ne uz noteci saņemšo sateces baseinu. To, ka šāda ietekme var būt, apliecina Sākotnējā izvērtējumā minētais: “Paredzētās darbības īstenošanas rezultātā, pamatojoties uz izvērtējuma lietā esošo informāciju, Dienests pilnībā neizslēdz varbūtējus riskus ietekmei VNŪ Bolupe lejteces posmu, t.sk. tās atjaunošanas, pārtīrīšanas nepieciešamību, kas precizējams būvprojekta izstrādes laikā, veicot papildus inženierizpēti un paredzot atbilstošus risinājumus ietekmju mazināšanai.” Tā vietā, lai lemtu par pilnvērtīgu Bolupes atjaunošanas izvērtēšanu IVN procesā, Dienests pieļauj dabas liegumā “Lubāna mitrājs” (turpmāk – Dabas liegums) esošā Bolupes posma “atjaunošanas, pārtīrīšanas nepieciešamību” augstāk esošā Bolupes posma atjaunošanas dēļ.

- 1.12. Paredzēto darbu apjoms liecina, ka ietekme ir būtiska un Bolupes atjaunošana notiks, padziļinot upi un būtiski pārveidojot krastus. Tehniskajos noteikumos izvirzītās prasības nesamazina darbu apjomu un attiecīgi nenovērš un nemazina ietekmes.
- 1.13. Sākotnējā izvērtējumā ir konstatēts, ka “būtiski Paredzētās darbības ierobežojumi (tuvi “0” alternatīvai) ir noteikti U. Bergmaņa atzinumā, kas ir pretrunā ar Paredzētās darbības mērķi un Izvērtējuma lietā pieejamiem hidromeliorācijas jomas ekspertu atzinumiem, viedokli, t.sk. Adresātes un Latvijas dabas fonda iesniegumos sniegto viedokli.”, kas skaidri atklāj plānotās Bolupes atjaunošanas sagaidāmās ietekmes un norāda uz nepieciešamību konstatētās pretrunas izvērtēt pilna ietekmes uz vidi novērtējuma procesā. Tehniskajos noteikumos izvirzot vides aizsardzības prasības, “*cik tālu tas nav pretrunā ar ūdensnotekas atjaunošanas mērķi*”, ietekmes netiks novērstas vai mazinātas.
- 1.14. Zemes apsaimniekošanas uzlabošana ir tikai viens no aspektiem, kas nekādi neļauj pozitīvi raksturot Bolupes atjaunošanas ietekmi un Bolupes hidromorfoloģiju, ekoloģisko kvalitāti, dzīvotnēm, zivju resursiem un sateces baseina ūdens režīmu kopumā. Turklāt “apsaimniekošanas uzlabošana” var ietvert aramzemes ierīkošanu līdz Bolupes krastam un attiecīgu barības vielu un sedimentu ieneses risku.
- 1.15. Sākotnējā izvērtējumā ir iekļauti arī vairāki citi deklaratīvi, ar konkrētiem faktiem nepamatoti Dienesta apgalvojumi, piemēram, “norādāms, ka Paredzētās darbības ietvaros ir paredzēti risinājumi ietekmju mazināšanai, ilgtermiņā nodrošinot ūdensobjekta un sateces baseinā esošo teritoriju apstākļu uzlabošanu, turklāt jāņem vērā, ka meliorācijas jomu regulējošo normatīvo aktos atjaunojamajam upes posmam ir noteikta īpaša (valstiska) loma un uzdevumi, vides kvalitātes nodrošināšanai upes sateces baseinā” (Kuri risinājumi, kurus apstākļus uzlabos? Kāda tieši “īpaša (valstiska) loma un uzdevumi vides kvalitātes nodrošināšanai?”), “Esošie vietas apstākļi un meliorācijas jomu regulējošo normatīvo aktu prasības, norāda uz nepieciešamību veikt Paredzēto darbību, lai nodrošinātu iespējami optimālus zemes īpašumu apsaimniekošanas priekšnosacījumus.” (Kādi tieši apstākļi, ja Sākotnējā izvērtējumā nav norādītas konkrētas applūstošās un pārmitrās teritorijas? Kādus priekšnosacījumus, kādai apsaimniekošanai?), “melioratīvie pasākumi, īpaši attiecībā uz VNŪ atbilstošas funkcionalitātes nodrošināšanu ir vērtējami kā būtiski ietekmju uz vidi mazināšanai” (Kuri tieši pasākumi kuru ietekmju mazināšanai?).

- 1.16. Tehniskajos noteikumos nav noteiktas atbilstīgas prasības ietekmju mazināšanai, tostarp nav izvirzīta prasība būvprojekta izstrādē iesaistīt ekspertus, kas palīdzētu saskaņot meliorācijas jomu un citu jomu vajadzības.
- 1.17. Bolupes atjaunošana Sākotnējā izvērtējumā aprakstītajā apjomā var būtiski negatīvi ietekmēt vidi un Tehniskajos noteikumos izvirzītās prasības nenovērš un nemazina ietekmes pietiekamā apjomā. Pieņemot lēmumu nepiemērot IVN, nav ievērots Novērtējuma likumā noteiktais piesardzības princips (3. panta 5. punkts). Bolupes atjaunošanas vajadzības, apjomus, ietekmes, alternatīvas pilnvērtīgi izvērtēt un paredzēt atbilstošus ietekmi mazinošus pasākumus var IVN procesa ietvaros, kur iesaistīti dažādu jomu eksperti un publiskās apspriešanas ietvaros notiek diskusija par piedāvātajiem risinājumiem. Bez pilna IVN procesa pieļaujama tikai tāda Bolupes atjaunošana, ciktāl tā nav pretrunā ar upes ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanu un nerada negatīvu ietekmi uz blakusesošajām ekosistēmām, attiecīgi būtiski mainot un papildinot Tehniskajos noteikumos izvirzītās prasības. Piemēram, nosakot, ka Bolupes atjaunošanu atļauts veikt, saglabājot un veicinot upes laterālo nepārtrauktību, saglabājot un uzlabojot upes dzīvotņu kvalitāti un funkcionējošas palienes; projekta izstrādē iesaistīt hidroloģijas, upju biotopu, zivju sugu, zālāju biotopu un meža biotopu ekspertus.
2. Zaļā brīvība uzskata, ka Tehniskie noteikumi jāpapildina ar vides aizsardzības prasībām turpmāk minēto apsvērumu dēļ:
 - 2.1. Ņemot vērā situāciju dabā, kur zālāju biotopus bieži šķērso Bolupes vecupes gultnes, šādi risinājumi būtu iespējami, nenonākot pretrunā ar nepieciešamību samazināt plūdu ilgumu apdzīvotās vietās un ceļu infrastruktūras teritorijās (piemēram, saglabājot sliekšni vecupju ietekai Bolupē, lai vecupēs ilgāk turētos ūdens un slapajos zālajos saglabātos tiem raksturīgais sugu sastāvs). Ņemot vērā, kāds ir palu apjoms Bolupes baseinā, upes tīrīšana nenožīmē, ka šie pali vairs nenotiks, bet gan samazināsies applūšanas ilgums, kas ir savienojams ar zālāju biotopu uzturēšanas un apsaimniekošanas vajadzībām.
 - 2.2. Prasība eksperta uzraudzībai pamatojama ar vides organizāciju un dabas ekspertu pieredzi, kur pat projektos ar pamatmērķi nodrošināt biotopu atjaunošanu, meliorācijas darbi nereti tikuši projektēti un izpildīti pretēji eksperta atzinumā iekļautajiem nosacījumiem.
3. Privātpersona uzskata, ka Tehniskie noteikumi atceļami turpmāk minēto apsvērumu dēļ:
 - 3.1. Paredzētajai darbībai netiek piemērots IVN, kā arī izsniegtie Tehniskie noteikumi pieļauj plašu interpretāciju, tādējādi, iespējams, atļaujot būtisku ietekmi uz vidi.
 - 3.2. Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunkts faktiski pieļauj iznīcināt aizsargājamo zālāju biotopus, ja Adresāte uzskatīs, ka nav iespējami citi risinājumi. Ja konkrētajā vietā ir iespējams piekļūt ar tehniku un veikt rakšanas darbus, tad ir iespējams arī izrakto materiālu pārvietot uz vietu, kur netiks skarti biotopi. Ja Adresāte to nevēlas darīt, tad ir jāizvērtē, vai šādos posmos rakšanas darbi vispār būtu jāveic.
 - 3.3. Paredzētās darbības ietvaros tiks iznīcināts dabīgais hidroloģiskais režīms, jo posmos, kuru krastos nav īpaši aizsargājamo biotopu, rakšanas darbu apjoms netiek limitēts. Jānosaka cik procentos no upes gultnes šķērsgriezuma drīkst veikt rakšanas darbus, lai neveidotos situācijas, ka tiek norakti visi dabīgi izveidojušies gultnes paaugstinājumi (sēres, sēkļi un vecu bebru dambju paliekas), kad maz ūdens periodos upe kļūs par grāvi. Šādas sekas jau ir novērojamas Platones upē, kur pēc līdzīga projekta realizācijas vietās, kur agrāk vasarā ūdens līmenis bija no 0.5-1,5 m, pēc projekta realizācijas ūdens līmenis lielos upes posmos 2023. gada maijā bija tikai 10 - 15 cm, un pat kilometru

gari posmi ir bez padziļinājumiem, kas būtu dziļāki par 50 cm. Šādu rakšanas darbu sekas ļoti graujoši ietekmēs zivju populāciju, jo šādi sekļie upes posmi ir bez slēptuvēm un masveidā piesaista zivju gārņus, kam agrāk piekļuvi upes posmiem ierobežoja upes līmenis un krastos esošais apaugums.

- 3.4. Tā kā Bolupes upe atrodas mežainā apvidū, tad nav pieļaujama vienlaidus apauguma novākšana gar upes krastiem garos posmos. Ja apaugums tiks novākts, tad pastiprināti uzkrāsīs upes ūdens, kas veicinās vēl ātrāku upes aizaugšanu ar ūdenszālēm. Gar krastiem ir jāatstāj pietiekami daudz koku, lai veidotos patstāvīgs ūdens noēnojums. Atstātajiem kokiem būtu jāpaliek dabīgā izskatā, nevis apgrieztie stubņiem.
4. Dienests 2024. gada 25. janvāra vēstulē Nr. 2.3/AP/946/2024 “Par tehnisko noteikumu Nr. AP23TN1832 apstrīdības iesniegumu” (turpmāk – Vēstule Nr. 946) sniedz viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā norādītajiem argumentiem:
 - 4.1. Dienests Tehniskos noteikumus Paredzētajai darbībai Darbības vietā izsniedzis, pamatojoties uz Novērtējuma likuma 13. punkta otro daļu un Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumu Nr. 30 „Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai” (turpmāk – Noteikumi Nr. 30) 15. punktu un pielikuma 1.4., 8.14. apakšpunktu, jo, pamatojoties uz Sākotnējā izvērtējumā norādītajiem faktiem un apsvērumiem, Dienests pieņēma lēmumu nepiemērot IVN procedūru Paredzētajai darbībai.
 - 4.2. Dienests, izvērtējot Apstrīdēšanas iesniegumā ietverto informāciju un viedokli, piekrīt Latvijas dabas fonda viedoklim, ka Paredzētās darbības ietekmes uz vidi ir vērtējamas kā nozīmīgas. Vienlaikus atjaunojamais Bolupes posms ir regulēts un tam ir noteikts valsts nozīmes ūdensnotekas statuss, kuram jānodrošina meliorācijas jomu regulējošo normatīvo aktu prasības.
 - 4.3. Latvijas apstākļos meliorācijai ir būtiska loma, lai teritorijā apstiprinātie zemes lietošanas veidi būtu atbilstoši apsaimniekojami. Dienests, lemjot par IVN procedūras nepiemērošanu, ir ņēmis vērā gan Paredzētās darbības ietekmi uz Darbības vietā esošajām dabas vērtībām, gan Paredzētās darbības nepieciešamību (būtiskumu) no upes sateces baseinā esošo teritoriju saimnieciskās izmantošanas viedokļa.
 - 4.4. Atbilstoši Novērtējuma likuma 11. panta otrās daļas 1. punkta kritērijiem, esošais līdzšinējais un apstiprinātais teritorijas izmantošanas veids un funkcionālais zonējums, ir viens no faktoriem, kas jāņem vērā vērtējot Paredzētās darbības ietekmes uz vidi. Tomēr Dienests Sākotnējā izvērtējumā konkrēto kritēriju (meliorācijas pozitīvo aspektu) nav vērtējis kā noteicošo, bet ir vērtējis visu Novērtējuma likuma 11. pantā noteikto kritēriju kopumu.
 - 4.5. Dienests Sākotnējā izvērtējuma laikā identificēja Paredzētās darbības iespējamās nelabvēlīgās ietekmes uz vidi. Dienesta ieskatā, to novēršanai vai mazināšanai Tehniskajos noteikumos noteiktās vides prasības ir atbilstošas.
 - 4.6. Izvērtējot Apstrīdēšanas iesniegumā ietverto informāciju un lietas apstākļus, Dienests ir lēmis par Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 77.¹ pantā sniegto tiesību neizmantošanu, jo uzskata, ka Dienests Tehniskos noteikumus izsniedzis un vides prasības izvirzījis saskaņā ar normatīvajiem aktiem un Tehniskie noteikumi ir atstājami spēkā.
5. Adresāte 2024. gada 14. marta vēstulē Nr. 1-9.3/108 “Par informācijas sniegšanu” (turpmāk – Vēstule_108) sniedz viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā, ko iesniedzis Latvijas dabas fonds, norādītajiem argumentiem:
 - 5.1. Kopumā Apstrīdēšanas iesniegumā norādītie argumenti ir apspriesti vairākkārt jau iepriekš nosūtītajos sarakstes dokumentos un klātienē tikšanās reizēs. Ir izdarīti visi

nepieciešamie priekšdarbi – sagatavoti nepieciešamie ar vides vērtību apzināšanu sertificētu ekspertu atzinumi, organizētas tikšanās ar sabiedriskajām vides organizācijām. Interesenti tika iepazīstināti ar būvprojektēšanas materiāliem, veikta sarakste ar vides organizācijām, kur tika izskaidrota projektēšanas gaita, kā arī vairākas reizes sniegta papildus informācija vides tehnisko noteikumu sagatavošanai.

- 5.2. Darbu īstenošanu bija paredzēts veikt piesaistot Eiropas Savienības (turpmāk – ES) finanšu līdzekļus saskaņā ar Ministru kabineta 2023. gada 13. jūlija noteikumu Nr. 392 “Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1. komponentes “Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja” 1.3. reformu un investīciju virziena “Pielāgošanās klimata pārmaiņām” 1.3.1.2.i. investīcijas “Investīcijas plūdu risku mazināšanas infrastruktūrā” īstenošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 392), bet projekta īstenošanas laika ierobežojuma dēļ un izveidojušās situācijas rezultātā no šīs ieceres pagaidām ir nācies atteikties.
6. Vēstules 108 pielikumā pievienota SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstule Nr. ZVIDZE-2024 [3] “Atbilde uz Latvijas dabas fonda (Leldes Engēles) vēstuli par tehnisko noteikumu Nr. AP23TP1832 apstrīdēšanu” (turpmāk – Vēstule_3), kurā izteikts viedoklis par Apstrīdēšanas iesniegumu:
 - 6.1. 2023. gada Būvprojekta minimālā sastāvā “Valsts ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik. 88/00-358/00 atjaunošana, Rugāju, Balvu, Kubulu pagasti, Balvu novads” (turpmāk – Būvprojekts) dokumentācijā ir iekļauta Apstrīdēšanas iesniegumā norādītā trūkstošā informācija par applūstošo teritoriju kartēm (applūstošo platību karte ar skaidri norādīta 1% Qpp applūstoša platība pirms un pēc plānotajiem būvdarbiem, ka arī applūstošo platību karte ar skaidri norādīta 10% Qpp applūstoša platība pirms un pēc plānotajiem būvdarbiem) un citiem nepieciešamajiem dokumentiem. Šī informācija bija pieejama Dienesta amatpersonām Sākotnējā izvērtējamā un Tehnisko noteikumu sagatavošanas laikā, kā arī ar to tika iepazīstināta Padomes un Latvijas dabas fonda pārstāve un Zaļā brīvība pārstāvis klātienēs tikšanās reizē.
 - 6.2. Nav saprotams pēc kādām metodēm - neveicot inženiertehnisko izpēti, balstoties tikai uz vizuālās apsekošanas pamata, Padome, Latvijas dabas fonds un Zaļā brīvība ar tās pārstāvjiem un vairākiem biotopu ekspertiem, spēj noteikt kopējo Bolupes garenprofila kritumu un tās šķērsprofila aizauguma apjomus, kā arī kopējos būvdarbu apjomus. Šo apstākļu kopums ļauj izdarīt secinājumus – sagatavojot vai izsakot viedokli par sarežģītiem inženiertehniskiem jautājumiem, nepieciešamību būt kaut ar nelielām konkrētās sfēras priekšzināšanām, lai spētu kaut nedaudz iedziļināties un spriest par hidromelioratīvās jomas jautājumiem. Klātienēs tikšanās reizē tika parādīti saistošie Bolupes garenprofili un šķērsprofili, kuros lielākā daļā Bolupes pārtīršanas apjomi tiek veikti tikai daļā no tās šķērsprofila, tā lielu daļu saglabājot neskartu.
 - 6.3. Izrauts no konteksta tiek lietots jēdziens no Daugavas UBAP – laterālo nepārtrauktību (laterāls – vārda tiešā nozīme - Tāds, kas attiecas uz sānu, saistīts ar to; tāds, kas atrodas sānos vai ir vērsts uz sāniem. Laterālo nepārtrauktību – vārdu savienojumu nozīme, no metodikas izstrāde upju aizsprostu vides, sociālo un ekonomisko ietekmju novēršanai) Ietekme uz plūdu risku. Šķēršļi uz upēm var arī paaugstināt plūdu risku.
 - 6.4. Ūdenskrātuvē augšpus šķēršļa pastiprināti uzkrājas nogulumi, kā rezultātā samazinās ūdenskrātuves tilpums, un līdz ar to samazinās tās spēja uzkrāt lielas ūdens pieplūdes, piemēram, spēcīgu lietusgāzu gadījumā (Energypedia, bez dat.). Tāpat arī krasta iedambējumi kavē upes laterālo nepārtrauktību – upei nav sasaistes ar palieni. Ja pie tam upes ir pārveidotas (taisnotas/regulētas), mainās arī upes garums – rezultātā ir saīsināta upe, palielināts straumes ātrums un, attiecīgi, arī lielāks caurplūdums, kopumā

palielinot plūdu riskus). Nevienā tehniskajā risinājumā nav plānots ierobežot palieņu applūšanu vai mainīt upes pastāvošo trasējumu (nav plānots to iztaisnot), kas arī ir norādīts visā Būvprojekta dokumentācijā. Biedrības iesniegumā, kā pamatojums, minēts pilnīgi pretējs pamatojums, lūdzot norobežot vecupes daļas, kas samazina laterālo nepārtrauktību atbilstoši augstāk minētajām vadlīnijām un Latvijas dabas fonda prasībām, kas atkal ļauj izdarīt secinājumus par Latvijas dabas fonda profesionalitāti un izpratni.

- 6.5. Bolupes ūdens kvalitāte un ekoloģiskais stāvoklis tiešā veidā saistīts ar plānotajiem darbiem, kas ļaus samazināt suspensijas apjomu Bolupes gultnē uzlabojot ūdens kvalitāti. Būvprojekta tehniskajos risinājumos plānots izmantot gan sedimentācijas baseinus, gan ģeotekstila vairokus, lai samazinātu uzduļķošanas un sedimentu pārnesei būvdarbu laikā.
- 6.6. Kopējais Bolupes hidroloģiskais režīms atjaunošanas būvprojekta īstenošanas rezultātā netiks mainīts. Projekta realizācijas gadījumā netiks novērsta Bolupes potomalitāte, kā to nosaka meliorācijas nozares normatīvie akti, taču tiek samazināti kritisko ūdens līmeņu un applūšanas ilgumu radītāji.
- 6.7. Klātienē tikšanās laikā tika uzraudzti un izskaidroti saistošie Bolupes garenprofili un šķērsprofili, kuros absolūti lielākā daļā ūdensnotekas pārtīrīšanas apjomi tiek veikti tikai daļā no tās šķērsprofila, tā lielu daļu saglabājot neskartu. Šos risinājumus plānots iesniegt būvprojekta pilnā apjomā saskaņošanas laikā ar Dienestu un Tehnisko noteikumu prasību izpildi pilnā apjomā. Būvprojekta pilnā sastāvā tiks veikti visu risinājumu precizējumi, atbilstoši visu normatīvo aktu un Tehnisko noteikumu izvirzītajām prasībām.
- 6.8. Bolupes atjaunošanas Būvprojekta un pilnā sastāva būvprojektā nav plānots mainīt vai kā citādi ietekmēt ekosistēmas sniegtos pakalpojumus. Atjaunojot Bolupes gultnes caurvades spēju, tiks nodrošināt dabas vērtību iespēja pastāvēt apstākļos, pie kādiem tās radušās, kas ir noteikts šo aizsargājamo platību saglabāšanas normatīvo prasību nosacījumos. Nav saprotams, ar kādu ekosistēmas pakalpojuma punktu neizpilda Bolupes atjaunošanas projekts tiek saistīts, iepriekš minēto "Atjaunots pārveidoto upju brīvs plūdums", ko pēc būtības veicot pilnībā apjomā, izjauktu esošo dabas vērtību pastāvēšanu un to eksistences apstākļus, nemaz nerunājot par pieguļošo patību apsaimniekošanu un cilvēku dzīvesvietu, infrastruktūras izmantošanu.
- 6.9. Citējot rekomendācijas ekosistēmas pakalpojumu pieejamībai "EPP mērķis ir attīstīt teritoriju maksimāli saprātīgā un dabas vidi nedegradējošā veidā", kas skaidri norāda, ka kopējais mērķis ekosistēmas pakalpojumu pieejamībai ir izmantot saprātīgus risinājumus, kas pēc būtības sakrīt ar plānoto būvprojekta izstrādes mērķi, t.i., novērst krasas pārmaiņas kopējos apstākļos Bolupes turpmākā ekspluatācijā un apsaimniekošanā, saglabāt tās sākotnējos radītājus – patomālas upes stāvokli, kaut meliorācijas jomas normatīvi nosaka pretējo, kas rezultātā ļaus piekritīgajā teritorijā saglabāt esošās dabas vērtības un līdzās pastāvēt civilizācijas pārstāvjiem, infrastruktūrai.
- 6.10. Tēzei par Bolupes tīrīšanu Dabas lieguma teritorijā un atjaunošanas darbu ietekmei tajā nav nekādā pamatojuma. Līdz šim veiktajos darbos - gan biotopu ekspertu atzinumos, gan administratīvā procesa dokumentācijā, gan meliorācijas sistēmas projektēšanas – inženieru veiktajos aprēķinos, mērījumos un tehniskajos risinājumos nav norādes par ietekmi uz Natura 2000 teritoriju, kas faktiski arī nav iespējama, jo plānotie darbi netiks veikti šajā teritorijā. Faktiskais ūdens līmeņa uzstādinājums augšpus pik. 88/00 ir vairāk nekā 600 m garā posmā no nepārtīrāmā posma - Natura 2000 teritorijas.

- 6.11. Jau pēc sākotnējiem datiem un būvprojekta minimālā sastāva tehniskā risinājuma tiek paredzēts veikt normatīvajā bāzē norādītos vides risinājumus (sedimentācijas baseinu, kā paliekošu vides risinājumu – suspensijas ilgtermiņa samazināšanai, papildus piedāvāts uz būvdarbu laiku izmantot ģeotekstila vairogu, lai mazinātu tieši būvdarbu laikā peldošo daļiņu un sedimentu nonākšanu Bolupes lejtecē). Šie risinājumi apbēti vairāku gadu projektēšanas un būvdarbu realizācijā atjaunojot meliorācijas sistēmas, kā arī apstiprināts iesaistītajām pusēm līdz šim, ieskaitot vides aizstāvības institūcijām. Meliorācijas sistēmu piekritīgās zemes īpašnieki, atbilstoši Civillikumam, faktiski var vērsties ar prasību pret Natura 2000 teritorijas apsaimniekotāju, jo tiek uzstādināts ūdens līmenis vairāk nekā 600 m garā Bolupes posmā, pasliktinot to īpašumā hidroloģisko stāvokli un apgrūtinot īpašumu apsaimniekošanu, samazinot īpašuma vērtību.
- 6.12. Apstrīdēšanas iesnieguma nav minēts pamatojums nevienai no izvirzītajām tēzēm, tikai vispārīgi apgalvojumi, bez nekāda pamatojuma – ne loģiska, ne zinātniska, ne dabas apstākļos balstīta. Latvijas dabas fondam nav skaidrs, vai pēc Latvijas dabas fonda domām piesaistīti nākošie trīs vai desmit vides jomas eksperti būs īstie. Latvijas dabas fondam nav skaidrs, vai īstie eksperti un meliorācijas jomas projektētāji (kas būs atbilstoši Latvijas dabas fonda pārstāves vēlmēm) atklās ko būtiski citu kā norādījuši esošie, lai pamatotu pilnā apjoma IVN nepieciešamību, vai arī mainīs vietējo iedzīvotāju domas, kas gadiem rakstījuši neskaitāmus iesniegumus Bolupes atjaunošanas un pārtīrīšanas vajadzībai, vai arī mainīs un kārtējo reizi palīdzēs zaudēt Latvijas Republikas iedzīvotājiem pieejamos ES fondu naudas līdzekļus, ko tās piešķirēji apstiprinājuši piešķirot plānoto finansējumu objektu realizācijai.
- 6.13. Dabas vērtības ir jāaizsargā, bet tam ir jānotiek samērīgi un loģiski, balstoties uz visu iesaistīto speciālistu viedokļiem un attiecīgi sagatavotajiem dokumentiem, veiktajiem aprēķiniem un pamatojumiem (faktisko situāciju dabā, inženiertehniskajiem aprēķiniem, daudzu gadu praktiskos būvdarbu pieredzi), nevis balstoties tikai uz vides aizsardzības jomas speciālista sagatavoto atzinumu, ignorējot meliorācijas jomas speciālistu atzinumu, sertificētu melioratoru veiktos aprēķinus un meliorācijas jomu reglamentējošo normatīvos aktus.
- 6.14. Saistībā ar U. Bergmaņa (turpmāk – Eksperts_2) 2022. gada 16. decembra atzinumu Nr. UB/2022/18 “Par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (turpmāk – ĪADT), īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu posmā pik 88/00-358/00 (meliorācijas kadastra Nr. 4254:01) Balvu novadā” (turpmāk – Atzinums Nr. 2) SIA “ZVIDZE” norāda, ka Bolupes apsekošana veikta 2022. gada novembra sākumā.
- 6.15. Apsekojot Bolupi pie zema ūdenslīmeņa, ir labi redzams un Atzinumā Nr. 2 arī aprakstīts Bolupes gultnes šķēršļu daudzveidība un apjoms, tomēr Bolupes apskati būtu vēlams veikt arī pie augstākiem ūdenslīmeņiem, kad pie Bolupes krastiem var piekļūt tikai ar laivu – tas radītu pilnvērtīgāku ainu uz Bolupes caurvadāmo ūdensapjomu, kas tai jācaurvada ik gadu. Bolupes ūdenslīmeņa svārstības ir straujas, ar lielu amplitūdu, un neregulāras. Analizējot hidrogrāfa datus un pieņemot loģiskus secinājumus, Atzinumā Nr. 2 pieminētajam zivju dzenītim Alcedo atthis, ligzdošana Bolupes krastu atsegumos un nobrukumos varētu būt izaicinājumu pilna, jo pirmkārt, palu režīms pēdējo 10 gadu laikā ir ārkārtīgi neregulārs, otrkārt, Bolupes krastu nobrukumi un atsegumi ir izveidojušies Bolupes ārējos līkumos, kas tiešā veidā radušies dēļ nenoturīgā Bolupes gultnē un nogāzēs esošā grunts sastāva, kas pārsvarā ir smilts, un nepietiekamais ūdensnotekas šķērsgriezuma laukuma, kas gultnes trajektoriju virza uz Bolupes ārējo līkumu, kur straumes ātrums ir lielākais un radot izskalojums, kas ik

gadu turpina plesties plašumā. Šīs atsegtās nogāzes ir nestabilas, un jebkurā nākamajā pavasara palu vai vasaras- rudens plūdu laikā var atkārtoti deformēt nogāzi.

- 6.16. Ja netiks veikta Bolupes atjaunošana, ūdens plūsma turpinās degradēt Bolupes ārējos likumus un sekojoši no nogāzēm noslīdējušais grunts apjoms tālāk nonāks Bolupes lejtecē, radot kārtējos sanesumus, un paaugstinot ūdenslīmeni Bolupes. Atzinumā Nr. 2 norādītie meandri galvenokārt ir nogāžu noslīdējumi vai izskalojumi, kas radušies bebru darbības rezultātā, aizsprostam nobloķējot ūdens plūsmu pa esošo gultni un ūdens apjomam atrodot ceļu pa sliktākas noturības grunti kādā no vai abos krastos. Citviet tie ir nogāžu noslīdējumi, kas apauguši ar krūmiem vai ūdensaugiem un vizuāli paspilgtina iespaidu, ka gultne meandrē. Tomēr, kā jebkurš grunts sanesums, tas būtiski samazina gultnes šķērsgriezuma laukumu un turpina radīt riskus un labvēlīgus apstākļus tālākai ūdensnotekas krastu izskalošanai. Bez tam, pie šādiem apstākļiem tam nav sakarības ar ūdens kvalitātes uzlabošanos, bet gan pretēji – turpinot erodēt krastiem, grunts daļiņas rada piesērējumu ūdensnotekas lejtecē.
 - 6.17. Tiek izstrādāts Bolupes atjaunošanas būvprojekts, un darbu laikā netiks mainīta Bolupes ass, un sekojoši arī pamatnogāzes (nevis aizsērējuma) novietojums. Posmā lejpus pik. 339/10 dabā ir konstatēti vairāki bebru aizsprosti, kuru ietekmi šobrīd pastiprina gultnē iekritušo un straumes sanesto koku palieku un sanesumu uzstādīnājumi, kas lokāli uzstādina ūdeni un pēc tiem rada straumes ātruma palielinājumu. Šie apstākļi arī lokālos ūdensnotekas posmos var radīt mākslīgus apstākļus straumes ātruma palielinājumam, taču tie būs tieši saistīti ar šķēršļa uzstādīnājuma augstumu un ūdenslīmeņu starpību, nevis ūdensnotekas straujtecēs esamību.
 - 6.18. Lai mazinātu rakšanas darbu ietekmi uz Bolupes nepārtīrāmo posmu uz lejteci no pik. 88/00, paredzēts veidot sedimentācijas baseinu Bolupes atjaunojamā posma lejtecē, pik. 88/00-88/50. Lai mazinātu rakšanas darbu laikā radušos grunts daļiņu uzirdinājumu Bolupes, sekojoši arī uz Bolupes nepārtīrāmo posmu, projektā paredzēts veidot ģeotekstila vairogu grunts smalkās daļiņas un sanešu ķeršanai, tādējādi novēršot to nonākšanu Bolupes lejtecē. Ģeotekstila vairogu skaits un atrašanās vietas tiks precizētas pilnā būvprojekta izstrādes laikā un saskaņotas normatīvu noteiktajā kārtībā.
 - 6.19. Latvijas Republika ir tiesiska valsts un atbilstoši tās likumdošanai nosaka – tai skaitā kā tiek piešķirts ūdensnotekām valsts nozīmes ūdensnotekas statuss. Latvijas dabas fonda pārstāve atklāti aicina izvēlēties “pareizos” ekspertus, kas ir pretlikumīgi un klajs likuma pārkāpums. Šādu likuma un noteikumu normu interpretācija nav tiesiska un likumīga. Neviens no Apstrīdēšanas iesnieguma punktiem nav pamatots ne zinātniskiem, ne juridiskiem, ne loģiskiem, ne uz dabā balstītiem apstākļiem.
6. Adresāte 2024. gada 13. marta vēstulē Nr. 1-17/105 “Par informācijas sniegšanu VNŪ Bolupe” (turpmāk – Vēstule_105) sniedz viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā, ko iesniegusi Zaļā brīvība, norādītajiem argumentiem:
- 7.1. Atbilstoši saistošai likumdošanai būvobjekta piekritīgajā teritorijā notikusi vairākkārtīgā dabas vērtību apsekošana – 1. reize veicot dabas skaitīšanu, kas atbilstoši publiskai informācijai ir beigusies. 2. reize SIA “ESTONIAN, LATVIAN & LITHUANIAN ENVIRONMENT” (turpmāk – SIA ELLE) 2023. gada 11. augustā sniegto informāciju par Darbības vietu, saistībā ar potenciāla vēja elektrostaciju parka izbūvi, SIA ELLE (sugu un biotopu ekspertes Daigas Morozas (sertifikāta Nr. 204, sertificēta par biotopu grupu: zālāji)) veiktas izpētes rezultātā konstatētiem īpaši aizsargājamiem biotopiem un īpaši aizsargājamām sugām. 3. reize - Lubānas mitrāja dabas aizsardzības plāns (Natura 2000 aizsardzības plāns un tā izstrāde) 4. reize – šī

projekta ietvaros visu saistošo speciālistu darbs (t.sk. sugu un biotopu jomā sertificētas ekspertes Kristīnes Daudziņas (sertifikāta Nr. 083) 2023. gada 9. jūnija atzinums “EKSPERTA ATZINUMS” par Paredzētās darbības ietekmi uz īpaši aizsargājamajiem Eiropas Savienības nozīmes zālājiem ūdensobjekta posmā pik. 88/00-358/00 ar 2023. gada 23. septembra atzinuma papildinājumu (turpmāk – Atzinums_09062023)).

- 7.2. Būvprojekts izstrādājams atbilstoši normatīvo aktu prasībām un izsniegtajiem tehniskajiem noteikumiem (t.sk. arī Dienesta izsniegtajiem Tehniskajiem noteikumiem, kas sagatavoti arī lielā mērā balstoties uz sertificētu ekspertu sagatavotajiem atzinumiem).
- 7.3. Adresāte pilda likumdošanā noteiktās funkcijas, kuru īstenošanai tiek izmantoti valsts budžeta un/vai Eiropas Savienības finanšu līdzekļi, līdz ar to minētās prasības īstenošana prasītu šo līdzekļu izmantošanu. Vērā ņemams arī ir SIA “ZVIDZE” sniegtais viedoklis.
- 7.4. Vēstule_105 pielikumā pievienota SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstule Nr. ZVIDZE-2024 [2] “Atbilde uz biedrības “Zaļā brīvība” iesniegumu saistībā ar Valsts vides dienesta izdotajiem tehniskajiem noteikumiem Nr.AP23TP1832.” (turpmāk – Vēstule_2), kurā izteikts viedoklis par Apstrīdēšanas iesniegumu:
- 7.5. Nav skaidrs ieguvums un lietderība iekļaut Apstrīdēšanas iesniegumā norādīto prasību Tehniskajos noteikumos, jo Darbības vietu apsekojuši un atzinumus jau izstrādājuši dažādi biotopu eksperti, kuru ieteikumus, ciktāl tas nav pilnīgā pretrunā ar Paredzētās darbības mērķi, tikuši ietverti Tehniskajos noteikumos. Atbilstoši Tehniskajiem noteikumiem, tiks izstrādāts būvprojekts, kas tiks saskaņots ar Tehnisko noteikumu izdevēju. Būvprojektā tiks noteikti paredzamo darbu veidi, tehniskie risinājumi, atbilstoši Tehnisko noteikumu tiks noteikti stingri darbības ierobežojumi biotopu teritorijās, un darbu apjomi attiecīgi pēc kuriem arī tiks paredzētas tālākās darbības objektā, atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. SIA “ZVIDZE” nav saprotams, kādu papildus pienesumu sniegs biotopa eksperta klātbūtne atjaunošanas darbu laikā, ja šo objektu dažādi eksperti jau vairākkārtīgi ir apsekojuši – dabas skaitīšana, ekspertu atzinumu izstrādē Paredzētajai darbībai u.t.t., konstatējuši, kartējuši un noteikuši nepieciešamās saglabājamās dabas vērtības, kas jau ir ietvertas izstrādātajā atzinumā un tiks ietvertas būvprojektā.
- 7.6. Zaļā brīvība nav kļūdījusies ar novērojumiem par pavasara paliem un atkārtotānās biežumu/ ilgumu, bet neizpratni rada sekojošā daļa “Ņemot vērā situāciju dabā, kur zālāju biotopus bieži šķērso Bolupes vecupes gultnes, šādi risinājumi būtu iespējami, nenonākot pretrunā ar nepieciešamību samazināt plūdu ilgumu apdzīvotās vietās un ceļu infrastruktūras teritorijās (piemēram, saglabājot sliekšni vecupju ietekai Bolupē, lai vecupēs ilgāk turētos ūdens un slapjajos zālajos saglabātos tiem raksturīgais sugu sastāvs)”. Savukārt Latvijas dabas fonds sagatavotajā 2024. gada 18. janvāra iesniegumā Nr. 3.6/2024-19 “Par tehnisko noteikumu AP23TP1832 Valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe atjaunošanai apstrīdēšanu” kā vienu no argumentiem pret Paredzēto darbu min sekojošo: “Daugavas UBAP ir minēts: “Taisnotie, meliorētie upju posmi izjauc upes laterālo nepārtrauktību jeb saistību ar upes palieni, samazina upes pašattīrīšanās spējas, līdz ar to palielina biogēnu slodzi un veicina eitrofikāciju un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Lai nodrošinātu upes laterālo nepārtrauktību, piemērots pasākums “gultnes elementu izvietošana upē”, izmantojot akmeņus, granti, arī koku stumbrus un citus dabas elementus. Līkumojošos upju posmos hidroloģisko apstākļu dažādība – straujtecēs un lēnāki upju posmi – palīdz uzlabot bioloģisko daudzveidību un upes spēju pašattīrīties.” Daugavas UBA laterālo nepārtrauktību nepieciešams atjaunot 90 ūdensobjektos, tajā skaitā arī D451 Bolupe_2, kas ietver atjaunojamo Bolupes posmu”.

- 7.7. Saistībā ar vecupju posmiem, kas robežojas ar Bolupe esošo trasi, Latvijas dabas fonds piemin Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā 2023.-2027. gadam (turpmāk – Daugavas UBAP), ar mērķi nodrošināt laterālo nepārtrauktību, tas ir nodrošinot brīvu un netraucētu tecējumu ar vecupes posmiem, savukārt Zaļā brīvība kā piemēru min diametrāli pretēju – saglabājot sliekšņus vecupju ietekām Bolupē.
- 7.8. Šeit ir klasisks piemērs ar kopējo problēmu vides aizsardzības jomā – vides ekspertiem, jo īpaši nav kopīga viedokļa, kas tad galu galā būtu labākais no risinājumiem videi draudzīgai meliorācijas sistēmu atjaunošanai, tai skaitā Bolupes atjaunošanai. Tiek veikta Tehnisko noteikumu apstrīdēšana no dažādām pusēm, katrai organizācijai un indivīdam to darot no sava skatu punkta un interesēm, un nereti šiem viedokļiem atšķiroties diametrāli pretēji. Šis faktors nerada pārliecību, ka ekspertu piesaiste būvniecības darbos radīs kādu pozitīvu pievienoto vērtību objekta atjaunošanas laikā, iespējams pat gluži pretēji – vēl vairāk sarežģīs būvniecības procesu un to paildzinās, tērējot jau tā ierobežoto laiku (terminēto ierobežojumu dēļ) atkārtoti skaidrojot sugu un biotopu ekspertiem ūdensnotekas darbības principus, pielietoto tehnisko risinājumu pielietošanas specifiku un meliorācijas nozari reglamentējošos normatīvos aktus, ekspertiem nespējot vienprātis vienoties, kas attiecīgajā situācijā būtu labākais risinājums. Vides eksperti nevis piedāvā projekta izstrādātājam meklēt risinājumus visu interešu salāgošanai, tai skaitā Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un dabas aizsardzības prasībām, bet cenšas aizliegt jebkādas darbības (vai vismaz cenšas to panākt).
8. Adresāte 2024. gada 14. marta vēstulē Nr. 1-9.3/106 “*Par informācijas sniegšanu*” (turpmāk – Vēstule_106) sniedz viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā, ko iesniegusi Privātpersona, norādītajiem argumentiem:
- 8.1. Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunktā ir skaidri norādītas izlīdzināmās grunts joslas robežas – līdz 2 m šaura josla gar upes malu, kas neapdraud aizsargājamo zālāju biotopu iznīcināšanu. Šādos pārtīrāmas ūdens notekas posmos parasti tiek paredzēta izraktā piesērējuma transportēšana.
- 8.2. Šī projekta ietvaros ir paredzēts samazināt plūdu riskus Bolupei pieguļošās teritorijās un nodrošināt meliorācijas sistēmu darbību ietekmētajās mežu un lauksaimniecības platībās, nodrošinot optimālu mitruma režīmu tajās, nenodarot būtisku kaitējumu dabas vērtībām, kā to paredz izsniegtie Dienesta tehniskie noteikumi. Būvprojekts tiek izstrādāts, pamatojoties uz virkni Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, kas reglamentē melioratīvās būvniecības procesu un kuros ir norādītas sasniedzamās robežvērtības pamatotas ar aprēķiniem un nepārtrauktu rindu novērojumiem.
- 8.3. Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkts paredz saglabāt atsevišķus kokus un koku grupas, cik tālu tas nav pretrunā ar ūdens notekas atjaunošanas mērķi.
- 8.4. Kopumā Apstrīdēšanas iesniegumā ir norādīti vispārēji argumenti bez pamatojuma un nav balstīti uz jeb kādiem pētījumu rezultātiem, kas būtu jāņem vērā apstrīdot vai pilnveidojot Tehniskos noteikumus.
9. Vēstule_106 pielikumā pievienota SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstule Nr. ZVIDZE-2024 [4] “*Atbilde uz [Privātpersonas] vēstuli par tehnisko noteikumu Nr. AP23TP1832 apstrīdēšanu.*” (turpmāk – Vēstule_4), kurā izteikts viedoklis par Apstrīdēšanas iesniegumu:
- 9.1. Atbilstoši Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunktam, īpaši aizsargājamo zālāju biotopu teritorijās izraktās grunts apjoms, ko iespējams izlīdzināt pie šiem nosacījumiem ir ne

vairāk kā 0,4 m³ grunts uz tekošā metra, kas sastāda mazāk kā 5% no kopējā izraktā grunts apjoma uz tekošo metru, ko būtu nepieciešams izlīdzināt.

- 9.2. Ņemot vērā, ka atļautais izlīdzināmās grunts daudzums ir tik niecīgs, ir skaidrs, ka neatkarīgi no tā, vai pat šajos 2 m tiks līdzināta grunts 20 cm biezā slānī, būs nepieciešams paredzēt izraktās grunts promvešanu. Lai nepasliktinātu biotopu kvalitāti, un darbu laikā neatstātu tehnikas risas biotopu platībās, projektā tiks paredzēta tehnikas pārvietošanās pa slodzi izlīdzinošajiem paklājiem. Šāds risinājums nepasliktinās biotopu apsaimniekošanas iespējas pēc veiktajiem darbiem. Iepriekš minētais risinājums jau ir ticis pielietots, veicot, piemēram, Valsts nozīmes ūdensnotekas Kuja atjaunošanu pik. 287/00-374/40, kur vienā no posmiem krastā atrodas Eiropas nozīmes zālāju biotops.
- 9.3. Nepieciešamais koridora platums, kur pārvietoties teknikai no ūdensnotekas krots, būtu minimāli iespējamais pie esošajiem apstākļiem – 5 m. Īpaši aizsargājami zālāju biotopi reti kur sniedzas līdz pašai Bolupes krotij, jo lielākoties starp tiem ir krūmājs vai neregulāras nogāzes deformācijas, kas būtiski apgrūtina iespējas ar lauksaimniecības tehniku veikt šī biotopa apsaimniekošanu gar pašu ūdensnotekas krastu 1-2 m attālumā. Zālāju biotopi spēj pastāvēt tikai tad, ja tie tiek pastāvīgi apsaimniekoti – pļauti un savākts siens vai noganīti.
- 9.4. Dabīgs hidroloģiskais režīms ir ūdensnotekās, kurās nav veikti hidromorfoloģiskie pārveidojumi cilvēka darbības rezultātā. Bolupe ir Valsts nozīmes ūdensnoteka, kas 1950. gada vidū ir tikusi būtiski pārveidota – taisnojot, palielinot tās šķērsriezuma laukumu un nodrošinot vienmērīgu gultnes garenkritumu. Lai arī ir pagājuši vairāk kā 60 gadi kopš pēdējiem regulēšanas darbiem, Bolupi no melioratīvā viedokļa nevar nodēvēt par dabisku upi – tās tecējums joprojām ir virzīts pa regulētā posma asi. Tas, ka šo gadu laikā Bolupē norisinās dabiski procesi, ir pašsaprotami, bet tajā pašā laikā arī uzreiz pēc atjaunošanas darbiem Bolupē sāks norisināties dabiskie procesi.
- 9.5. Privātpersonas priekšlikums ir diametrāli pretējs Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajiem sasniedzamajiem rādītājiem ūdensnotekās, jo šādu aizsērējumu neizvākšana nenodrošinās vienmērīgu gultnes garenkritumu, un attiecīgi radīs ūdenslīmeņa uzstādinājumu pirms tiem, sekojoši nenodrošinot: 1) aplēses caurplūduma – pavasara palu maksimālo caurplūdumu ar 10 % pārsniegšanas varbūtību – izvadīšanu pa izvēlēto šķērsriezumu, neappludinot apkārtējās tīrumu platības, vai atkarībā no zālāju sugas pieļaujot zālāju īslaicīgu applūšanu ne ilgāk par 10 līdz 30 dnn; 2) aplēses caurplūduma – vasaras – rudens plūdu maksimālo caurplūdumu ar 2 % pārsniegšanas varbūtību – izvadīšanu pa izvēlēto šķērsriezumu, neappludinot apkārtējos tīrumus un ganības; 3) pārbaudes caurplūduma – vasaras – rudens plūdu maksimālo caurplūdumu ar 10 % pārsniegšanas varbūtību – izvadīšanu pa izvēlēto šķērsriezumu, neappludinot apkārtējās pļavas vai mežus; 4) lai vasaras pusgada vidējie ūdens līmeņi ūdensnotekā vai novadgrāvī garantētu nosusināšanas tīkla (drenāžas, susinātājgrāvju, kontūrgrāvju, ceļa grāvju) aplēses caurplūduma uztveršanu un novadīšanu bez ūdens līmeņa uzstādinājuma. Saistībā ar minēto piemēru no Valsts nozīmes ūdensnotekas Platone jāmin, ka vasaras vidējais ūdenslīmenis pie atjaunotas ūdensnotekas samazinās, jo tiek nodrošināts vienmērīgs garenkritums un nepieciešamais šķērsriezuma laukums, kas nodrošina pārējo ietekošo meliorācijas sistēmas darbību un funkcionalitāti. Tomēr minēt šo piemēru kā pret argumentu Bolupes pārtīrīšanai ir nesamērīgi. 2023. gada maijs bija sausākais visā valsts novērojumu vēsturē (76% zem normas), ar nieka 12,2 mm nokrišņu apjomu visa mēneša griezumā. Lai arī marts bija nokrišņiem bagāts, arī aprīlī nokrišņu apjoms bija zem mēneša normas (43% zem normas), sastādot nieka 20,3 mm nokrišņu apjoma. Tādēļ pie šādiem kritiski maziem nokrišņu apjomiem

divu mēnešu garumā ir tikai loģiski, ka ūdensnotekās krītas ūdenslīmenis un arī šajos mēnešos tas var nokrist zem vasaras vidējā ūdenslīmeņa.

- 9.6. Pēc iepazīšanās ar arhīva materiāliem par veiktajiem vēsturiskajiem darbiem Bolupē, tā agrāk ir mērķtiecīgi rakta dziļāk kā nepieciešams, lai nodrošinātu iespēju veikt kokmateriāla pludināšanu pa ūdensnoteku. Arī inženierizpētes rezultāti liecina par to, ka atjaunojot ūdensnoteku uz iepriekš projektā realizētajām gultnes atzīmēm, lielākoties (īpaši augšteces daļā) projektētā gultnes atrodas virs esošās, aptuveni 20-50 cm, vietām pat sasniedzot 1 m. Tas gan nenozīmē, ka Bolupes šķērsriezuma laukums ir pietiekams, lai novadītu normatīvos noteiktos ūdens apjomus bez pieguļošo teritoriju appludināšanas, jo gultnes profils ir ārkārtīgi nevienmērīgs.
- 9.7. Apgalvojums saistībā par Bolupes straujāku aizaugšanu un pastiprinātu uzkaršanu ir aplams. Straujāku ūdensnotekas aizaugšanu ar makrofītiem un mikrofitiem sekmē tieši šobrīd esošā situācija Bolupē – regulāri šķēršļi ūdensnotekā (koksnes kritalas, bebru aizsprosti, grunts sanesumi, u.c.), kas rada ūdenslīmeņa uzstādinājumu augštecē un nodrošina stāvošu ūdeni.
- 9.8. Ja ūdensnoteka ir funkcionāla, jo īpaši minot vasaras periodu, tad šāda situācija nerodas, un tiek nodrošināta vienmērīga plūsma visā ūdensnotekā. Tādēļ ir svarīga ūdensnotekas garenkrituma atjaunošana un lieko šķēršļu izvākšana no ūdensnotekas gultnes, lai mazinātu tās straujāku aizaugšanu. Lai to paveiktu, šāda izmēra ūdensnotekai ir jāizmanto mehanizēta tehnika, un lai šī tehnika spētu veikt rakšanas darbus, ir nepieciešams veidot ekskavatora ceļu, kas sevī ietver apauguma novākšanu ekskavatora pārvietošanās joslā. Projekta risinājumos tiks paredzēts atstāt liela izmēra (>30cm apkārtmēra) kokus vai koku grupas atbērtņē, ja tās būtiski netraucēs rakšanas darbiem. Arī apgalvojums par straujāku ūdens uzkaršanu, ja tiek mazināts krastu apaugums, ir diskutabls, jo nodrošinot netraucētu ūdens plūsmu ūdensnotekā, ūdens pastāvīgi virzās uz priekšu un nespēj uzsilt tik strauji, kā stāvošā ūdenī. Savukārt stāvošos ūdeņus (ūdenslīmeņa uzstādinājumā aiz šķēršļiem) tas uzsilst daudz straujāk. Vienlaidus apauguma novākšana gar upes krastiem garos posmos nav šī projekta pašmērķis, bet, ja tas būs nepieciešams, tad apaugums tiks novākts pilnā aizsargjoslas platumā, lai nodrošinātu Latvijas Republikas normatīvo aktu izvirzītās prasības, saistībā ar ūdensnotekas ekspluatācijas aizsargjoslu, protams neskarot un saglabājot aizsargājamus kokus.
- 9.9. Sagatavotajā Apstrīdēšanas iesniegumā trūkst tehniski pamatotu argumentu, kādēļ būtu jāapstrīd Tehniskie noteikumi. Apstrīdēšanas iesniegumā paustais viedoklis ir ārkārtīgi pārspīlēts un populistiska veida, un norāda uz Apstrīdēšanas iesnieguma sastādītāja sapratnes trūkumu par vispārējo situāciju un paredzētajiem darbiem saistībā ar ūdensnotekas Bolupe atjaunošanu.

Izvērtētā dokumentācija:

1. Latvijas dabas fonda 2024. gada 17. janvāra Apstrīdēšanas iesniegums (2024. gada 18. janvārī Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) reģistrēts ar Nr. 10-03/5/2024).
2. Dienesta 2024. gada 25. janvāra vēstule Nr. 2.3/AP/946/2024 “Par tehnisko noteikumu Nr.AP23TN1832 apstrīdības iesniegumu” ar pielikumā pievienotiem administratīvās lietas materiāliem (2024. gada 25. janvārī Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/263/2024).
3. Adresātes 2024. gada 14. marta vēstule Nr. 1-9.3/108 “Par informācijas sniegšanu” ar pielikumā pievienotu SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstuli Nr. ZVIDZE-2024 [3] “Atbilde uz Latvijas dabas fondam (Leldes Eņģeles) vēstuli par tehnisko noteikumu

- Nr.AP23TP1832 apstrīdēšanu” (2024. gada 14. martā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/875/2024).
4. Adresātes 2024. gada 4. jūlija vēstulē Nr. 1-17/316 “Par lēmuma izdošanas termiņa pagarināšanu - Bolupe” (2024. gada 5. jūlijā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/1974/2024).
 5. Zaļā brīvība 2024. gada 18. janvāra Apstrīdēšanas iesniegums (2024. gada 19. februārī Birojā reģistrēts ar Nr. 10-03/10/2024).
 6. Adresātes 2024. gada 13. marta vēstule Nr. 1-17/105 “Par informācijas sniegšanu VNŪ Bolupe” ar pielikumā pievienotu SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstuli Nr. ZVIDZE-2024 [2] “Atbilde uz biedrības “Zaļā brīvība” iesniegumu saistībā ar Valsts vides dienesta izdotajiem tehniskajiem noteikumiem Nr.AP23TP1832” (2024. gada 14. martā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/872/2024).
 7. Zaļā brīvības 2024. gada 2. jūlija iesniegums “Atbilde Valsts pārraudzības vides birojam” (2024. gada 2. jūlijā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/1945/2024).
 8. Privātpersonas 2024. gada 18. janvāra Apstrīdēšanas iesniegums (2024. gada 18. janvārī Birojā reģistrēts ar Nr. 10-03/6/2024).
 9. Adresātes 2024. gada 14. marta vēstule Nr. 1-9.3/106 “Par informācijas sniegšanu” ar pielikumā pievienotu SIA “ZVIDZE” 2024. gada 13. marta vēstuli Nr. ZVIDZE-2024 [4] “Atbilde uz [Privātpersonas] vēstuli par tehnisko noteikumu Nr.AP23TP1832 apstrīdēšanu.” (2024. gada 14. martā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/873/2024).
 10. Privātpersonas 2024. gada 4. jūlija iesniegums “Papildus informācija” (2024. gada 5. jūlijā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/1975/2024).
 11. Zaļā brīvība 2024. gada 2. jūlija iesniegums “Atbilde Valsts pārraudzības vides birojam” (2024. gada 2. jūlijā Birojā reģistrēts ar Nr. 10-01/1945/2024).

Faktu konstatācija:

1. 2023. gada 3. aprīļa Vēstulē Nr. 1-11 Padome ir norādījusi:
 - 1.1. 2023. gada 15. martā Padomes sēdē tika skatīta Paredzētās darbības ietekme uz vidi.
 - 1.2. Izstrādājot un īstenojot projektu, nepieciešams ievērot Eksperta_2 ieteiktos ietekmi mazinošos pasākumus: “Ūdensteces (teritorija) gultne un krastu nogāzes nav pārveidojamas. Ir pieļaujama un ir vēlama ūdens plūsmu kavējošu šķēršļu – iekritušu koku, sanesumu un bebru aizsprostu izvākšana.” Projektā pieļaujama infrastruktūras objektu – tiltu, caurteku, drenu izteku atjaunošana. Šāds veicamo darbu apjoms atbilst Daugavas UBAP un Atveseļošanas un noturības mehānisma plānā 2021.-2026. gadam (turpmāk – ANM plāna) pasākumos minētajiem nosacījumiem Bolupes atjaunošanai. Tāpat tas atbilst zivju sugu ekspertu (2022. gada 19. decembra Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūta “BIOR” (turpmāk – Institūts) sugu un biotopu eksperta E. Bērziņa (turpmāk – Eksperts_3) atzinums Nr. 20-1/307-e “Sertificēta sugu un biotopu eksperta atzinums par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” atjaunošanas darbu ietekmi uz zivju resursiem” (turpmāk – Atzinums Nr. 3) ieteikumiem – iespēju robežās samazināt tieši ietekmētās Bolupes gultnes daļas platību un atstāt Bolupē un ar to savienotajos grāvjos atsevišķus kokus, siekstas, akmeņus un citus zivju dzīvotņu daudzveidību palielinošus elementus. Nepieciešams ievērot arī citus ekspertu (Atzinums Nr. 2 un Atzinums Nr. 3) ieteikumus, kas mazina ietekmi uz Bolupes un to saistītajām dzīvotnēm un sugām.
 - 1.3. Nepieciešams rūpīgi plānot bebru dambju un koku sanesumu izvākšanai nepieciešamās tehnikas piebraucamos ceļus, kā arī koku retināšanu, lai saglabātu vērtīgākos kokus (veselīgus resnākos kokus, melnalkšņus, platlapjus u.c. bioloģiski vērtīgus kokus) un

novērstu upes krasta eroziju (saglabājami koki, kuru sakņu sistēmas nostiprina upes krastus). Bolupes projekta izstrādes un īstenošanas laikā nepieciešams konsultēties ar sertificētu biotopu ekspertu, lai pēc iespējas mazinātu ietekmi uz Bolupes un tās krastos esošajiem biotopiem. Jāņem vērā, ka palu un bebru darbības rezultātā lokālo upes gultnē esošo šķēršļu izvietojums var atšķirties no sākotnēji apsekotās situācijas.

- 1.4. Lai novērtētu iespējamo plūdu ietekmi, Bolupes projektam nepieciešams pievienot kartogrāfisko materiālu ar prognozēto applūstošo teritoriju ar 10 % varbūtību. Palieņu applūšana ir dabisks process, un tas ir nepieciešams Bolupes krastos sastopamo aizsargājamo palieņu zālāju pastāvēšanai. Pilnībā novēršot applūšanu, kā tas paredzēts 2022. gada 6. maija būves tehniskās apsekošanas atzinumā (turpmāk – Tehniskās apsekošanas atzinums) un Atzinumā Nr. 1, sagaidāma negatīva ietekme uz ES nozīmes biotopu *6450 Palieņu zālāji*, kā arī negatīvi var tik ietekmēti ES nozīmes mežu biotopi un palielināties applūšanas riski leņķus Bolupes projekta teritorijas.
- 1.5. Applūstošu dabisku un daļēji dabisku palieņu saglabāšana un atjaunošana atbilst zaļās infrastruktūras konceptam, nodrošinot vairākus ekosistēmu pakalpojumus – mazina plūdu riskus apdzīvotām vietām, sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, kā arī iespējama šo teritoriju izmantošana mežsaimniecībā vai pļavu un ganību ierīkošanai. Atbilstoši Aizsargjoslu likumā noteiktajam applūstošās teritorijas jāņem vērā, izstrādājot pašvaldības teritorijas plānojumu. Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvnormatīvs pieļauj meža zemju un zālāju applūšanu.
- 1.6. Ja Būvprojektu paredzēts īstenot, Tehniskās apsekošanas atzinumā un Atzinumā Nr. 1 minētajā apjomā, atjaunojot sākotnēji projektētos Bolupes gultnes parametrus, novācot apaugumu Bolupes krastu nogāzēs un ūdensnotekas ekspluatācijas aizsargjoslā un novēršot vēsturisko palieņu applūšanu, nepieciešams izvērtēt iespēju, piemērot projektam IVN procedūru atbilstoši Novērtējuma likuma 3.² panta piektajai daļai, lai pēc iespējas mazinātu projekta negatīvo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ūdeņu kvalitāti, izvērtējot:
 - 1.6.1. ietekmi ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu *Upju straujtecēs un dabiski upju posmi* Bolupes pik. 340/10 – 356/50, kā arī ietekmi uz pārējo Bolupes posmu, ņemot vērā pašreizējo un pēc projekta īstenošanas sagaidāmo Bolupes ekosistēmas un ūdeņu kvalitāti un sugu sastāvu, tostarp nepieciešams izvērtēt projektēto gultnes parametru un mazūdens perioda ūdens līmeņa, kā arī plānotās krastu apauguma izciršanas ietekmi uz Bolupes ekosistēmu (dzīvotņu sastopamību, sugu sastāvu, aizaugumu, ūdens dziļumu un temperatūru u.c.);
 - 1.6.2. ietekmi uz ES nozīmes un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu *Palieņu zālāji*, kas sastopams Bolupes krastos, kā arī ietekmi uz ES nozīmes mežu biotopiem, kas atrodas Bolupes iespējamajā applūšanas zonā;
 - 1.6.3. ietekmi uz zivju resursiem un ņemt vērā sertificēta sugu un biotopu eksperta Atzinumā Nr. 3 minēto;
 - 1.6.4. izvēlēto risinājumu ietekmi Bolupes posmā pik. 100/00 līdz pik.137/00, kur abos krastos atrodas vecā atbērtne ar neizlīdzinātu izrakto grunti un kuras izlīdzināšana, ja tā nepieciešama tehnikas pārvietošanās ceļā, var radīt papildus ietekmi;
 - 1.6.5. ietekmi uz Bolupes ūdens režīmu, tostarp plūdu riskiem apdzīvotām mājām un infrastruktūrai, kā arī iespējamām ūdens līmeņa un applūstošo teritoriju platību izmaiņām leņķus Bolupes projekta teritorijas;
 - 1.6.6. iespēju izmantot zaļās infrastruktūras un dabā balstītus risinājumus, modelējot Bolupes palieņu, kā arī Bolupes vēsturisko posmu pik. 100/00 – 131/00

atjaunošanu un šo risinājumu ietekmi uz Bolupes hidroloģiskos režīmu (tostarp lejpus Bolupes projektā iekļautā posma), bioloģisko daudzveidību, kā arī teritorijas apsaimniekošanas iespējām;

1.6.7. Balvu un Pērkonu ezeru ūdens līmeņus un iespēju ezeros uzkrāt kādu daļu palu ūdeņu, tādējādi mazinot plūdu riskus mājām un infrastruktūrai Bolupes krastos.

2. 2023. gada 3. maijā Dienests Būvniecības informācijas sistēmā (turpmāk – BIS) ir saņēmis Adresātes pilnvarotās personas SIA “ZVIDZE” iesniegumu tehnisko noteikumu saņemšanai virszemes ūdensobjektu tīrīšanai vai padziļināšanai (turpmāk – Iesniegums_03052023), ar kuru lūgts izsniegt tehniskos noteikumus Bolupes atjaunošanai Darbības vietā. Iesniegumā_03052023 citstarp norādīts:

2.1. Atjaunojamais ūdensnotekas garums 26887 m, ((pik.88/00 – 356/87 (uzmērītais gultnes garums nesakrīt ar pasūtītāja norādīto pik. 88/00-358/00, un saistošajos dokumentos pieejamo informāciju. Pēc projektēšanas lauku darbu veikšanas precizēti notekas garuma piketi, nemainot faktisko atrašanās vietu un pārtīrāmo posmu, kā sākotnēji paredzēts). Atjaunojamās 2 drenu iztekas. Uz ūdensnotekas 6 būves – 4 tilti, 2 kājinieku laipas. Laika posmā no 1969. gada līdz 2022. gadam nav veikti pilnvērtīgi kopšanas darbi, gultnē daudz sanešu. Pieguļošās meliorētās platības pārmitras, plašā teritorijā augsts grunts ūdens līmenis (4. punkts).

2.2. Bolupe posmā no Balvu ezera iztekas līdz ietekai Aiviekstē pārbūvēta ar mērķi, lai nodrošinātu vasaras-rudens plūdu ar 10% pārsniegšanas varbūtību caurvadi pa projektēto šķērsgriezumu, tādējādi pieļaujot pieguļošo teritoriju applūšanu reizi 10 gados pavasara palu laikā. Tas pamatos ar vairākiem faktoriem, to starp ar Bolupes promteku – Aiviekstes un Vecpededzes radīto ūdenslīmeņa uzstādinājumu Bolupē, kas pie vasaras-rudens plūdu ar 10% pārsniegšanas varbūtību sniedzas līdz pat autoceļam P36 Rēzekne – Gulbene, ietekmējot ūdens plūsmu arī Bolupes augštecē, kā arī projektēts tika atbilstoši tā laika pieguļošo teritoriju zemes izmantošanas mērķiem un iespējām (4. punkts).

2.3. Bolupes krastos galvenokārt atrodas meža zemes un lauksaimniecības izmantojamās zemes (turpmāk – LIZ), kas pārsvarā ir aizaugušas un tiek fragmentāli (kur tehniski iespējams) apsaimniekotas pļaujot, vietām lauksaimniecības zeme tiek izmantota arī kā aramzeme. Pie šī brīža situācijas, Bolupe atjaunojamā posma garumā nespēj novadīt pat 10% vasaras – rudens plūdus, kā arī pavasara palu ūdeņus ar pārsniegšanas varbūtību 10%. Ņemot vērā Bolupes pieguļošo zemju lietošanas veidus, ko galvenokārt sastāda meža zemes un pļavas, pavasara palos ir pieļaujama pieguļošo teritoriju applūšana. (4. punkts).

2.4. Citu sateces baseinā esošo ūdensnoteku hidroloģiskais stāvoklis ir tieši atkarīgs no Bolupe ūdenslīmeņa un caurvades spējas (4. punkts).

2.5. Ņemot vērā, ka Bolupe ir potomāla upe, tā 1956. gadā projektēta ar minimālajiem slīpumiem 0,14 ‰ līdz 0,35 ‰, veidojot upes šķērsgriezumu kā riņķa segmentu - riņķa segmenta šķērsgriezums spēj labāk nodrošināt profila stabilitāti, kā arī šāda tipa profils dabiski veidojas lielāku upju taisnajos posmos. Pēc veiktajiem lauka un kamerālajiem darbiem Bolupes vidējais garenkritums posmā starp pik.88/00-399/10 ir 0,27 m uz 1 km, jeb 0,27 ‰. Pēc veiktajiem lauka un kamerālajiem darbiem var secināt, ka ar šī brīža esošo aizsērējumu, aizaugumu un pielūžņojumu Bolupe nav spējīga novadīt šādu ūdens daudzumu. Veicot atjaunošanas būvprojekta izstrādi un veicot gultnes un ūdensnotekas šķērsprofila izveidi atbilstoši iepriekš realizēto projektu parametriem, nevar tikt nodrošināta pavasara palu ar maksimālo pārsniegšanas varbūtību 10% izvadīšana pa izvēlēto šķērsgriezumu, neappludinot apkārtējās tīrumu platības un

Bolupes pieguļošās platības pavasaros turpinās applūst, kas no palieņu zālāju perspektīvas ir pozitīvs aspekts (4. punkts).

- 2.6. Ūdensnotekas samazinātā šķērsriezuma dēļ un ūdensnotekas gultnē esošo dažādo šķēršļu kopsumma paildzina palus, kas pie atsevišķiem apstākļiem applūšanas laiku var padarīt pat garāku par 30 diennaktīm (4. punkts).
- 2.7. Neveicot Bolupes atjaunošanu – nepārtīrot ūdensnotekas gultni un krastus, tiks kavēta ūdens novadīšanu, ne tikai pa Bolupī, bet arī no tajā ietekošajām ūdensnotekām, kas ilgtermiņā paaugstinās gruntsūdens līmeni, pārpurvojot apkārt esošās teritorijas, un pasliktinot VNU Bolupei apkārt esošos ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamus biotopus. Neveicot konkrētā atjaunojamā posma būvdarbus būvprojekta minimālā sastāvā norādītajā apjomā, kā sekas tas radīs uzstādīnājumu un ietekmēs ūdens līmeni pie reģionālas nozīmes autoceļa P36 Rēzekne-Gulbene esošā tilta (Bolupes pik.136/70), kā arī pie Sebežu tilta uz vietējas nozīmes ceļa Strazdi – Ezernieki (Bolupe pik.231/20). (4. punkts)
- 2.8. Ņemot vērā, ka jebkura biotopa apsaimniekošana un saglabāšanas priekšnosacījumi ir nemainīt sākotnējos apstākļus, jebkura darbība, kas pasliktina vai maina sākotnējos apstākļus ir neatbalstāma. Biotopi plānotā būvprojekta teritorijā ir radušies pie darbojošās meliorācijas sistēmas, tāad neveicot tās uzturēšanas un atjaunošanas darbus tiek pasliktināti tā saglabāšanas un apsaimniekošanas apstākļi, kas var radīt neatgriezeniskas sekas līdz pat biotopu pilnīgai iznīcināšanai ilgtermiņā (4. punkts).
- 2.9. Bolupes atjaunošana pilnā apjomā nenovērsīs pieguļošo teritoriju applūšanu pavasara palu laikā, tai skaitā biotopu teritorijās, bet gan samazinās šo plūdu ilgumu un novērsīs vasaras-rudens plūdu biežumu tajās, attiecīgi uzlabojot pieguļošo platību apsaimniekošanas iespējas, to skaitā arī ES nozīmes zālāju biotopu apsaimniekošanu. Līdz ar to tiek saglabāts palieņu zālāja pastāvēšanai svarīgākais priekšnosacījums applūst pavasara palos, bet tiek sekmēta arī hidroloģiskā stāvokļa uzlabošana veģetācijas periodā, un panākts uzlabots hidroloģiskais režīms zālāju pļaušanas laikā (zālāju biotops nevar pastāvēt, ja to reizi gadā nenopļauj vai nenogana). Nodrošinot vienmērīgu ūdensnotekas tecējumu, tiks uzlabota arī ūdens kvalitāte objektā (4. punkts).
- 2.10. Veicot Bolupes atjaunošanas darbus, paredzēts veikt arī virszemes noteces vagu izbūvi ūdensnotekas krastos, kas uzlabos hidroloģisko stāvokli LIZ un meža zemēm, nodrošinot ūdens promvadi aiz atbērtnes esošajam platībām, piemēram, pēc intensīva lietus. Šobrīd Bolupē, it īpaši vietās, kur atrodas neizlīdzinātā atbērtne, šī atbērtne strādā kā dambis, kas paildzina pieguļošo teritoriju ūdens promvadi, kā rezultātā pat pie zema ūdenslīmeņa Bolupē teritorija ir pārmitra, kas rada apgrūtinātu zālāju biotopu apsaimniekošanu (4. punkts).
- 2.11. Tehnisko risinājumu paredzēts atrisināt būvprojektā. Paredzētās darbības rezultātā aptuvenais izrokamais apjoms 180 000–190 000 m³ (garums – 27 000 m), Izrokamais apjoms noteikts aptuveni veicot objekta apsekošanu dabā. Apjomi noteikti aptuveni, tos precīzi noteikt plānots būvprojekta ietvaros. Posmā, pik.339/10-355/00 – “Upju straujteces un dabiski upju posmi”, darbus paredzēts veikt minimālā apjomā – saudzīgi izvācot kritalas, bebru veidotos aizsprostus un citus sanesumus, kas traucē vienmērīgai ūdens plūsmai un var radīt turpmākus izskalojumus ūdensnotekas nogāzēs (5. punkts).
- 2.12. Bolupes posmos uz lejteci, kur pēc kartogrāfiskā materiāla ūdensnotekas tiešā tuvumā atrodas ES nozīme biotopi, atbērtne veidojama minimāli nepieciešamā apjomā, lai mehāniski netiktu skarti biotopi. Pārējos Bolupes posmos atbērtnes veidošana paredzēta abos krastos, jo ūdensnotekas esošais platums apgrūtinā piekļuvi visam ūdensnotekas profilam, ekskavatoram stāvēt vienā krastā (5. punkts).

- 2.13. Projekta ietvaros ir nepieciešams nodrošināt braucamu atbērtni visā Bolupes posmā, lai nenāktos veidot papildus piebraucamos ceļus vai veikt lieku pārvietošanos ārpus ūdensnotekas ekspluatācijas joslas pa privātpašnieku teritorijām. Veicot apauguma novākšanu ūdensnotekas ekspluatācijas joslā un izlīdzinot esošās atbērtnes, tiks iegūta papildus apsaimniekojama josla gar ūdensnotekas krastu, kas nākotnē var potenciāli attīstīties (pie nosacījuma, ja tiks regulāri pļauta) un kļūt par palieņu zālāju. Projekta risinājumos uz atbērtnēm tiks saglabāti liela izmēra koki $D > 30\text{cm}$, kas būtiski netraucē darbiem, nav bīstami, un nav ar potenciālu ekspluatācijas laikā izgāzties un atkārtoti aizsprostot ūdensnoteku plūsmu (5. punkts).
 - 2.14. Izrakto grunti paredzēts izlīdzināt atbērtnē, pēc iespējas tuvāk būvobjektam. Atbērtnes izvietoējums un tās saskaņošana ar privātpašniekiem paredzēts atrisināt būvprojekta ietvaros (6. punkts).
3. Iesnieguma_03052023 pielikumā pievienots:
- 3.1. 2022. gada 6. maija Tehniskās apsekošanas atzinums, kurā citstarp norādīts, ka Bolupei pieguļošā platība ir 430 ha, atjaunojamā posma garums – 27 km. Bolupes gultne ir piesērējusi un aizaugusi ar ūdensaugiem. Bolupes nogāzēs aug krūmi, sīkmežs, mežs un atsevišķi augoši koki ar diametru virs 30 cm. Bolupes nogāzes ir deformētas, konstatēti vairāki nogāžu izskalojumi un noslīdējumi. Bolupes gultne nenodrošina LIZ un meža zemju prasībām atbilstošu ūdens teci. Bolupe nenodrošina normatīvajos aktos izvirzītās prasības pieguļošo platību nosusināšanai, rada pamatotus draudus pieguļošo LIZ un meža platību ilgstošai aplūšanai. Gultnes parametru atjaunošanas darbus nepieciešamas veikt 189 000 m³ apjomā, izrakto sanešu un zemju izlīdzināšana 80 % LIZ un 50 % meža zemēs.
 - 3.2. 2022. gada 8. decembra Atzinums Nr. 1, kurā citstarp sniegts Eksperta_1 atzinums par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – Bolupi. Bolupes tehnisko parametru, šķērsriezumu un garenkritumu atjaunošana ir būtisks pasākums ūdens novadīšanas nodrošināšanai pavasara palu un vasaras – rudens plūdu laikā. Tas nodrošinās savlaicīgu pieguļošo lauksaimnieciski izmantojamo platību un meža zemju nosusināšanu un novērsīs periodiska applūsuma risku. Būvprojektēšanā jāievēro Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumu Nr. 329 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 224-15 “Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves” (turpmāk – Noteikumi Nr. 329) noteiktās prasības ūdensnoteku nosusināšanas sistēmu udeņu uztveršanai un novadīšanai. Hidraulisko un hidroloģisko režīmu Bolupē būtiski ietekmē Balvu ezera slūžas pārgāznes darbība. Jānodrošina sanitārā caurtece mazūdens periodā. Nav pieļaujama patvaļīga ūdens līmeņa izmainīšana Balvu ezerā rekreācijas vajadzībām. Ievērojot to, ka gruntsūdens līmeņa pazemināšanās, apkārtnes ainavas, augsnes un veģetācijas izmaiņas ir notikušas kopš 1962. gada, Bolupes atjaunošanas būvdarbi neradīs negatīvu ietekmi uz Bolupi un apkārtējo ūdensobjektu hidroloģisko režīmu. Pašreizējā stāvoklī Bolupes darbība neatbilst normatīvo aktu prasībām. Projektēšanas un būvdarbu laikā, izpildot iepriekš minētos ieteikumus, Bolupe, pik.88/00-358/00, tīrīšanas un padziļināšana neatstās negatīvu ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem.
 - 3.3. 2022. gada 16. decembra Eksperta_2 Atzinums Nr. 2, kurā norādīts:
 - 3.3.1. Teritorija mikroliegumus un to buferzonas nešķērso un nerobežojas. Salīdzinoši īsā posmā, aptuveni 200 m garumā, šķērso Dabas liegumu.
 - 3.3.2. Bolupes posms šķērso galvenokārt mežiem klātu apvidu. Tikai ziemeļaustrumu posmā teritorija robežojas ar zālājiem. Kopš Bolupes gultnes padziļināšanas un iztaisnošanas ~1962. gadā, upes gultnē un krastos ir pamanāmas dabisku

ūdensteču pazīmes – daudzviet upe meandrējas, ir izveidojušies stāvkrasti/krastu atsegumi, upes gultnē ir atsegušies akmeņi. Teritorijas apsekošanas laikā bebru aizsprostu un citu lokālu šķēršļu izraisīta applūšana ārpus ūdenstece robežām netika konstatēta.

- 3.3.3. Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes (turpmāk – Pārvaldes) datu pārvaldības sistēmā “Ozols” (turpmāk - IS Ozols) teritorijas tiešās ietekmes zonā jeb izpētes teritorijā (50 m attālumā no Bolupes ass) ir atzīmēti četru veidu ES nozīmes meža un tekošu saldūdeņu biotopi – 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi (biotopa 2. variants – dabiskas upes un upju posmi, kuros vidējais straumes ātrums $< 0,2$ m/s, ~ 1.6 km garumā atzīmēts teritorijas ziemeļaustrumu daļā), 9080* Staignāju meži (biotopa 1. variants – tipiskais $\sim 0,2$ km garumā robežojas ar izpētes teritoriju), 9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži (biotopa 1. variants – sausieņu $\sim 0,3$ km garumā robežojas ar izpētes teritoriju), 9010* Veci vai dabiski boreālie meži (biotopa 1. variants – sausieņu $\sim 0,3$ km garumā robežojas ar izpētes teritoriju).
- 3.3.4. Attiecībā uz īpaši aizsargājamo biotopu 9010* Veci vai dabiski boreālie meži un 9080* Staignāju meži norādīts, ka tā kā teritorija tieši nerobežojas ar ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamiem meža biotopiem, Bolupes tīrīšanai/padziļināšanai nebūtu negatīva ietekme uz konkrētajiem meža biotopiem un īpaši to aizsardzības pasākumi nebūtu nepieciešami.
- 3.3.5. Attiecībā uz ietekme uz ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi un uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensteci kopumā, Eksperts_2 ir norādījis, ka Bolupes, kā ūdenstece struktūru dabiska attīstība, ir notikusi vismaz 60 gadu garumā pēc upes dabiskās gultnes iztaisnošanas un padziļināšanas. Krastu nobrukumi un atsegumi pie upēm un ūdenskrātuvēm ir piemērota (vienīgā) ligzdošanas vieta Latvijā īpaši aizsargājamai un ES Putnu direktīvas I pielikumā² iekļautai putna sugai zivju dzenītīm *Alcedo atthis*. Ņemot vērā krastu struktūru, zivju dzenīša ligzdošana šeit ir ticama. Bolupe ir arī piemērota barošanās vieta Latvijā īpaši aizsargājamai un ES Putnu direktīvas I pielikumā iekļautai putna sugai melnajam stārķim *Ciconia nigra*. Krastu paceres ir nozīmīga barošanās vieta un slēptuve arī Latvijā īpaši aizsargājamai un ES Biotopu Direktīvā iekļautai sugai Eiropas ūdram *Lutra lutra*. Ūdenstece dabiskās struktūras veicina arī citu sistemātisko grupu – zivju, abinieku un bezmugurkaulnieku dzīvnieku faunas daudzveidību, starp kurām ir arī īpaši aizsargājamās sugas un kuras ir nozīmīgas daudzu citu sugu barības ķēdēs.
- 3.3.6. Pārtīrot regulēto ūdensteci Bolupī, tajā esošais ūdens tiks saduļķots un lejtecē esošajā Bolupes daļā un Aiviekstē ieplūstu ūdens ar ievērojamu augsnes daļu daudzumu. Tā rezultātā tiktu palielināta barības vielu ienese lejtecē esošajās ūdenstecēs, to gultnes papildus aizsērētu un tiktu veicināta to aizaugšana, eutrofikācija un caurplūdes samazināšanās. Arī šādas saimnieciskās darbības izraisītas pārvērtības ir uzskatāmas par piesārņojumu.
- 3.3.7. Ūdensteču pārtīrīšanas rezultātā tiktu pārveidoti posmi ar ūdensteču dabiskajiem struktūras elementiem – līkumiem, pacerēm, smilšu sērēm, padziļinājumiem u.c., kas ir nozīmīgas bezmugurkaulnieku dzīvnieku (kukaiņi, gliemji) un zivju dzīvotnes, kā arī mugurkaulnieku dzīvnieku (piemēram, ūdrs, melnais stārķis) barošanās vietas. Kaut arī Bolupes teritorija tās garākajā posmā nav atzīta par

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0147>.

biotopu 3260 Upju straujtece un dabiski upju posmi, tai ir līdzvērtīga funkcija kā dabiskajām upēm, jo nodrošina ūdens organismiem dzīves vietas un ir to migrācijas koridori.

3.3.8. Ņemot vērā Bolupes, kā ūdensteces struktūru dabisku attīstību, vismaz pēdējo 60 gadu garumā pēc upes meliorācijas, kā arī faktu, ka nav konstatēti izteikti un plaši piegulošo teritoriju applūdumi, ūdenstecēs, kā hidroloģiskā režīma regulatora funkcionalitātes un vienlaicīgai dabas aizsardzības prasību nodrošināšanā, ir ievērojami sekojoši nosacījumi: 1) Ūdensteces (teritorija) gultne un krastu nogāzes nav pārveidojamas; 2) ir pieļaujama un ir vēlama ūdens plūsmu kavējošu šķēršļu – iekritušu koku, sanesumu un bebru aizsprostu izvākšana; 3) piekļuves nodrošināšanai ir pieļaujama koku ciršana, ievērojot normatīvo aktu prasības attiecībā uz mežsaimniecisko darbību upju aizsargjoslās; 4) sagaidāmā ietekme – tiks saglabātas Bolupes kā ūdensteces dabiskās struktūras un tiks veicināta tām raksturīgo sugu eksistence un pārvietošanās, kā arī no šīm sugām atkarīgo citu sugu barošanās iespējas. Ievērojot iepriekš rekomendētos nosacījumus, plānotajām darbībām nebūs negatīva ietekme uz ĪADT.

3.3.9. Ievērojot ieteiktos ietekmi uz vidi mazinošos pasākumus, lokālo šķēršļu izvākšanai no Bolupes, nebūs negatīva ietekme uz ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamiem meža biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām, Dabas liegumu un ūdenstecēm.

3.4. 2022. gada 19. decembra Eksperta_3 Atzinums Nr. 3, kas sniegts par Paredzēto darbu ietekmi uz zivju resursiem un kurā sniegtas rekomendācijas nelabvēlīgās ietekmes samazināšanai un norādījumus zivju resursiem nodarīto zaudējumu aprēķinam. Atzinumā Nr. 3 citstarp norādīts;

3.4.1. Bolupes apsekošana atzinuma ietveros nav veikta. Atzinums Nr. 3 sagatavots, izmantojot iepriekš Bolupē veiktu kontrolzveju rezultātus, savienotajos ūdeņos (Vārniene, Balvu ezers) veikto kontrolzveju rezultātus un līdzšinējo pieredzi ūdensnoteku pārbūvē un šo darbu potenciālajā ietekmē uz ihtiofaunu. Bolupes posms, kurā paredzēta atjaunošanas darbu veikšana, tiks apsekots 2023. gada jūlijā, pirms plānoto atjaunošanas darbu veikšanas. Uzreiz pēc apsekošanas (līdz 2023. gada 31. jūlijam) tiks sagatavots šī atzinuma papildinājums par ūdensnotekas izpētes rezultātiem, tai skaitā ūdensnotekā sastopamajām zivju sugām un nepieciešamības gadījumā papildināti ieteikumi darbu ietekmes uz zivju resursiem samazināšanai u.c. informācija.

3.4.2. No aizsargājamo sugu zivīm Bolupē sastopami platgalve *Cottus gobio*, bet domājams, ka upē sastopama arī ausleja *Leucaspis delineatus*, kas konstatēta Balvu ezerā, akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, kas konstatēts Vārnienē. 1979. gada Bernes konvencijas III pielikumā (aizsargājamās dzīvnieku sugas) ir iekļautas visas iepriekšminētās sugas. Akmeņgrauzis *Cobitis taenia* ir iekļauts arī Eiropas Savienības Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK “par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (turpmāk – Direktīva) 2. pielikumā (sugas, kuru aizsardzībā jānosaka ĪADT).

3.4.3. Iepriekš uzskaitītie fakti norāda, ka plānoto darbu ietekme uz aizsargājamām zivju sugām Bolupes atjaunojamajā posmā būs negatīva. Šīm sugām uz kādu laika periodu ir prognozējama izplatības un īpatņu blīvuma samazināšanās. Darbu ietekme uz īpaši aizsargājamām zivju sugām ir līdzīga kā saimnieciski izmantojamam zivju sugām. Lai samazinātu atjaunošanas nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamo sugu populācijām, ir vēlams iespēju robežās saglabāt zivju dzīvotņu daudzveidību ūdensnotekā.

- 3.4.4. Ūdensnoteku atjaunošanas darbi var atstāt vairāku veidu nelabvēlīgo ietekmi uz zivju resursiem. Konkrētajā gadījumā zivju bojāejas risks potenciāli saistāms ar dažādu saimnieciski izmantojamu zivju (asaru, līdaku, raudu, vēdzeļu u.c.) mazuļiem. Zivju bojāejas risku var samazināt galvenokārt, neveicot darbus zivju nārsta un ikru attīstības laikā, kā arī, caurskatot izņemto substrātu un atlaižot ūdenstecē kopā ar to izņemtās zivis. Tik būtiska apjoma zivju bojāēja, kas varētu ietekmēt zivju dabisko atražošanas turpmākajos gados, nav sagaidāma. Darbu ietekmi uz zivju barības organismiem var samazināt, galvenokārt ierobežojot būtiska uzduļķojuma un cita veida piesārņojuma nonākšanu Bolupē un Vecpededzē.
- 3.4.5. Veicot Bolupes atjaunošanu, iespējams, tiks atjaunota vai daļēji atjaunota ūdensnotekas un ar to savienoto grāvju gultne, taču šo pārveidojumu ietekme uz dzīvotņu produktivitāti pašlaik nav iespējams viennozīmīgi novērtēt. Nogulumu izvākšanas rezultātā var palielināties saimnieciski izmantojamu sugu nārstam un mazuļu attīstībai piemērotu dzīvotņu platība, līdz ar ko ietekmētajā Bolupes daļā var palielināties arī zivju mazuļu produktivitāte. Tomēr vienlaikus ūdensnotekas gultnes pārveidošana var būt saistīta ar pieaugušām zivīm piemērotu dzīvotņu platības un, līdz ar to, saimnieciski (maksķerēšanā) izmantojamo zivju biomasas pieauguma samazināšanos. Darbu ietekmi uz zivju dzīvotnēm var samazināt galvenokārt iespēju robežās ūdensnotekas un ar to savienoto grāvju gultnē saglabājot zivju dzīvotņu daudzveidību – veidojot vai saglabājot gultnes padziļinājumus, atstājot vai ievietojot kokus, akmeņus vai citus dzīvotņu daudzveidību palielinošus elementus.
- 3.4.6. Iespējamo zivju resursiem nodarīto zaudējumu novērtēšana ir jāveic pēc Bolupes atjaunošanas darbu beigšanas, ņemot vērā faktisko darbu veikšanas laiku, darbu ietekmēto ūdensnotekas platību, darbu ietekmi uz ūdens kvalitāti, rekomendāciju darbu nelabvēlīgas ietekmes samazināšanai un citu pieejamo informāciju. Zaudējumu aprēķinā jāiekļauj galvenokārt zaudējumi, kas nodarīti zivju bojāejas dēļ, kā arī zaudējumi, kas radušies zivju dzīvotņu produktivitātes samazināšanās rezultātā.
- 3.4.7. Paredzētās darbības nelabvēlīgās ietekmes samazināšanai tiek rekomendēts Paredzēto darbību veikt atbilstoši nosacījumiem: 1) Samazināt zivju bojāejas risku un darbu ietekmi uz zivju dabisko atražošanas: a) Bolupes atjaunošanas darbus veikt iespējami īsā laika periodā; b) iespēju robežās samazināt darbu tieši ietekmētās Bolupes gultnes daļas platību; c) ar Bolupes gultni saistītus darbus, kā arī darbus, kas saistīti ar būtiskas ūdens piesārņošanas risku, neveikt laika periodā no 1. janvāra līdz 20. jūnijam; 2) samazināt dzīvotņu pārveidošanas ietekmi – iespēju robežās un cik tālu tas nav pretrunā ar plānoto darbu mērķi – atstāt Bolupē un ar to savienotajos grāvjos atsevišķus kokus, siekstas, akmeņus un citus zivju dzīvotņu daudzveidību palielinošus elementus; 4) samazināt ietekmi uz ūdens kvalitāti – iespēju robežās samazināt uzduļķojuma veidošanos un izplatīšanos (izveidojot sedimentācijas baseinu vai veikt citus pasākumus) un novērst cita veida piesārņojuma (naftas produkti no tehniskas, celtniecības ķīmija, celtniecības atkritumi u.c.) nonākšanu ūdenī lejpus darbu veikšanas vietas.

3.5. 2023. gada Būvprojekts, kurā norādīts:

- 3.5.1. Atjaunojamais Bolupes posms starp pik. 88/00-358/00. Bolupes gultne posmā pik.88/00-356/87, 26 887 m kopgarumā nenodrošina pavasara palu maksimālo caurplūdumu ar 10% pārsniegšanas varbūtību izvadišanu pa izvēlēto šķērsgriezumu, kā arī nenodrošina, lai vasaras pusgada vidējie ūdens līmeņi

ūdensnotekā garantētu nosusināšanas tīkla aplēses caurplūduma uztveršanu un novadīšanu bez ūdens līmeņa uzstādīnājuma. Ūdensnotekas tehniskais stāvoklis ir neapmierinošs un neatbilst normatīvo aktu prasībām. Drenu iztekas atrodas zem vasaras ūdens līmeņa.

- 3.5.2. Izraktās grunts izlīdzināšana paredzēta līdz 10 m tālu meža zemēs un līdz 30 metru tālu lauksaimniecības zemēs no ūdensnotekas krotes atkarībā no nepieciešamības.
 - 3.5.3. No ūdensnotekas izraktā grunts izlīdzināma 50 % apjomā meža zemēs un no ūdensnotekas izraktā grunts izlīdzināma 80 % apjomā lauksaimniecības zemēs, slānī, kas nav biezāks par 0,2 m (reljefa zemākajās vietās slānis pieļaujams biezāks) ar buldozeru vai ekskavatoru. Pēc pārtīrīšanas pirms nodošanas izraktā grunts jāizlīdzina 80 % apjomā.
 - 3.5.4. Akmeņi gultnē izvietojami izklaidus, lai netraucētu ūdens plūsmai un veidotu nelielus zivju slēņus.
 - 3.5.5. Būvprojekta risinājumi ir pielāgoti valsts notekas projektēšanas prasībām, neradot zaudējumus dabai un neatstājot kaitīgu ietekmi uz apkārtējo vidi. Lai samazinātu ietekmi uz vidi, ir plānoti šādi pasākumi: 1) Posmā, pik.339/10-355/00 - Upju straujtes un dabiski upju posmi, darbus paredzēts veikt minimālā apjomā – saudzīgi izvēcot kritālas, bebru veidotos aizsprostus un citus sanesumus, kas traucē vienmērīgai ūdens plūsmai un var radīt izskalojumus ūdensnotekas nogāzēs. Bolupes posmos uz lejteci, kur pēc kartogrāfiskā materiāla ūdensnotekas tiešā tuvumā atrodas ES nozīme biotopi, atbērtnes veidojama minimāli nepieciešamā apjomā, lai mehāniski netiktu skarti biotopi; 2) lai samazinātu zivju bojāejas risku un darbu ietekmi uz zivju dabisko atražošanu, ar Bolupes gultni saistītus darbus, kā arī darbus, kas saistīti ar būtiskas ūdens piesārņošanas risku, neveikt laika periodā no 1. janvāra līdz 20. jūnijam; 3) lai samazinātu dzīvotņu pārveidošanas ietekmi, iespēju robežās un cik tālu tas nav pretrunā ar plānoto darbu mērķi – atstāt Bolupē un ar to savienotajos grāvjos atsevišķus kokus, siekstas, akmeņus un citus zivju dzīvotņu daudzveidību palielinošos elementus; 4) meža zonā, izlīdzinot izrakto grunti, neapbērt un nenoskrāpēt augošus kokus. Veidot virszemes ūdeņu noteces vagas tā, lai aiz atbērtnes nekrātos ūdens. Mežainajos krastos no ūdensnotekas izvākt iegāzušos kokus; 5) Bolupes pārbūvi veikt virzienā pret straumi un iespējami īsā laika periodā; 6) veidojama nosēdbedre sanešu uzkrāšanai. Tā jāizrok pirms grāvja pārtīrīšanas un pēc grāvja atjaunošanas darbiem, pirms objekta nodošanas iztīrīt no sanesām; 7) darbus organizēt tā, lai tehnikas pārvietošanās pēc iespējas notiktu pa vienu ūdensobjekta pusi. Tehnikas pārvietošanai, kur iespējams, izmantot vecās atbērtnes; 8) vietas, kur tiek izmantota tehnika un iepildīta degviela, apgādāt ar absorbenta materiāliem, ar kuriem savlaicīgi savākt izlijušos naftas produktus, lai nepiesārņotu ar naftas produktiem virszemes ūdeņus, grunti un gruntsūdeņus; 9) maksimāli samazināt uzduļķojumu veidošanos un ūdensnotekas piesārņošanu ar suspendētajām vielām.
4. 2023. gada 15. maijā Dienests ir nosūtījis vēstuli Nr. 11.4/AP/5756/2023 “Par iesniegumu tehnisko noteikumu saņemšanai valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai” (turpmāk – Vēstule Nr. 5756) adresātei un SIA “ZVIDZE”, kurā norādījis, ka Paredzētās darbības īstenošana paredzēta Dabas lieguma un aizsargājamo koku tuvumā. Norādīts, ka teritorijā ir reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi un īpaši aizsargājamu sugu novērojumi, t.sk. atjaunojamais Bolupes augštes posms pik.339/10-355/00 atbilst īpaši aizsargājamam biotopam – 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi –, un pārējā upes posmā ir novērojamas dabiskošanās

- pažīmes. Līdz ar to Dienests secinājis, ka Paredzētās darbības īstenošana var radīt ietekmi uz teritorijā esošām dabas vērtībām. Adresātei Dienestā ir jāiesniedz iesniegums sākotnējam izvērtējumam tajā iekļaujot papildu informāciju par Paredzēto darbību (Vēstules Nr. 5756 1 – 8. punkts).
5. Ar 2023. gada 16. maija vēstuli Nr. 11.4/AP/5794/2023 “Par iesniegumu tehnisko noteikumu saņemšanai valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai” Dienests informē Padomi un Biedrību par Iesnieguma_03052023 saņemšanu un nepieciešamību Paredzētajai darbībai veikt Sākotnējo izvērtējumu.
 6. 2023. gada 20. maija vēstulē Nr. VM1.5-5/253 “Par VNŪ Bolupe atjaunošanu” (turpmāk – Vēstule Nr. 253) Valsts meža dienesta Austrumlatgales virsmežniecība (turpmāk – Virsmežniecība) ir norādījusi, ka Bolupe robežojas ar īpaši aizsargājamu iecirkni “aizsargājams meža biotops” zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 3858 005 0072 73. kvartāla 39., 40. nogabalos.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 936 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (turpmāk – Noteikumi Nr. 936) 20.4. apakšpunktu īpaši aizsargājamajā iecirknī aizliegts veikt darbības, kuru rezultātā paredzama atmežošana. Lai neiznīcinātu un nelabvēlīgi neietekmētu īpaši aizsargājamus biotopus un Dabas liegumu, Virsmežniecība iesaka ievērot Atzinumā Nr. 2 izvirzītos ietekmes uz vidi mazinošos pasākumus. Paredzētajai darbībai būtu piemērojama IVN procedūra. Plānojot būvniecību mežā, saskaņā ar Meža likuma 41. pantu, ir nepieciešams veikt platības atmežošanu, pirms tam kompensējot valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novērtēšanu saistītos izdevumus un saņemt kompetentās institūcijas izdotu administratīvo aktu. Pirms uzsākt koku ciršanu mežā ir nepieciešams saņemt apliecinājumu Valsts meža dienestā. Būvniecības darbu veikšanas procesā nepieļaut paliekošo koku bojāšanu. Lai neradītu nelabvēlīgu ietekmi uz meža dzīvniekiem, putniem un apkārtējām meža platībām, kā arī, lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, darbus jāveic saskaņā ar Noteikumu Nr. 936 prasībām.
 7. 2023. gada 25. maija vēstulē Nr. 3.27/3388/2023-N “Par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” atjaunošanu” Pārvaldes Latgales reģionālā administrācija (turpmāk – Administrācija) ir norādījusi, ka sertificētajam dabas ekspertam, sniedzot atzinumu par Paredzēto darbību, mērķtiecīgi ir jāiegūst informācija par visām īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem, kas konstatējamās Paredzētās darbības teritorijā, jāveic ietekmes izvērtējums uz konstatētajām īpaši aizsargājamajām sugām un biotopiem un jāsniedz priekšlikumi Paredzētās darbības ietekmi mazinošiem pasākumiem. Eksperta par zālāju biotopu grupu un sugu grupu – vaskulārie augi – atzinuma lauku apsekojums veicams veģetācijas periodā. Pārvalde atzinumu par Bolupes atjaunošanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamajām dabas vērtībām sniegs pēc Vēstules Nr. 5756 1. līdz 7. punktam (ieskaitot) prasītās informācijas saņemšanas Pārvaldē.
 8. Ar 2023. gada 20. jūlija iesniegumu SIA “ZVIDZE” ir iesniegusi Dienestā 2023. gada 9. jūnija eksperta atzinumu “Par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamajiem ES nozīmes zālājiem ūdensobjekta posmā pik 88/00-358/00 (meliorācijas kadastra Nr. 4254:01)” (turpmāk – Atzinums Nr. 4), kurā sertificēta eksperte Kristīne Daudziņa (turpmāk – Eksperts_4) ir norādījusi:
 - 8.1. Saskaņā ar IS Ozols Darbības vieta neatrodas mikroliegumā. Nelielā upes posmā pieskaras Dabas liegumam.
 - 8.2. Dabas liegums atrodas tiešā Darbības vietas tuvumā (pik 88/00-358/00), bet nešķērso to. Saskaņā ar IS Ozols dabas liegums “*Sitas un Pededzes paliene*” atrodas uz ZR

aptuveni 4,7 km attālumā. Tuvākie mikroliegumi medņa dzīvotnes aizsardzībai uz Z aptuveni 2 km attālumā, baltmuguras dzeņa dzīvotnes aizsardzībai uz R aptuveni 1,4 km attālumā un mikroliegums Veciem vai dabiskiem boreāliem mežiem uz R aptuveni 1,2 km attālumā.

- 8.3. IS Ozols pētāmās teritorijas tiešās ietekmes zonā jeb izpētes teritorijā (50 m attālumā no Bolupes) ir konstatēti pieci ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopi un viena aizsargājamā vaskulāro augu suga. Veicot apsekojumus dabā iespējamās ietekmes zonā, tika konstatētas trīs īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas.
- 8.4. 6230* Vilkakūlas zālājs (1. un 2. variants) sastopams četros poligonos, kuri atrodas vairāk nekā 32 m attālumā, un tikai neliela daļa no poligona ir tiešās ietekmes zonā. Poligoni atrodas pacēlumā. Agrākā nepareizā apsaimniekošana – smalcināšana vecināja kūlas slāņa veidošanos un ekspansīvo sugu izplatīšanos, tomēr zālajos saglabājusies laba zālājiem raksturīgo sugu daudzveidība.
- 8.5. 6270* Sugām bagātas ganības un ganības plāvas 1. un 3. variants ir sastopams gan kā atsevišķs (vienlaidus) biotops, gan mozaikā. Minētais biotops ir otrs biežāk sastopamais zālāju biotopa veids pētāmajā teritorijā. Negatīvu ietekmi atstājusi iepriekšēja nepareizā apsaimniekošana. Nevēlamo sugu ekspansija zālajos sasniedz līdz 60 % no biotopa platības.
- 8.6. 6450 Palieņu zālāji 1. un 3. variants ir sastopams gan kā atsevišķs (vienlaidus) biotops, gan mozaikā, šis ir biežāk sastopamais zālāju biotopa veids pētāmajā teritorijā. Negatīvu ietekmi ir atstājusi iepriekšēja nepareizā apsaimniekošana – smalcināšana un siena atstāšana uz lauka veicināja kūlas slāņa veidošanos un ekspansīvo sugu izplatīšanos. Nevēlamo sugu ekspansija zālajos sasniedz 50 % no biotopa platības. Neskatoties uz to, ka palu darbība ir traucēta, lielākajā daļā palieņu zālāju ir saglabājusies laba zālājiem raksturīgo sugu daudzveidība.
- 8.7. 6510 Mēreni mitras plāvas 1. variants aizņem salīdzinoši nelielu platību, veido mozaiku ar 6270*_3 (10%) un 6450_3 (5%). Pēc ekspertu domām, šie ir senie zālāji, kas veidojušies upes krastos. Abos zālajos saglabājusies laba zālājiem raksturīgo sugu daudzveidība.
- 8.8. 6530* Parkveida plāvas un ganības sastopamas nelielā platībā. Tikai neliela daļa no poligoniem ir tiešās ietekmes zonā. Klāja platība bez kokiem un krūmiem sastāda 5-40%. Platība ar zālājam raksturīgo zemsedzi sastāda 5-35%. Nepieciešama zālāja apsaimniekošanas atjaunošana un lieko koku, krūmu izciršana.
- 8.9. Izpētes teritorijā konstatētās četras retās un īpaši aizsargājamās augu sugas – gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*, baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata*. Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* ir ES un Latvijas īpaši aizsargājamā augu suga, savukārt smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata* Latvijā īpaši aizsargājamā augu suga atbilstoši Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumu Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” 1. pielikumam. Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica* (septiņi eksemplāri) un stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata* (septiņi eksemplāri) tika konstatēta ārpus ietekmes zonas nelielā, mitrākā ieplakā. Smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia* tika konstatēta vairākās vietās tieši 6270 Sugām bagātās ganībās un ganītās plāvās - divi ziedoši eksemplari, viena atradne atrodas tiešā ietekmes zonā 42 m attālumā un otra 60 m attālumā. Pieci ziedoši eksemplari, divās atradnēs atrodas tiešā ietekmes zonā 45 m attālumā un otra 15 m attālumā. Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* tika

konstatēts egļu damaksnī (viens eksemplārs), šī atradne atrodas ārpus tiešas ietekmes zonas, sugas populācija netiks ietekmēta.

- 8.10. Tiešās ietekmes zonā pēc ir atzīmēti pieci īpaši aizsargājami dabas pieminekļi – dižkoki. Parastā liepa *Tilia cordata* 33 m attālumā no paredzētās darbības vietas, parastā egle *Picea abies* – 33 m attālumā, parastais ozols *Quercus robur* 25 m, 35 m un 62 m attālumā. Bolupes regulēšanas un piegulošo platību nosusināšanas pirmie darbi tikai veikti 1952. gadā, līdz ar to šie dižkoki jau ir pielāgojušies mitruma izmaiņām. Dižkoki aug pacēlumā vai sausā līdz mēreni mitrā augsnei un ir pietiekamā attālumā no Darbības vietas, līdz ar to nebūs negatīva ietekme uz aizsargājamajiem kokiem. Paredzētās darbības vietā apsekošanas laikā citas dabas vērtības netika atrastas, kas varētu tikt negatīvi ietekmētas.
- 8.11. Upes padziļināšana Palieņu zālājiem un Sugām bagātām ganībām un ganītām pļavām 3. variantam radītu būtisku ietekmi, jo pēc nosusināšanas ilgākā laika periodā mainās augu sugu sastāvs, izzūd slapjiem zālājiem raksturīgās augu sabiedrības un to sugas. Vilkakūlas zālājiem, Parkveida pļavas un ganības, Mēreni mitrām pļavām un Sugām bagātām ganībām un ganītām pļavām (1. variantam) ietekme būs neitrāla vai nebūtiska, jo pali nav zālāja uzturošais faktors, kā arī veidojas mēreni mitrās, ne mitrās vai pārmitrās augsnes. Kopumā paredzētās darbības rezultātā aizsargājamajām sugām – gada staipekņim *Lycopodium annotinum*, smaržīgajai naktsvijolei *Platanthera bifolia*, Baltijas dzegužpirkstei *Dactylorhiza baltica* un stāvlapu dzegužpirkstei *Dactylorhiza incarnata* populācijas lielums netiks samazināts, jo neatrodas tiešās darbības veikšanas zonā. Bolupes attīrīšanas darbi atstās neitrālu vai nebūtisku ietekmi uz sugu atradnēm, jo upe ir bijusi meliorēta iepriekš un sugas ir pielāgojušās vai izaugušās pie esošajiem hidroloģiskajiem apstākļiem (sausā līdz mēreni mitra augsne).
- 8.12. Ietekmi mazinošie pasākumi: 1) ieteicams nepadziļināt Bolupi, bet gan attīrīt – atbrīvojot upi no šķēršļiem (sakritušajiem kokiem, bebru dambjiem) un aizsērējuma; 2) no upes gultnes izgrābtais aizsērējums ir berams un izlīdzināms vietās, kur nav ES nozīmes aizsargājami biotopi, neveidojot stāvus no jauna uzbērtus upes krastus; 3) ja nav iespējas izvest izsmelto aizsērējumu ārpus ES nozīmes aizsargājamajiem zālājiem, tad tos izlīdzināt ne biežākā kārtā kā 20 – 30 cm šaurā (līdz 2 m) joslā gar upes malu; 4) smagās tehnikas piekļūšana ir jāplāno tā, lai šķērsojot šos biotopus neiebraukātu dziļas risas, kas apgrūtinātu tālāku šo zālāju apsaimniekošanu. Ja tomēr tiek bojāta zālāja virsma, tad veikt atjaunošanas darbus (piemēram, nolīdzināt velēnu ar atbilstošu tehniku); 5) koku un krūmu ciršanas darbi jāveic kvalitatīvi, nedrīkst atstāt augstus celmus, kas vēlāk varētu traucēt bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu. Nocirstie koki, krūmi un ciršanas atliekas obligāti ir jāizvāc no ES aizsargājamajiem zālājiem; 6) nav vajadzīgi speciāli aizsardzības pasākumi aizsargājamo sugu un dižkoku saglabāšanai tiešā upes tuvumā un paredzētās darbības zonā. Ievērojot iepriekš minētos ieteikumus, nebūs negatīva ietekme uz ES īpaši aizsargājamajiem zālājiem, vaskulāro augu sugām un dižkokiem.
9. 2023. gada 28. jūlija atzinumā Nr. 30-1/231-e “Papildinājums sertificēta eksperta atzinumam par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” atjaunošanas darbu ietekmi uz zivju resursiem” (turpmāk – Atzinuma Nr. 3 papildinājums) Institūta Eksperts_3 ir norādījis:
- 9.1. Bolupes posms, kurā paredzēti atjaunošanas darbi, apsekots 2023. gada 24. jūlijā, no 14:30 līdz 18:00. Apsekošanas laikā veikta ietekmētā ūdensteces posma vizuāla novērtēšana un zivju uzskaitē divos parauglaukumos. Parauglaukumu izvietojuma izvēli noteica ūdensteces pieejamība ar auto un zivju uzskaites ar elektrozeļu veikšanas iespējas.

- 9.2. Pirmās zivju uzskaites vietā apsekošanas laikā posma dziļums bija robežās no 0,2 līdz 1,1 m, bet platums aptuveni 7 m. Zivju uzskaites parauglaukuma garums bija apmēram 50 m visā ūdensteces platumā. Straumes ātrums bija vidēji aptuveni 0,02 m/s. Gultnes substrātā dominēja nogulumi, nedaudz grants. Šajā posmā konstatēti – bārdainais akmeņgrauzis *Barbatulus barbatulus*, rauda *Rutilus rutilus*, vēdzele *Lota lota*, asaris *Perca fluviatilis*, grundulis *Gobio gobio* un platgalve *Cottus gobio*.
- 9.3. Otrajā zivju uzskaites veikšanas vietā apsekošanas laikā šī posma dziļums bija robežās no 0,2 līdz 0,9 m, bet platums aptuveni 7 m. Zivju uzskaites parauglaukuma garums bija apmēram 50 m visā ūdensteces platumā. Straumes ātrums bija vidēji aptuveni 0,05 m/s. Gultnes substrātā dominēja nogulumi, nedaudz grants. Ūdens bija brūnganā krāsā, kas nedaudz ietekmēja redzamību un zivju uzskaites procesu. Šajā posmā konstatēti rauda *Rutilus rutilus*, asaris *Perca fluviatilis*, ausleja *Leucaspis delineatus*, bārdainais akmeņgrauzis *Barbatulus barbatulus*, grundulis *Gobio gobio*, sapals *Leuciscus cephalus*, plicis *Blicca bjoerkna*, mailīte *Phoxinus phoxinus*.
- 9.4. Uzskaitē tika konstatēti ausleja *Leucaspis delineatus* un platgalve *Cottus gobio*. Latvijas ūdeņos ausleja *Leucaspis delineatus* ir salīdzinoši plaši izplatīta un maz apdraudēta suga, kas konstatēta lielā daļā no apsekotajiem ezeriem, ūdenstecēm un par ūdensnotekām pārveidotās ūdenstecēs. Arī platgalve *Cottus gobio* ir Latvijā salīdzinoši plaši izplatīta un maz apdraudēta suga. Platgalves *Cottus gobio* lielākajā daļā gadījumu tiek konstatētas salīdzinoši strauji tekošos ūdeņos ar akmeņainu gultni. Apsekošanas laikā īpaši aizsargājama sugu ietekmējoši faktori netika konstatēti.
- 9.5. Uzskaitē konstatēta rauda, asaris, sapals, vēdzele un plicis. Konstatēti arī saimnieciski (maksājamā) izmantojamu izmēru sasnieguši īpatņi. Atsevišķu zivju sugu īpatņu skaits (rauda, asaris, pirmajā parauglaukumā arī vēdzele, otrajā parauglaukumā sapals) uz kontrolzvejas laukumu sastāda vairākus desmitus īpatņu. Ūdenstece ir piemērota arī citām saimnieciski nozīmīgām zivju sugām (līdaka, plaudis, karūsa, līnis). Apsekošanas rezultāti ļauj secināt, ka Bolupes zivsaimnieciskā nozīme ir salīdzinoši liela.
- 9.6. Naudas izteiksmē aprēķināmi zaudējumi saimnieciski izmantojamiem zivju resursiem vai vērā ņemama ietekme uz aizsargājamām zivju sugām ir atkarīga no Bolupes atjaunošanas darbu rakstura. Bolupes gultnes tīrīšanas un atjaunošanas darbu rezultātā, sagaidāmi naudas izteiksmē aprēķināmi zaudējumi zivju resursiem. Ņemot vērā kontrolzvejas rezultātus, nav nepieciešama Institūta Atzinuma Nr. 3 5. punktā iekļauto nosacījumu darbu veikšanai precizēšana vai papildināšana. Iespējamo zivju resursiem nodarīto zaudējumu novērtēšana jāveic pēc Paredzēto darbu beigām, balstoties uz faktiskajiem darbu raksturlielumiem, kā arī Institūta rekomendācijām zaudējumu samazināšanai izpildi. Lai novērtētu zaudējumu apjoms iespējami precīzi atspoguļotu darbu faktisko ietekmi, Institūts aicina ūdensnotekas atjaunošanas darbu laikā veikt novērojumus, lai novērtētu iespējamo ietekmi uz Bolupi un ar to saistītajiem ūdeņiem. Zivju resursiem nodarīto zaudējumu novērtēšanā ir jāņem vērā iespējamie zaudējumi zivju bojāejas dēļ, kā arī zaudējumi potenciālās zivsaimnieciskās produktivitātes samazināšanās rezultātā.
10. Ar 2023. gada 11. augusta elektroniska pasta vēstuli SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” (turpmāk – SIA ELLE) vides konsultante norāda, ka, iepazīsies ar Ekspertes 4 Atzinumu Nr. 4. Daļā no Atzinumā Nr. 4 aprakstītās teritorijas 2023. gadā tika veikta izpēte saistībā ar potenciālu vēja elektrostaciju parku. Atzinumā Nr. 4 ir apskatīti tikai jau IS Ozols reģistrētie biotopi. Savukārt, SIA ELLE izpētē tika mērķtiecīgi meklētas nezināmas biotopu teritorijas, ir nokartēti papildus zālāju biotopi, kā arī konstatēta ļoti retas sugas – palu staipeknīša *Lycopodiella inundata* – atradne Bolupes

- krastā. SIA ELLE lūdz ņemt vērā iepriekš minēto, izvērtējot Paredzēto darbību un pieņemot lēmumu par IVN procedūras piemērošanu.
11. 2023. gada 24. augusta vēstulē Nr. 1-17/531 “Par iesniegumu tehnisko noteikumu saņemšanai valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai” (turpmāk – Vēstule Nr. 1-17/531) adresāte ir norādījusi:
- 11.1. Bolupe pik. 88/00-339/10 un pik. 355/22-356/87 – tīrīšana no abiem krastiem paredzēta tehnisku iemeslu dēļ – ūdensnotekas virsplatums atjaunojamajā posmā svārstās no 19 m līdz pat 40 m – nav iespējams veikt atjaunošanas darbus ūdensnotekā tikai no viena krasta. Par piemēru – ekskavators ar garo strēli no viena krasta var aizsniegt tikai līdz 20 m tālu.
- 11.2. Pirmā alternatīva būtu veikt rakšanas tehnikas pārvietošanos pa gultni mazūdens periodā, tādējādi posmos, kur gultnes aizaugums ir salīdzinoši mazāks pret vidējo, izrakto grunti novietot vienā krastā, un sekojoši to arī tur izlīdzināt. Plusi šādai darbībai būtu – lielā daļā no atjaunojamā upes posma tiktu saglabāta pretējā krasta veģetācija. (Izņemot posmus, kur nebūtu iespējams visu izrakto piesērējumu izlīdzināt vienā krastā, jo izlīdzināmās grunts slānis būtu pārāk augsts, piemēram – sedimentācijas baseina iebūves vietā; vietās, kur krastos jau atrodas neizlīdzināta atbērtne; vai vietās, kur izrokamais piesērējuma apjoms pārsniedz 8 m^3 uz tekošā metra (8 m^3 uz tekošā metra izlīdzināšana 10 m joslā rada 1 m augstu atbērtnes joslu, atbērtnes nogāzes veidojot attiecībā 1:2, šāda nogāžu attiecība no jauna uzbērtai gruntij ir minimāli nepieciešamais pie esošā ūdensnotekas grunts sastāva). Otrs pozitīvais aspekts šādai darbībai – būtu vieglāk plānot piekļuvi ūdensnotekai posmos, kur atbērtnes novietojums ir sadrumšs, kur nepieciešams mainīt atbērtnes puses pa krastiem – piemēram atbērtnes josla garā posmā iet pa kreiso krastu, tad seko biotops, kur atbērtnes joslu jāparedz pretējā krastā, un atbērtnes puse tiek mainīta, bet nav tuvumā esošu piebraucamo ceļu – ekskavatoram pārvietojoties pa gultni nebūtu jāmeklē veidi, kā rakšanas tehnikas vienības pārvietot pretējā krastā.
- 11.3. Ja Dienesta tehniskajos noteikumos tiks noteikta prasība meža zemēs atbērtni veidot ne platāku par 8 m, tad sekojoši būs nepieciešams grunti līdzināt abos krastos jau sākot no 6 m^3 piesērējuma izrakšanas no tekošā metra. Ja Dienesta tehniskajos noteikumos tiks noteikta prasība – LIZ izrakto grunti izlīdzināt ne biežākā slānī par 20 cm, tad būs nepieciešams palielināt atbērtnes platumu (lai izlīdzinātu 2 m^3 izraktā piesērējuma 20 cm slānī, nepieciešams atbērtnes platums 10 m, attiecīgi $4 \text{ m}^3 - 20 \text{ m}$, u.t.t.). Izņēmumi būtu ES nozīmes biotopos, kur atbērtnes platums būtu maksimāli mazs (tehniski iespējamais ir 4 m – 3 m ekskavatora pārvietošanās ceļš un 1 m drošības josla gar pašu ūdensnotekas krastu, lai nerastos esošā krasta deformācija, noslīdējumi ūdensnotekā no ekskavatora pašmasas), vai nepieciešamības gadījumā grunts pārvietošana no biotopu platībām.
- 11.4. Pirmajai alternatīvai ir mīnusi – tehnikas vienībām jābūt perfektā stāvoklī, lai nerastos potenciālas, piemēram, eļļas noplūdes. Papildus kā vienu no lielākajiem mīnusi, jānorāda augsts risks vājas nestspējas grunts posmos vai lokālas bedrēs garā strēles ekskavators var nogrimt, kas rada ļoti augstus riskus naftas produktu piesārņojuma, kā arī lokālas vietās būtiskas izmaiņas glābšanas darbu laikā.
- 11.5. Otrā alternatīva – veikt atjaunošanas darbus ar zemes sūkni. Veicot darbus ar zemes sūkni, jāreķinās ar plašām ietekmētajām teritorijām ārpus ūdensnotekas aizsargjoslas. Zemes sūknis sūc grunts daļiņas kopā ar ūdeni, proporcijai sastādot 1 pret 9 – 90 daļu sastādot ūdenim, nevis piesērējumam. Tādēļ izsūknēto grunti nevar izsūknēt turpat atbērtnes joslā, jo tā uzreiz skalosies atpakaļ gultnē. Tātad ir jāparedz speciāli izveidoti lauki reljefa pazeminājumos atbērtnei ārpus Bolupes ekspluatācijas joslas,

kur sūknēt grunti. Atsūknētajai ūdens daļai jānodrošina promtece vai jāļauj tam izfiltrēties caur vietējo grunti, un tad attiecīgi teritorija jāatstāj šāda vai grunts jāpārvieta uz atbērtni. Ir iespējams veikt atsūknēšanu arī GEOTUBE maisos, bet pie šī apjoma darbiem tas nav īstenojams saprātīgos termiņos. Kā arī tas neatceļ izsūknētās grunts izlīdzināšanu atbērtnē. Kopumā, vērtējot gultnes atjaunošanas darbus ar zemes sūkni, tie būs ļoti dārgi, laikietilpīgi, ar sliktu kvalitāti un tiks ietekmētas nesamērīgi plašas privātīpašnieku zemju teritorijas, jo tālākā iespējamā sūknēšana bez pārsūknēšanas starpstacijām ir 500 m. Papildus jānorāda, ka sūknēšanas darbi var notikt pie pontona jeb sūkņu kuģa peldēšanas iespējām, kas neatbrīvo no tā ka iepriekš ūdens noteka jāatbrīvo no kritālām un bebru aizsprostiem. Tehniski sūknēšanas darbi var notikt, faktiski tikai palu laikā, kas nodrošinātu augstu ūdens līmeni, attiecīgi tas ļauj peldēt sūkņu tehnikai.

- 11.6. Drošākais, efektīvākais, mazāk pieguļošo teritoriju skarošais, draudzīgākais videi un visīsākajā laikā īstenojamais risinājums būtu veikt Bolupe pik. 88/00-339/10 un pik. 355/22-356/87 rakšanas darbus, kā jau iepriekš Iesniegumā_03052023 minēts – veikt rakšanas darbus no abiem krastiem ar garās strēles ekskavatoru. Veicot būvprojekta izstrādi, tiks noteikts izrokamās grunts apjoms attiecīgajā posmā un izvērtēts, cik plaša teritorija nepieciešama grunts izlīdzināšanai. Attiecīgi, pie mazāka izrokamā grunts apjoma posmos iespējams samazināt atbērtnes platumu krastos, lai maksimāli mazāk skartu pieguļošo teritoriju, bet rokot no viena krasta nav iespējams atjaunošanas darbus veikt kvalitatīvi.
- 11.7. Vietās, kur tiešā ūdensnotekas trases tuvumā atrodas ES nozīmes biotopi, darbi tiks paredzēti no viena krasta. Ja biotops atrodas vienā krastā, rakšana tiks veikta no pretējā krasta. Ja biotopi atrodas abos krastos, rakšanas darbus veiks no viena krasta, paredzot darbus uz slodzi izlīdzinošiem pakļājiem, grunts izlīdzināšana tiks veikta atbilstoši Atzinuma Nr. 4 norādījumiem.
- 11.8. Pirmo alternatīvu arī ir vērts apsvērt. Tikai pastāv riski, kad būvdarbu laikā ūdenslīmenis ūdensnotekā nebūs pietiekoši zems, lai šāda veida darbus vispār varētu veikt. Otrā alternatīva nav apspriežama, jo iztērēto finanšu līdzekļu apjoms pret izdarīto darbu kvalitāti būtu nesamērīgs, ietekmētā teritorija būtu vairākkārt lielāka, kā iepriekš minētajos darbu veidos.
- 11.9. Biotopā 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi, pik. 339/10-355/22 darbi veicami saudzīgi un minimālā apjomā, izvēcot tikai lokālus šķēršļus – bebru aizsprostus un to paliekas, kritālas gultnē. Darbus būtu vēlams veikt ar ekskavatoru, un tā paša iemesla pēc kā iepriekš šajā punktā aprakstījām, optimāli, no darbu kvalitātes viedokļa ekskavatoram būtu jāpārvietajas pa abiem krastiem, lai šos šķēršļus varētu spēt izvākt. Ja šajā biotopā ir svarīga arī ūdensnotekas ekspluatācijas aizsargjosla (nevis gultnē) esošais kokaugu, zemsedzes sastāvs un biežums, var tikt izskatīta iespēja šajā posmā darbus veikt tikai no viena krasta, paredzot izvākt tikai būtiskākos šķēršļus, kas kavē vienmērīgu ūdens plūsmu un darbu laikā iespēju robežās nepārveidojot ūdensnotekas nogāzes.
- 11.10. Darbi netiek plānoti Balvu pagastā, Balvu novadā. Ieviesusies kļūda projektēšanas uzdevumā, Būvprojekta nosaukumā. Ar šādu būvprojekta nosaukumu saņemta būvatļauja, nosaukumu mainīt nevar.
- 11.11. Laika posmā no 2016 gada, VNŪ Bolupes sateces baseinā atjaunotas ūdensnotekas: 1) VNŪ Bolupe, mel. kadastra Nr. 4254:01, pik. 444/00 - 675/56, 23,1 km, 2020. gads; 2) VNŪ Žaugupe, mel. kadastra Nr. 425494:01, pik. 00/00 - 51/44, 5,14 km, 2016. gads; 3) VNŪ Dūrupe, mel. kadastra Nr. 42546:01, pik. 00/00 - 110/94, 11,10 km, 2017. gads; 4) VNŪ Raganiņa, mel. kadastra Nr. 425474:01, pik. 00/00 -

41/70, 4,17 km, 2021. gads; 5) VNŪ Palnupīte, mel. kadastra Nr. 425492:01, pik 25/00 - 127/20, 10,20 km, 2021. gads; 6) VNŪ Cimpīte, mel. kadastra Nr. 4254232:01, pik. 00/00 - 62/27, 6,23 km, 2023. gads (notiek Būvdarbi); 7) Pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdensnoteka, mel. kadastra Nr. 4254951:P:2, pik. 00/00 - 37/42, 3,74 km, 2017. gads; 8) Pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdensnoteka, mel. kadastra Nr. 425451:P:1, pik. 00/00 - 38/64, 3,86 km, 2019. gads; 9) LVM meža meliorācijas sistēma “*Lācugabalu masīvs*” 2100 ha; 10) LVM meža meliorācijas sistēma “*Sebežu masīvs*” 220 ha. Laika posmā līdz 2027. gadam, VNŪ Bolupes sateces baseinā paredzēts atjaunot sekojošas ūdensnotekas: 1) VNŪ Bolupe, mel. kadastra Nr. 4254:01, pik. 88/00 - 358/00, 27,0 km, 2024. gads; 2) VNŪ Teterupe mel. kadastra Nr. 42544:01 pik. 00/00 - 196/00, 19,60 km 2025. gads; 3) VNŪ Kurna mel. kadastra Nr. 42548:01 pik. 00/00 - 200/00, 20, 0 km 2026. gads.

12. 2023. gada 24. augusta vēstulē Nr. ZVIDZE-2023 [1] “Atbilde uz Vides konsultatīvās padomes pausto viedokli un priekšlikumiem vēstulē Nr. 1-11, par valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe atjaunošanas projektu pik. 88/00-358/00.” (turpmāk – Vēstule_24082023) SIA “ZVIDZE” ir norādījusi:

- 12.1. Lokālu sanesumu un esošo bebru aizsprostu izvākšana ir īstermiņa risinājumus. Pie tik aktīvas bebru darbības, kāda ir VNŪ Bolupe, pēc bebru dambju likvidēšanas jau pirms objekta nodošanas ekspluatācijā parādīsies jauni bebru aizsprosti. Ja netiek mazināta bebru populācija, radītas grūtības bebriem dambju izejmateriāla iegūšanai - novācot apaugumu atbērtnes joslās un nogāzēs (ar piebildi atstājot vērtīgos, lielos kokus atbērtnē), un nodrošināta atbilstoša gultnes šķērsgarša atjaunošana, lai sekmētu vienmērīgāku ūdensnotekas tecējumu, tad pat projekta uzraudzības laikā var nonākt atkārtotā situācijā, kāda ir tagad. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi veikt apauguma novākšanu ūdensnotekas ekspluatācijas joslā.
- 12.2. Posmos, kur ūdensnotekas krastos pēc kartogrāfiskā materiāla tiešā tuvumā atrodas ES nozīmes zālāju biotopi, tie tiešā veidā nerobežojas ar ūdensnotekas krastu, jo vecās atbērtnes (arī izlīdzinātās) nav izlīdzinātas vienmērīgi un pietiekami, lai tās būtu iespējams apsaimniekot nopļaujot. Tās laika gaitā apaugušas ar kokiem un krūmiem, bebri krastos izveidojuši alas, bebru dambju uzstādītais ūdenslīmenis pasliktinājis pieguļošo platību hidroloģisko stāvokli un palienēs novērojami sakrituši, nokaltuši koki, kas gadu laikā tikai samazinājuši apsaimniekošanas iespējas un iespējas nākotnē paplašināt šo dabīgo pļavu platības.
- 12.3. Būvprojekta ietvaros ir nepieciešams nodrošināt braucamu atbērtni visā ūdensnotekas posmā, lai nenāktos veidot papildus piebraucamos ceļus vai veikt lieku pārvietošanos ārpus ūdensnotekas ekspluatācijas joslas pa privātīpašnieku teritorijām. Tīra atbērtnes josla mazinās arī iespēju bebriem atkārtoti iegūt materiālu dambju izveidei ūdensnotekas gultnē.
- 12.4. Veicot apauguma novākšanu ūdensnotekas ekspluatācijas joslā un izlīdzinot esošās atbērtnes, tiks iegūta papildus apsaimniekojama josla gar ūdensnotekas krastu, kas nākotnē var potenciāli attīstīties (pie nosacījuma, ja tiks regulāri pļauta) un kļūt par palieņu zālāju.
- 12.5. Būvprojektā minimālā sastāvā projekta plānā norādītas atbērtnes un izdalīti atsevišķi posmi, kur darbi veicami saudzīgi, minimālā apjomā, lai projekta risinājums nenodarītu kaitējumu ES nozīmes biotopiem. Ūdensnotekas posmos uz lejteci, kur pēc kartogrāfiskā materiāla ūdensnotekas tiešā tuvumā atrodas ES nozīme biotopi, atbērtne veidojama minimāli nepieciešamā apjomā, lai mehāniski netiktu skarti biotopi, atbilstoši iepriekš rakstītajam. Vienīgajā vietā objektā, kur ūdensnoteka tieši

skar meža biotopu, pik. 250/00-251/00, biotopa saudzēšanas nolūkos attiecīgajā posmā netiks paredzēta atbērtne un tehnikas pārvietošanās.

- 12.6. Būvprojektam minimālā sastāvā pievienots kartogrāfiskais materiāls ar applūstošo teritoriju pavasara palos ar pārsniegšanas varbūtību pie 1% un 10% varbūtības, gan tīrītai gultnei, gan pie esošās situācijas. Pēc būtības, veicot atjaunošanas būvprojekta izstrādi un veicot gultnes un ūdensnotekas šķērsprofila izveidi atbilstoši iepriekš realizēto projektu parametriem, nevar tikt nodrošināta pavasara palu ar maksimālo pārsniegšanas varbūtību 10% izvadīšana pa izvēlēto šķērsgriezumu, neappludinot apkārtējās tīrumu platības. Bolupes pieguļošās platības pavasaros turpinās applūst, kas no palieņu zālāju perspektīvas ir pozitīvs aspekts. Tomēr jāpiebilst, ka, ņemot vērā Bolupes pieguļošo zemju lietošanas veidus, ko galvenokārt sastāda meža zemes un pļavas, pavasara palos ir pieļaujama pieguļošo teritoriju applūšana, ar piebildi, ka atkarībā no zālāja sugas pieļaujama zālāju īslaicīga applūšana ne ilgāk par 10 līdz 30 diennaktīm. Problēma rodas tajā, kad ūdensnotekas samazinātā šķērsgriezuma dēļ un ūdensnotekas gultnē esošo dažādo šķēršļu kopsumma paildzina palus, kas pie atsevišķiem apstākļiem applūšanas laiku var padarīt pat garāku par 30 diennaktīm. Un šāds scenārijs nav pieņemams, runājot par krastos esošajiem Eiropas nozīmes biotopiem. Bez tam, pēdējo 7 gadu laikā arvien biežāk un apjomīgāk izjūtām vasaras-rudens plūdu biežuma un intensitātes kāpumu, kas arvien biežāk applūdina pieguļošās teritorijas.
- 12.7. Biotopā 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi, pik. 339/10-355/22 darbi veicami saudzīgi un minimālā apjomā, izvēcot tikai lokālus šķēršļus – bebru aizsprostus un to paliekas, kritalas gultnē. Šajā posmā nav paredzēts veikt pilna apjoma atjaunošanas darbus. Darbu veikšana ar ekskavatoru paredzēta tehnisku iemeslu dēļ – ūdensnotekas virsplatums šajā posmā pārsniedz 20 m, nav iespējams veikt arī lokālu gultnes pielūžņojumu uzvākšanu ūdensnotekā tikai no viena krasta. Šajā posmā paredzēts izvākt tikai būtiskākos šķēršļus, kas kavē vienmērīgu ūdens plūsmu un darbu laikā iespēju robežās nepārveidojot ūdensnotekas nogāzes.
- 12.8. Vienīgā ietekme, ko var radīt vecās ūdensnotekas atbērtnes izlīdzināšana, ir labiekārtota josla VNŪ ekspluatācijas aizsargjoslā, kas nodrošina atvieglotu piekļuvi ūdensnotekai. Tiek samazināts potenciālais neaizlīdzinātās atbērtnes erozijas risks – arī uz atbērtnes saaugušie koki ir ar augstu potenciālu pie spēcīgākiem pavasara paliem izgāzties.
- 12.9. Bolupes atjaunojamā posmā krastos atrodas dažas apdzīvotas viensētas, šķērso četrus ceļus, to skaitā 1 valsts autoceļš (šķērsojumi ar tiltu), kājnieku laipa pie hidrometriskā posteņa. VNŪ Bolupe nespēj caurvadīt normatīvajos aktos noteikto ūdens apjomu bez pieguļošo teritoriju applūšanas. Bolupes gultnes atjaunošana neietekmēs hidroloģisko stāvokli ūdensnotekas lejtecē. Plānotās darbības būtiski samazinās suspensijas apjomu, kas nonāk VNŪ Bolupe lejteces neatjaunojamajā posmā ilgtermiņā, jo samazinās palu un bebru darbības rezultātā applūstošo teritoriju, sekojoši arī tās lejtecē nonāks mazāks biogēno elementu apjoms. Atjaunojot gultni – izvēcot šķēršļus ūdensnotekā, atjaunojot gultnes šķērsgriezuma laukumu un nodrošinot vienmērīgu garenkritumu, ūdens apjoms Bolupes lejtecē, nepārtīrāmajā posmā pieplūdis vienmērīgāk – šobrīd liels ūdens apjoms un piesērējums akumulējas pirms bebru aizsprostiem – pie spēcīgiem pavasara paliem gultnē esošie šķēršļi var deformēties un sabrukt, rezultātā ar pastiprinātu ūdens apjomu un spēku var radīt straujāku ūdens apjoma pieplūdumu un ūdenslīmeņa kāpumu, kas var radīt negatīvas sekas esošā gultnes šķērsprofila noturībai. Savukārt pie atjaunotas gultnes ūdens promvade notiks vienmērīgāk, tā būs vieglāk prognozējama un ļaus norītēt dabiskajiem procesiem ūdens tecēšanai, kā arī palieņu applūšanai maksimāli

pietuvināti neregulētajiem posmiem (bez beru aizsprostiem un mākslīgiem šķēršļiem).

- 12.10. Izmantot zaļās infrastruktūras un dabā balstītus risinājumus, modelējot Bolupes palieņu, kā arī Bolupes vēsturisko posmu pik. 100/00 – 131/00 atjaunošanu un šo risinājumu ietekmi uz Bolupes hidroloģiskos režīmu (tostarp lejpus Bolupes projektā iekļautā posma), bioloģisko daudzveidību, kā arī teritorijas apsaimniekošanas iespējām, būs ārkārtīgi sarežģīti izvērtējams no hidroloģiskā stāvokļa. Tiks skartas vairāku papildus privātīpašnieku teritorijas, kā arī šāda darbība iet pretrunā ar šobrīd īstenojamā Eiropas projekta mērķiem, kas var rezultēties ar Eiropas finansējuma zaudēšanu. Bez tam, šāda upes gultnes pārveidošana radīs plašāku ietekmi uz pieguļošajām teritorijām, nekā šobrīd esošās gultnes atjaunošana.
- 12.11. VNŪ Bolupe ir potomāla upe, kas pavasara palos iziet un turpinās iziet ārpus krastiem. Veicot atjaunošanas būvprojekta īstenošanu atbilstoši šobrīd sagatavotajiem risinājumiem, tiks mazināti, nevis pilnībā novērsti pavasara palu ar 10% varbūtību applūšanas riski, un tiks samazināts applūdušo teritoriju laiks, ko tās pavada zem ūdens un tiks nodrošināta vasaras-rudens plūdu ar 10% pārsniegšanas varbūtību caurvade ūdensnotekā, neappludinot pieguļošās teritorijas. Tiks nodrošināts lai vasaras pusgada vidējie ūdens līmeņi ūdensnotekā vai novadgrāvī garantētu nosusināšanas tīkla (drenāžas, susinātājgrāvju, kontūrgrāvju, ceļa grāvju) aplēses caurplūduma uztveršanu un novadīšanu bez ūdens līmeņa uzstādīšanas. tiks sakārtotas un nostiprinātas infrastruktūra, tai skaitā ūdensnotekas profils zem tiltiem, drenu iztekas, atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Šis risinājums uzlabos pieguļošu teritoriju hidroloģisko stāvokli un uzlabos iespējas veikt pieguļošās zemes apsaimniekošanu tai paredzētajiem mērķiem.
13. 2023. gada 8. septembrī Dienests ir nosūtījis vēstuli Nr. 11.4/AP/9927/2023 “Par iesnieguma tehnisko noteikumu saņemšanai valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai izskatīšanas virzību” adresātei un SIA “ZVIDZE”, kurā norādījis, ka adresātei vai SIA “ZVIDZE” BIS ir jāveic tehnisko noteikumu pieprasījuma papildināšana, pievienojot sugu un biotopu jomā sertificētās Ekspertes_4 sniegtu viedokli par SIA ELLE Paredzētās darbības vietā konstatētām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām, kas nav ietvertas Ekspertes_4 Atzinumā Nr. 4, Paredzētās darbības ietekmi uz tiem un nepieciešamajiem pasākumiem to aizsardzībai.
14. 2023. gada 23. septembra atzinumā “Papildinājums eksperta sniegtajam atzinumam 2023. gada 9. jūnijā” (turpmāk – Atzinuma Nr. 4 papildinājums) Eksperte_4 ir norādījusi:
- 14.1. Atzinums Nr. 4 sniegts pēc adresātes lūguma sniegt atzinumu par Bolupes posma (pik 88/00- 358/00) tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz esošajiem ES nozīmes zālājiem, nevis apsektot jaunas potenciālās teritorijas, kā tas ir darīts SIA ELLE gadījumā par potenciālo vēja elektrostaciju parka izbūvi. Par apsekošanas rezultātiem Eksperte_4 tika informēta 2023. gada 11. augustā. Zālāju eksperte Daiga Moroza ir papildinājusi savu 2020. gada kartējumu ar 6230* Vilkakūlas zālāju, 6270* Sugām bagātām ganībām un ganītām pļavām, 6450 Palieņu zālājiem un 6530* Parkveida pļavām un ganībām netālu no jau esošajiem ES nozīmes biotopiem, dažos gadījumos ir pārklāšanās ar Parkveida zālājiem. Visi iepriekš minētie ES aizsargājamie zālāju veidi jau ir aprakstīti Atzinumā Nr. 4 un izvērtēta Paredzētās darbības ietekme uz tiem. Eksperte_4 nemaina pausto viedokli Atzinumā Nr. 4. Upes padziļināšana Palieņu zālājiem un Sugām bagātām ganībām un ganītām pļavām 3. variantam radītu būtisku ietekmi, jo pēc nosusināšanas, ilgākā laika periodā mainās augu sugu sastāvs, izzūd slapjiem zālājiem raksturīgās augu sabiedrības un to sugas.

- 14.2. Palu staipeknītis *Lycopodiella inundata* galvenokārt aug skrajās grupās pārpurvotās vai smilšainās upju un ezeru krastos, purvos, purvu malās, periodiski pārmitrās un skrajās vietās. Palu staipeknītis *Lycopodiella inundata* ir atrasts 1. kvartāla 28., 30., 39., 40. un 21. nogabalos, 5 un 6 gadus jaunās mistrotās damakšņu un platlapju āreņu jaunaudzēs, kur valdošā koku suga ir bērzs, apse un melnalksnis. Sugas atradnes lauks atrodas aptuveni 18 m atālumā no Darbības vietas. Grūtības sugas aizsardzībā ar laiku radīs tas, ka atradne atrodas mežā, kurā ar laiku koki radīs apēnojumu un izzudīs skrajie laukumi, kas nepieciešami palu staipeknītim *Lycopodiella inundata*. Palu staipeknītis *Lycopodiella inundata* Latvijā ir reta un īpaši aizsargājama suga, kura aizsardzībai var veidot mikroliegumu, šajā gadījumā ar apsaimniekošanas pasākumiem labvēlīgai dzīvotnes uzturēšanai. Šo sugu būtiski ietekmē hidroloģiskās izmaiņas, tāpēc upes padziļināšana nelabvēlīgi ietekmēs atradni, jo nav zināms, cik būtiskas būs ūdens svārstības un ietekme uz palu staipeknīša *Lycopodiella inundata* atradni pēc Paredzētās darbības.
15. 2023. gada 11. oktobra vēstulē Nr. 1-19 “Par valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe atjaunošanas projektu pik. 88/00-358/00” Padome lūdz Dienestu sākotnējā izvērtējumā ņemt vērā:
- 15.1. Padomes Vēstulē Nr. 1-11 aprakstītos apsvērumus.
- 15.2. Atbilstoši Direktīvas 6.3. apakšpantam, Bolupes atjaunošanas projektam ir nepieciešams veikt ietekmes uz Natura 2000 novērtējumu, jo Paredzētās darbības rezultātā var tikt ietekmētas dabas vērtības (Dabas liegums), kas atrodas Bolupes lejtecē.
- 15.3. Neskatoties uz ekspertu ieteikumiem, atjaunošanas darbu ietvaros prognozētais izrokamais grunts apjoms 180 000–190 000 m³ faktiski sakrīt ar to apjomu, kas norādīts sākotnējā būves tehniskās apsekošanas atzinumā (189 000 m³), kas pievienots iepirkuma “Valsts nozīmes ūdensnotekas – Bolupe un Meirānu kanāls - atjaunošanas būvprojekta izstrāde un autoruzraudzība” nolikumam, izsludināts 2022. gada 19. oktobrī radot jautājumu par to, vai līdzšinējā projekta tapšanas gaitā ekspertu ieteikumi ir ņemti vērā pietiekošā apjomā.
- 15.4. Ņemot vērā šī projekta sarežģītību, ko lielā mērā ietekmē upē, pieguļošajās teritorijās, kā arī upes lejtecē esošās dabas vērtības, rosinām noteikt, ka projektēšanas laikā, konkrēto gala risinājumu izvēlē nepieciešams piesaistīt biotopu un sugu ekspertus (papildus jau sagatavotajiem atzinumiem), kā arī nodrošināt saldūdens biotopu un zālāju biotopu ekspertu uzraudzību darbu veikšanai, lai nodrošinātu ekspertu atzinumos iekļauto rekomendāciju ievērošanu.
- 15.5. Bolupes projektā risināma ne tikai plūdu risku mazināšanas, bet arī upes ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanas jautājumi, kas iespējams vienīgi vispusīgi izvērtējot faktisko situāciju un ekspertu diskusijā vienojoties par labākajiem risinājumiem, tostarp veicinot Bolupes dabisko un saglabājot un atjaunojot Bolupes applūstošās palienes.
16. 2023. gada 26. oktobra vēstulē Nr. 3.27/6685/2023-N “Par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” atjaunošanu” (turpmāk – Vēstule Nr. 6685) Administrācija ir norādījusi:
- 16.1. Paredzētā darbība plānota posmā pik. 88/00-358/00. Posms pik. 88/00 atrodas pie Dabas lieguma robežas, un Dabas lieguma teritorijā nav plānots veikt Paredzēto darbību.
- 16.2. Atzinumā Nr. 2 sniegts Paredzētās darbības izvērtējums attiecībā uz īpaši aizsargājamiem biotopiem un izvirzīti Paredzētās darbības negatīvās ietekmes mazināšie pasākumi. Bolupe tek virzienā no ZA uz DR – attiecīgi daļa no upes tek

caur Dabas lieguma teritoriju, kurā Bolupes upes krastos konstatēti vairāki īpaši aizsargājāmie biotopi, sugu atradnes, kas tiešā veidā ir atkarīgas no palu procesiem, bet tajā pašā laikā konstatētas dabas vērtības, kurām ilgstoši pārmitri apstākļi nav piemēroti un var radīt minēto vērtību degradēšanos.

- 16.3. Viens no Paredzētās darbības mērķiem ir samazināt palu ilgumu un nodrošināt palu ūdeņu ātrāku novadīšanu no upei piegulošajām teritorijām. Īstenojot Paredzēto darbību, straujāka ūdens novadīšana tiks nodrošināta Bolupes atjaunotajā posmā, bet upes tālākajā posmā, kur Paredzētā darbība nav plānota, ūdens straume saskarsies ar šķēršļiem, un straumes ātrums un upes ūdens novadīšanas spējas samazināsies. Šādā situācijā ar nokrišņiem bagātos gados vai to atsevišķos periodos var tikt veicināta strauja piegulošo zemju applūšana lejpus atjaunošanai paredzētā posma, kas galvenokārt skars Dabas lieguma teritorijā iekļautos īpašumus. Tādēļ ir būtiski izvērtēt, vai Paredzētās darbības rezultātā netiks appludinātas līdz šim ūdenslīmeņu svārstību mazāk ietekmētas teritorijas, kas ilglaicīgā periodā varētu veicināt dabas vērtību samazināšanos vai, straumei saskaroties ar Bolupē esošiem šķēršļiem, upes krastu izskalošanu.
- 16.4. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ir būtiski uzzināt Paredzētās darbības ietekmi uz Bolupes lejteci – upes posmu, kas tiks atstāts nepārtūrīts no šķēršļiem lejpus pārtūrītā posma – un tam piegulošajām platībām, vai netiks palielināta applūstošo teritoriju platība un palu ilgums šim upes posmam piegulošajās platībās. Ja applūstošās platības palielināsies, vai netiks radīta negatīva ietekme uz Dabas liegumu un tajā konstatētajām dabas vērtībām. Informāciju lūgums norādīt izmērāmās vienībās un uz aprēķiniem balstītos datus.
- 16.5. Pārvaldes ieskatā Atzinums Nr. 2 papildināms ar plašāku Paredzētās darbības izvērtējumu attiecībā uz Dabas liegumu un tajā sastopamajām dabas vērtībām, analizējot un izvērtējot Bolupes caurplūdes iespējas tās lejtecē, kas netiks pārtūrīta. Ja negatīva ietekme uz Dabas liegumu ir saskatāma un pierādāma, tad Atzinums Nr. 2 papildināms arī ar negatīvo ietekmi mazinošiem pasākumiem.
17. 2023. gada 26. oktobra vēstulē Nr. ZVIDZE-2023 [2] “Atbilde uz Vides konsultatīvās padomes pausto viedokli un priekšlikumiem vēstulē Nr. 1-19 (11.10.2023), pēc ietekmes uz vidi sākotnējā izvērtējuma uzsākšanas valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe pik. 88/00-358/00 atjaunošanas būvprojektam” SIA “ZVIDZE” ir norādījusi:
 - 17.1. Līdz šim veiktajos darbos - gan biotopu ekspertu atzinumos, gan administratīvā procesa dokumentācijā, gan meliorācijas sistēmas projektēšanas – inženieru veiktajos aprēķinos, mērījumos un tehniskajos risinājumos nav norādes par ietekmi uz Natura 2000 teritoriju, kas faktiski arī nav iespējama, jo plānotie darbi netiks veikti šajā teritorijā. Faktiskais ūdens līmeņa uzstādinājums augšpus pik. 88/00 ir vairāk kā 600 m garā posmā no nepārtūrāmā posma - Natura 2000 teritorijas. Jau pēc sākotnējiem datiem un Būvprojekta tehniskā risinājuma tiek paredzēts veikt normatīvajā bāzē norādītos vides risinājumus (sedimentācijas baseinu, kā paliekošu vides risinājumu – suspensijas ilgtermiņa samazināšanai, papildus piedāvāts uz būvdarbu laiku izmantot ģeotekstila vairogu, lai mazinātu tieši būvdarbu laikā peldošo daļiņu un sedimentu nonākšanu ūdensnotekas lejtecē), šie risinājumi aprobēti vairāku gadu projektēšanas un būvdarbu realizācijā atjaunojot meliorācijas sistēmas, kā arī apstiprināts iesaistītajām pusēm līdz šim, ieskaitot vides aizstāvības institūcijām. Meliorācijas sistēmu piekritīgās zemes īpašnieki atbilstoši Civillikumam faktiski var griezties ar prasību pret Natura 2000 teritorijas apsaimniekotāju, jo tiek uzstādināts ūdens līmenis vairāk kā 600 m garā ūdensnotekas posmā, pasliktinot to īpašumā hidroloģisko stāvokli un apgrūtinot īpašumu apsaimniekošanu, samazinot īpašuma vērtību.

- 17.2. Direktīvas nosaka pienākumu sasniegt rezultātu, bet dalībvalstis var pašas izvēlēties, ar kādiem līdzekļiem to sasniegt. ES valstīm ir jāpieņem pasākumi, kuru mērķis ir integrēt direktīvas savos valsts tiesību aktos (transponēšana), lai sasniegtu direktīvas noteiktos mērķus. Valstu iestādēm šie pasākumi ir jādara zināmi Eiropas Komisijai. Direktīvas 6. panta 3 daļā noska, ka visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusī plašas sabiedrības viedokli.
- 17.3. Atbilstoši Direktīvas kopējam traktējumam saprotams, ka ūdensnotekas atjaunošana ārpus tās teritorijas nekādā veidā neapdraud Natura 2000 teritorijas viengabalainību vai turpmāko kvalitāti. Faktiski turpmākie gadi pēc atjaunošanas veikšanas atļaus uzlabot pietekošā ūdens kvalitāti (samazinot biogēnās vides un suspensijas apjomu ūdenī), papildus tam realizēt Ūdens apsaimniekošanas likumā izvirzītās prasības ūdens kvalitātes celšanai un uzlabošanai.
- 17.4. Tikšanās laikā Padomes pārstāvjiem vairākkārtīgi tika atkārtoti un no dažādiem rakursiem, uztveres veidiem skaidroti ūdensnotekas atjaunošanas projektēšanas pamatprincipi un to savstarpējā mijiedarbība, kā arī padziļināti atbildēts uz visiem uzdotajiem jautājumiem. Nav saprotams pēc kādām metodēm, neveicot inženiertehnisko izpēti, balstoties tikai uz vizuālās apsekošanas pamata, Padome ar tās pārstāvjiem un vairākiem biotopu ekspertiem, spēj noteikt kopējo ūdensnotekas garenprofila kritumu un tās šķērsprofila aizauguma apjomus, kā arī kopējos būvdarbu apjomus.
- 17.5. Atbilstoši aktuālajai projektēšanas stadijai, šobrīd Balvu novada būvvaldē (turpmāk – Būvvalde) ir saņemta būvatļauja, pamatojoties uz iesniegto Būvprojektu, kas sastāv no saistošajā likumdošanā un projektēšanas uzdevumā paredzētās būvniecības ieceres dokumentācijas. Līdz ar to atbilstoši Būvprojektam nav veikti darba apjomi aprēķini, bet pamatrādītāju apjomi pielīdzināti būves tehniskajā apsekošanas atzinumā pieņemtajiem.
- 17.6. Atbilstoši saistošai likumdošanai būvobjekta piekritīgajā teritorijā notikusi vairākkārtīgā dabas vērtību apsekošana – 1. reize veicot dabas skaitīšanu, kas atbilstoši publiskai informācijai ir beigusies. 2. reize SIA ELLE Darbības vietā, saistībā ar potenciāla vēja elektrostaciju parka izbūvi, 3. reize – Dabas lieguma dabas aizsardzības plāns (Natura 2000 aizsardzības plāns un tā izstrāde) 4. reize – Būvprojekta ietvaros visu saistošo speciālistu darbs.
18. 2023. gada 8. novembra vēstulē Nr. 1-17/632 “Par iesnieguma ietekmes sākotnējā izvērtējuma veikšanai valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai izskatīšanas virzību” adresāte ir norādījusi:
- 18.1. Bolupes daļa, kas atrodas Natura 2000 teritorijā, Būvprojekta ietvaros netiek skarts un pārtīrāmā posma lejtecē paredzēts ierīkot videi draudzīgas meliorācijas būves, kas samazinās paredzamās darbības ietekmi līdz minimumam.
- 18.2. Pēc Dienesta lūguma adresāte iepazīstināja Padomes pārstāvjus ar Būvprojektā aprēķinu rezultātā gūtajiem darba apjomu rezultātiem, sīki izskaidrojot darbu daudzumu apjomu aprēķinu metodiku. Vairāk kā divu stundu garumā Būvprojekta autors prezentēja Padomes speciālistiem Būvprojekta sastāvu un inženiertehniskos

risinājumus, kur varēja pārliecināties par ekspertu ieteikumu un prasību ievērošanu veicot būvprojekta izstrādi.

- 18.3. Ņemot vērā to, ka darbu īstenošanu paredzēts veikt piesaistot ES finanšu līdzekļus saskaņā ar Noteikumiem Nr. 392, kuros kā attiecināmās nav paredzētas izmaksas būvdarbu uzraudzības veikšanai, nevar piesaistīt saldūdens biotopu un zālāju biotopu ekspertu.
19. 2023. gada 7. decembrī Dienests, pamatojoties uz Novērtējuma likuma 3.² panta pirmās daļas 5. punkta, jo pirmšķietami tika identificētas pazīmes par Paredzētās darbības varbūtēji būtisku ietekmi uz vidi, ņemot vērā Novērtējuma likuma 11. panta pirmās daļas 3. punkta un otrās daļas 2. punkta un 3. punkta “a”, “c”, “d” apakšpunkta kritērijus, t.sk. varbūtēju ietekmi uz atjaunojamā upes posma lejtecē esošu Dabas liegumu, veica Sākotnējo izvērtējumu, kā rezultātā pieņēma lēmumu nepiemērot IVN procedūru Paredzētajai darbībai. Dienests Sākotnējo izvērtējumu veicis, atbilstoši Novērtējuma likumam un Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumu Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 18) 13. punktā noteiktajam, balstoties uz Novērtējuma likuma 11. pantā noteiktajiem kritērijiem, Eiropas Savienības sākotnējā izvērtējuma vadlīnijās noteikto pieeju un kritērijus, kas interpretē Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2014/52/ES (ar ko groza Direktīvu 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu).
20. Sākotnējā izvērtējuma sadaļā “Secinājumi” Dienests ir norādījis:
 - 20.1. Paredzētās darbības īstenošana ir saistāma ar salīdzinoši augstiem ietekmes uz vidi riskiem no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa, vienlaikus konstatējot, ka tā nav vispārēji aizliegta ar vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, t.sk. Teritorijas plānojumu, Aizsargjoslu likumu, likumu “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (turpmāk – ĪADT likums), Sugu un biotopu aizsardzības likumu, Meža likumu, u.c. saistošajiem normatīvajiem aktiem.
 - 20.2. Darbības vietas tuvumā ir vairākas ĪADT – Dabas liegums, dabas liegums “Bolupes palienes meži”, vairāki dabas pieminekļi (aizsargājami koki). Paredzētā darbība netiek paredzēta īpaši aizsargājamo dabas teritoriju platībās un Sākotnējā izvērtējumā nav konstatēti apstākļi, kas norādītu uz būtisku vai nenovēršamu ietekmi uz tām.
 - 20.3. Darbības vietā vai tās tuvumā neatrodas esošas mikroliegumu teritorijas, bet teritorijā konstatētu īpaši aizsargājamo sugu, kuru aizsardzībai var tikt veidoti mikroliegumi, vai biotopu (potenciāli iespējamu mikroliegumu) aizsardzībai, kā arī citu sugu un biotopu aizsardzībai, pastāv iespējams noteikt prasības ietekmju novēršanai vai mazināšanai.
 - 20.4. Paredzētās darbības īstenošana tiek veikta upē un tās aizsargjoslā, radot būtisku ietekmi uz upi un tās krastiem salīdzinot ar esošo situāciju, bet Sākotnējā izvērtējumā, ievērojot upes statusu, nav konstatētas tik būtiskas ietekmes, kas būtiski ierobežotu Paredzētās darbības īstenošanas iespējamību, turklāt konstatēts, ka pastāv iespējams noteikt prasības ietekmju novēršanai vai mazināšanai. Tāpat Sākotnējā izvērtējumā konstatēts, ka Paredzētās darbības rezultātā, veicot VNŪ atjaunošanu, to nepadziļinot un būtiski nepārveidojot krastus, netiks radīta būtiska ietekme uz plūdu režīmu teritorijā.
 - 20.5. Veicot Sākotnējo Izvērtējumu, Dienests ir konstatējis, ka Paredzētā darbība neatbilst Novērtējuma likuma 4. panta kritērijiem un 1. pielikumā noteiktajām darbībām, kurām piemērojams IVN.

- 20.6. Paredzētā darbība un ar šo darbību saistītās ietekmes uz vidi, atbilstoši Novērtējuma likuma 11. panta kritērijiem kopumā nav klasificējamās kā tik nozīmīgas, kompleksas un negatīvas, lai būtu nepieciešams piemērot IVN procedūru. Dienesta ieskatā iespējamās nelabvēlīgās ietekmes ir identificētas un pārvaldāmas, to novēršanai vai mazināšanai ir iespējams noteikt un tehniskajos noteikumos iestrādāt atbilstīgas prasības.
- 20.7. Sākotnējā izvērtējumā laikā konstatēts, ka neskatoties uz to, ka atjaunojamais upes posms atrodas pašvaldības valdījumā esošos zemes īpašumos un Paredzētā darbība nav pretrunā ar Aizsargjoslu likuma 35. un 47. pantā noteiktajiem aprobežojumiem VNŪ ekspluatācijas aizsargjoslās, Paredzētās darbības būvprojekta izstrādes laikā maksimāli būs jāievēro Aizsargjoslu likuma 18. panta un Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr. 306 "Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs" (turpmāk – Noteikumi Nr. 306) 3. punktā noteiktie ūdensnotekas esošie ekspluatācijas aizsargjoslas parametri, maksimāli novēršot papildus teritoriju skārumu. Un ievērojot īpašumtiesību jomu regulējošo normatīvo aktu prasības, visi Paredzētās darbības ietvaros paredzētie darbus būs nepieciešams saskaņot ar būvniecības darbu skarto zemes un būvju īpašumu īpašniekiem, īpašnieku saskaņojumus pievienojot būvprojektam.
- 20.8. Paredzētā darbība nav saistīta ar būtisku ietekmi uz vēsturiski, arheoloģiski un kultūrvēsturiski nozīmīgām ainavām un vietām, bet paredzētajai darbībai ir saistošas normatīvo aktu prasības kultūras pieminekļu aizsardzības jomā. Paredzētajai darbībai valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļa Nr. 292 "Vēžu senkapi" aizsargjoslā, būvprojektēšanas nosacījumu izpildes stadijā ir jābūt saņemtai Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes atļaujai.
21. Sākotnējā izvērtējuma sadaļā "Sabiedrības informēšana" Dienests ir norādījis:
- 21.1. Dienests, vērtējot Padomes vēstulēs un adresātes, SIA "ZVIDZE" atbildes vēstulēs, sniegto informāciju un viedokli, konstatējis, ka vēstulēs saskatāms konflikts starp meliorācijas jomu pārstāvošo un īpaši aizsargājamo dabas vērtību jomu pārstāvošo organizāciju viedokļiem, kas identificēts arī Sākotnējā izvērtējumā. Dienestam veicot Paredzētai darbībai saistošo normatīvo aktu un iespējamo ietekmju izvērtējumu, konstatēja, ka neviena no jomām nav vērtējama, kā pārāka par otru, turklāt atjaunojamais VNŪ Bolupes posms ar normatīvajiem aktiem ir noteikts kā valsts nozīmes ūdensnoteka, ar būtisku lomu hidroloģisko apstākļu uzlabošanai ievērojamā valsts teritorijas platībā, ievērojot Novērtējuma likuma 11. panta pirmās daļas 2., 3. punktā, otrās daļas 1. punktā un 3. punkta "a", "c" apakšpunktā un trešās daļas 1., 5., 7. punkta kritērijus no Paredzētās darbības pozitīvo ieguvumu aspekta. Tāpat Dienests konstatējis, ka Padome norādījusi uz augstas detalizācijas pakāpes inženierizpētes un būvprojekta risinājumu iesniegšanas nepieciešamību Paredzētās darbības iecerei, kas attiecināms uz būvprojekta izstrādes procesu, zinot Paredzētai darbībai saistošas vides aizsardzības prasības. Dienesta ieskatā ir iespējams saskaņot meliorācijas jomu un īpaši aizsargājamo dabas vērtību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības, ņemot vērā normatīvajos aktos noteiktos Paredzētās darbības vietas statusus un vietas apstākļus.
- 21.2. Dienests SIA ELLE pārstāves iesniegto informāciju un K.Daudzinas 23.09.2023. atzinuma papildinājumā ietvertu informāciju ir ņēmis vērā Izvērtējumā.
- 21.3. Dienests SIA ELLE pārstāves iesniegto informāciju un Ekspertes_4 Atzinuma Nr. 4 papildinājumā ietvertu informāciju ir ņēmis vērā Sākotnējā izvērtējumā.

22. Sākotnējā izvērtējuma sadaļā “Administratīvā procesa dalībnieku viedokļi” Dienests ir norādījis:
- 22.1. Dienests, vērtējot Administrācijas sniegto viedokli (Vēstule Nr. 6685) kopsakarā ar Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasībām, Sākotnējā izvērtējumā secinājis, ka Paredzētās darbības ietekmes apjoms uz Darbības vietā un lejteces posmam piegulošajās teritorijās esošajām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām ir identificējams pie augstas detalizācijas pakāpes inženierizpētes rezultātiem un konkrētiem būvprojektēšanas risinājumiem. Paredzētās darbības īstenošana ir pieļaujama un iespējama, neradot negatīvu ietekmi uz Dabas liegumu, nepieciešamības gadījumā mainot Paredzētās darbības apjomu un tehniskos risinājumus, vienlaikus identificējot upes lejteces posma atjaunošanas vai tīrīšanas (lokālu šķēršļu) darbu nepieciešamību vienlaikus ar Paredzēto darbību vai tuvākajā nākotnē, būvprojektēšanas procesa ietvaros, konstatējamās papildus ietekmes uz Dabas lieguma teritorijā esošajām teritorijām gadījumā, piesaistot sugu un biotopu ekspertu, ietekmju izvērtēšanai, lai noteiktu iespējamās ietekmju mazinājošos pasākumus un veiktu atbilstošus pasākumus ietekmju mazināšanai, ievērojot Dabas lieguma aizsardzību un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības.
- 22.2. Dienests, vērtējot Virsmežniecības sniegto informāciju par Paredzētās darbības vietas apstākļiem un prasībām Paredzētās darbības veikšanai, secina, ka Paredzētā darbība kopumā atbilst meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, neradot būtiski negatīvu ietekmi uz meža resursiem, ja tiek ievērota Noteikumu Nr. 936 20.4. punkta prasība attiecībā uz zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 3858 005 0072 73. kvartāla 39., 40. nogabalos esošo īpaši aizsargājamo meža iecirkni, ievēroti Eksperta_2 Atzinumā Nr. 2 ietvertie nepieciešamie ietekmju mazinājošie pasākumi, u.c. meža apsaimniekošanu regulējošie normatīvie akti. Vērtējot Virsmežniecības Vēstule Nr. 253 pausto viedokli par IVN procedūras nepieciešamību, Vēstulē Nr. 253 nav sniegts detalizēts viedokļa pamatojums, vien nojaušams, ka tas izriet no teritorijā esošo īpaši aizsargājamo dabas vērtību aizsardzības viedokļa. Dienesta ieskatā, ņemot vērā Sākotnējā izvērtējumā ietverto vērtējumu, pastāv iespēja noteikt atbilstīgas prasības īpaši aizsargājamo dabas vērtību aizsardzībai, tās maksimāli salāgojot ar normatīvo aktu prasībām esošo VNU atjaunošanas un ekspluatācijas jomā.
23. 2023. gada 18. decembrī Dienests Paredzētajai darbībai ir izdevis Tehniskos noteikumus.
24. 2024. gada 19. janvāra vēstulē Nr. 1.6.2/338/2024-N “Par valsts nozīmes ūdensnotekas “Bolupe” atjaunošanu” Administrācija norādījusi:
- 24.1. Dienests Tehniskajos noteikumos izvirzījis vairākas vides aizsardzības prasības Bolupes atjaunošanai, kuras Administrācijas ieskatā nesamazinās Paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz dabas vērtībām, bet atsevišķos gadījumos pat radīs dabas vērtību noplicināšanu vai iznīcināšanu.
- 24.2. Veicot Bolupes atjaunošanu atbilstoši Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkta vides aizsardzības prasībām, Bolupes atjaunošanas rezultātā tiks iznīcināts īpaši aizsargājamais tekošu saldūdeņu biotops. Darbībai kā ierobežojumu nosakot negatīvās ietekmes mazināšanu iespēju robežās, neliedz darbu veicējam upes atjaunošanas darbus veikt pēc saviem ieskatiem, kas bieži ir vieglāk izpildāms un lētāks risinājums, nevis videi un dabas vērtībām piemērotāks.
- 24.3. Lai arī Tehniskos noteikumu 3.6.1. apakšpunktā norādīts, ka īpaši aizsargājamo zālāju biotopu aizsardzībai aizliegts veikt upes gultnes padziļināšanu, tomēr Administrācija vērš uzmanību, ka upes gultnes padziļināšana nebūtu pieļaujama arī no pārējo dabas vērtību aizsardzības viedokļa, ne tikai zālāju. Bolupes padziļināšanas rezultātā tiktu

mainīti upes hidromorfoloģiskie rādītāji, kuri atgrieztu upi sākotnējam stāvoklim līdzīgā dabiskuma pakāpē, kāda bija pēc upes pirmreizējas regulēšanas. Pēc šādas upes pārtīrīšanas dabiskie procesi, kas pašreiz Bolupē vērojami (upes meandrēšanas, stāvkraсту/kraсту atsegumu veidošanās, akmeņu atsegšanās upes gultnē u. c.), tiktu iznīcināti, veidojot taisnu viendabīgu gultni, neņemot vērā ūdensteces bioloģiskās funkcionēšanas vajadzības. Izveidojot vienveidīgu upes gultni, samazinās dzīves apstākļu daudzveidība un mikrodzīvotņu skaits, kas savukārt samazina upes bioloģisko daudzveidību.

- 24.4. Tehnisko noteikumu 3.6.4. apakšpunktā ir izvirzīti negatīvo ietekmi mazinošie pasākumi attiecībā uz zālāju biotopiem, nosakot tehnikas pārvietošanās ierobežojumus pa tiem. Administrācijas ieskatā šajā punktā būtu svarīgi uzsvērt, ka pārvietošanās ar tehniku plānojama ārpus zālāju biotopu platībām, ja tādas iespējas nav, nepieciešams noteikt tehnikas pārvietošanās joslu maksimālo platumu, izvēloties reljefa paaugstinājumus vai vietas, kur augsne ir sausāka, lai izvairītos no nekontrolētas tehnikas pārvietošanās pa aizsargājamo zālāju platībām. Papildus nosakot risu aizlīdzināšanas prasību gadījumos, ja tādas veidojas un aizliegumu veikt zālāja piesēšanu tajās pēc līdzināšanas.
- 24.5. Tehnisko noteikumu 3.6.5. apakšpunkts neaizliedz nocirsto koku un krūmu krautnes ierīkot aizsargājamo zālāju biotopu platībās, kas var veicināt sugu sastāva maiņu zālāja platībās, krautuvju vietās ieaugot ekspansīvajām sugām. Tāpat papildus radot velēnas sablīvēšanos vietās, kur novietots materiāls un pārvietojas tehnika.
- 24.6. Tehnisko noteikumu 3.7. apakšpunktā jāparedz degvielas uzpildes laukumu ierīkošanas aizliegums, lai novērstu aizsargājamo dabas vērtību noplicināšanu un/vai iznīcināšanu.
- 24.7. Tehnisko noteikumu 7. punktā nav norādīti ierobežojumi Bolupes krastu apauguma novākšanai, lai radītu apstākļus, kur noēnoti posmi mijas ar nenoēnotiem, papildus norādot saglabājamus kokus, piemēram, melnalkšņus (*Alnus glutinosa*), parastos ozolus (*Quercus robur*) u. c. platlapju koku sugas, kurām nozīmīga loma ir krastu stabilizēšanā un noturībā. Šo koku sakņu vijumi veido arī labas slēptuves zivīm, vēžiem un daudziem bezmugurkaulniekiem. Neierobežojot apauguma novākšanu no Bolupes krastiem, var rasties situācija, kad upes krastos esošais apaugums tiek pārlietu novākts, kā rezultātā veidojas pārlietu izgaismoti upes posmi, kas maina upes ūdens temperatūru un skābekļa daudzumu tās ūdenī.
- 24.8. Tehniskajos noteikumos nav iekļauti Atzinumā Nr. 2 izvirzītie pasākumi Bolupes atjaunošanas negatīvās ietekmes mazināšanai. Bolupes atjaunošana būtu veicama atbilstoši Atzinumam Nr. 2, jo tajā iekļautie negatīvās ietekmes mazinošie pasākumi nodrošinātu, ka Bolupes atjaunošanas rezultātā netiktu būtiski negatīvi ietekmēti vai iznīcināti īpaši aizsargājami biotopi un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes. Bolupes atjaunošana, atbilstoši Atzinumā Nr. 2 norādītajiem negatīvās ietekmes mazinošajiem pasākumiem Bolupē, ļautu saglabāt kā upi, kura laika gaitā būtu lielākoties dabiskojušies un laika gaitā visa, iespējams, būtu nosakāma kā īpaši aizsargājamais tekošu saldūdeņu biotops. Bolupes atjaunošanā, neņemot vērā Atzinumā Nr. 2 iekļautās prasības, upes posmi, kuros jau šobrīd vērojami dabiskošanās procesi, tiktu pakļauti atkārtotai pārveidei, kas nav pielīdzināma jebkādai dabiskuma pakāpei.
- 24.9. Tehniskie noteikumi nenodrošina iespēju saglabāt īpaši aizsargājamās dabas vērtības vai mazināt Bolupes atjaunošanas negatīvo ietekmi uz tām.
- 24.10. 2023. gada 14. jūlijā Zemkopības ministrijas mājaslapā publicētajā ierakstā: “Plūdu risku mazināšanā ieguldīs Atvērēšanas fonda investīcijas”, norādīts, ka valdība apstiprinājusi Zemkopības ministrijas sagatavotos noteikumus par investīcijām plūdu

risku mazināšanas infrastruktūrā, nosakot Eiropas Atveseļošanas fonda finansējuma īstenošanas un uzraudzības kārtību Latvijas valsts polderu sūkņu staciju, valsts aizsargdambju un lēni plūstošo jeb potamālo upju regulēto posmu atjaunošanā. Pretplūdu būvju atjaunošanu veiks adresāte, kas ir valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu būvniecības, uzturēšanas un ekspluatācijas būvju nodrošinātāja. Noteikumi noteic, ka būvniecība tiks plānota videi saudzīga, lai nenodarītu kaitējumu vides mērķu sasniegšanai. Tas nozīmē, ka nebūvēs jaunus aizsargdambjus, atjaunojot būves, pēc iespējas dos priekšroku zaļās infrastruktūras elementiem, izmantojot vidē balstītus risinājumus, ievēros meliorācijas sistēmas un hidrotehnisko būvju būvnormatīvos noteiktās vides aizsardzības prasības un normatīvos aktus. Bolupes atjaunošana neatbilst Zemkopības ministrijas uzstādītajiem mērķiem, jo Bolupes atjaunošanu veicot atbilstoši Tehniskajiem noteikumiem, plūdu risku mazināšana netiks veikta, ievērojot Zemkopības ministrijas noteikumos minētos un iepriekš uzskaitītos videi saudzīgos būvniecības risinājumus. Tāpat Eiropas Atveseļošanas fonda finansējuma piesaistes gadījumā nevajadzētu rasties situācijām, kad ar šī finansējuma piesaisti tiek iznīcināti Latvijā un ES īpaši aizsargājami biotopi. Plūdu risku mazināšanai nepieciešams rast risinājumus, kas būtu vērsti uz upju dabiskā tecējuma atjaunošanu, nevis upju atjaunošanu kā meliorācijas būvēm bez jebkādas dabiskuma pakāpes, jo upju ekosistēmu atjaunošana samazina plūdu riskus.

25. 2024. gada 18. janvārī Birojs ir saņēmis Latvijas dabas fonda Apstrīdēšanas iesniegumu, 2024. gada 18. janvārī Birojs ir saņēmis Privātpersonas Apstrīdēšanas iesniegumu un 2024. gada 19. janvārī Birojs ir saņēmis Zaļās brīvības Apstrīdēšanas iesniegumu.
26. Birojs skata Apstrīdēšanas iesniegumus un pieņem vienu lēmumu par visiem iesniegumiem, jo tie attiecas uz vienu un to pašu administratīvo aktu, atbilstoši APL 55. panta 1. punktam un Ministru kabineta 2004. gada 6. janvāra noteikumu Nr. 4 "Vides pārraudzības valsts biroja nolikums" 2. punktam, un Noteikumu Nr. 30 28. punktam, jo Latvijas dabas fonds ir apstrīdējis Tehniskos noteikumus APL 79. panta otrajā daļā noteiktajā termiņā – viena mēneša laikā, ņemot vērā Paziņošanas likuma 9. panta otro daļu (Tehniskie noteikumi izdoti 2023. gada 18. decembrī, Apstrīdēšanas iesniegumi Birojā saņemti 2024. gada 18. janvārī un 19. janvārī).
27. 2024. gada 25. janvārī Birojs ir saņēmis Dienesta Vēstuli Nr. 946, kurā izteikts viedoklis par Apstrīdēšanas iesniegumu un pielikumā pievienoti administratīvās lietas materiāli.
28. 2024. gada 22. februārī Birojs ir nosūtījis vēstuli Nr. 10-01/190/2024 "Par informācijas sniegšanu" adresātei, kurā lūdzis līdz 2024. gada 14. martam sniegt Birojam viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā norādīto argumentāciju un iesniegt pierādījumus, kas ir adresāte rīcībā, un paziņot Birojam par faktiem, kas adresātei ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski.
29. 2024. gada 22. februārī Birojs ir nosūtījis vēstuli Nr. 10-01/192/2024 "Par informācijas sniegšanu" Adresātei, kurā lūdzis līdz 2024. gada 14. martam sniegt Birojam viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā, k iesniegusi Zaļā brīvība, norādīto argumentāciju un iesniegt pierādījumus, kas ir Adresātes rīcībā, un paziņot Birojam par faktiem, kas adresātei ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski.
30. 2024. gada 22. februārī Birojs ir nosūtījis vēstuli Nr. 10-01/191/2024 "Par informācijas sniegšanu" Adresātei, kurā lūdzis līdz 2024. gada 14. martam sniegt Birojam viedokli par Apstrīdēšanas iesniegumā, ko iesniegusi Privātpersona, norādīto argumentāciju un iesniegt pierādījumus, kas ir Adresātes rīcībā, un paziņot Birojam par faktiem, kas adresātei ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski.

31. 2024. gada 14. martā Birojs ir saņēmis adresātes Vēstule_105, kurā izteikts viedoklis par Zaļās brīvības Apstrīdēšanas iesniegumu.
32. 2024. gada 14. martā Birojs ir saņēmis adresātes Vēstule_106, kurā izteikts viedoklis par Privātpersonas Apstrīdēšanas iesniegumu.
33. 2024. gada 14. martā Birojs ir saņēmis adresātes Vēstule_108, kurā izteikts viedoklis par Latvijas Dabas fonda Apstrīdēšanas iesniegumu.
34. Ar 2024. gada 18. jūnija lēmumu Nr. 10-01/797/2024 “Par lēmuma izdošanas termiņa pagarināšanu” saistībā ar Zaļās biedrības Apstrīdēšanas iesniegumu, 2024. gada 18. jūnija lēmumu Nr. 10-01/798/2024 “Par lēmuma izdošanas termiņa pagarināšanu” saistībā ar Latvijas dabas fonda Apstrīdēšanas iesniegumu, 2024. gada 18. jūnija lēmumu Nr. 10-01/796/2024 “Par lēmuma izdošanas termiņa pagarināšanu” saistībā ar Privātpersonas Apstrīdēšanas iesniegumu, Birojs lēmuma izdošanas termiņu ir pagarinājis līdz 2024. gada 18. jūlijam (termiņa pagarinājuma lēmumi - 2024. gada 19. februāra lēmums Nr. 10-01/182/2024., 2024. gada 19. februāra lēmums Nr. 10-01/181/2024, 2024. gada 19. februāra lēmums Nr. 10-01/180/2024, 2024. gada 17. maija lēmums Nr. 10-01/668/2024, 2024. gada 17. maija lēmums Nr. 10-01/699/2024, 2024. gada 17. maija lēmums Nr. 10-01/670/2024 , 2024. gada 18. jūnija lēmums Nr. 10-01/797/2024 un 2024. gada 18. jūnija lēmums Nr. 10-01/798/2024, 2024. gada 18. jūnija lēmums Nr. 10-01/796/2024), atbilstoši APL 64. panta otrajai daļai, pamatojoties uz administratīvas lietas lielo apjomu un sarežģītību, nepieciešams papildu laiks lietas materiālu objektīvam izvērtējumam.
35. Birojs citstarp ir lūdzis lietas dalībniekus līdz 2024. gada 4. jūlijam izteikt viedokli un argumentus, kas saistīti ar iespējamu adresātam nelabvēlīga administratīvā akta - Tehnisko noteikumu atcelšanu. Birojs, vērtējot lietas materiālus, ir pirmšķietami secinājis, ka attiecībā uz Paredzēto darbību būtu piemērojams ĪADT likuma 43. panta ceturtais un piektais daļa. Birojs pirmsšķietami secina, ka iespējamā Paredzētās darbības ietekme uz Natura 2000 nav novērtēta atbilstoši Eiropas Komisijas paziņojumā Plānu un projektu novērtēšana saistībā ar Natura 2000 teritorijām Metodiskās vadlīnijās par Dzīvotņu direktīvas 92/43/EEK 6. panta 3. un 4. punkta noteikumiem (2021/C 437/01) (turpmāk – Vadlīnijas). Ietekmju mazināšanas pasākumi ir ņemti vērā procedūrā, kas nav ietekmju novērtējuma procedūra. Izdarītie apsvērumi par hidroloģiskā režīma izmaiņu neesamību attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nav pierādīti, bet gan noteikts, ka tas ir jāpierāda būvprojektēšanas stadijā.
36. 2024. gada 4. jūlija vēstulē Nr. 1-17/316 “Par lēmuma izdošanas termiņa pagarināšanu - Bolupe” Adresāte norādījusi:
 - 36.1. VNŪ Bolupe ir regulēta ūdensnoteka, regulēšanas darbi veikti 1961. gadā, lai samazinātu plūdu ilgumu Lubānas zemienes ziemeļu daļā par 7-8 dienām un pasargātu no pārplūšanas ap 2 500 ha lielu lauksaimniecības un 3 200 ha meža zemju platību, vai 16 % no visas pārplūstošās platības (34 000 ha). Aptuveni 60 gadus nav veikti VNŪ atjaunošanas darbi, VNŪ ir piesērējusi un pielūžņota, ar tās krastos esošo nokaltušo un bebru nograuzto koku atliekām, upes gultnes šķērsgriezums samazinājies par ~ 30 % un neatbilst sākotnēji projektētajiem parametriem. Bebru darbības rezultātā VNŪ Bolupe posmā no pik 88/00-358/00 ir uzbūvēti vairāk, kā 15 bebru dambji, kas aizšķērso upes gultni un veicina apkārtējo platību pārpurvošanos. Piegulošās platības pārpurvojas, aizaug ar niedrājiem, kā rezultātā izzūd vērtīgo zālāju biotopi, kuri kādreiz ir bijuši upes palienē. Zemju īpašnieki nevar nodarboties ar lauksaimniecību un mežsaimniecību. Vasaras veģetācijas periodā plūdi pēc nenozīmīgām lietavām ir ilgstoši un regulāri, pārplūst upei piegulošās platības.

- 36.2. Bolupe nenodrošina pavasara palu ūdeņu maksimālo caurplūdumu ar 10 % pārsniegšanas varbūtību izvadīšanu pa izvēlēto šķērsriezumu un nenodrošina, lai pusgada vidējie ūdens līmeņi ūdensnotekā garantētu nosusināšanas tīkla aplēses caurplūduma uztveršanu un novadīšanu bez ūdens līmeņa uzstādinājuma. VNŪ Bolupe atjaunošana ir nepieciešama meliorācijas sistēmu darbības nodrošināšanai VNŪ Bolupe lejtecē lejpus Balvu ezera. Laika periodā no 2019. līdz 2022. gadam ir atjaunotas sekojošas ūdensnotekas, Bolupes pietekas, kas ietek VNŪ Bolupe lejpus Balvu ezera: VNŪ Dūrupe, VNŪ Staigupe, VNŪ Raganiņa, kuras nodrošina palu ūdeņu novadīšanu no 94 000 ha lauksaimniecības un meža zemju platības. Valsts civilās aizsardzības plāna pasākumu īstenošanai, ekonomisko zaudējumu mazināšanai. 2023-2027g. un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.-2027. gadam (turpmāk - KLP SP) intervencē LA 4.3. "Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā" plānots atjaunot VNŪ Bolupe pietekas: VNŪ Teterupe ar meliorācijas kadastra Nr.42544:01, 20.0 km garumā, sateces baseins 53.4 km² un VNŪ Kurna ar meliorācijas kadastra Nr.42548:01, 13,4 km garumā, sateces baseins 59,3 km².
- 36.3. 2017. gada rudens plūdi, ilga deviņus mēnešus, no 2017. gada augusta līdz 2018. gada maijam, kuru rezultātā pārplūda meža zemes, palienu pļavas un piegulošās platības. Pārplūdušās teritorijas ziemā pārklājās ar ledus kārtu un sniega segu, rezultātā platībās iznīka zālāji, pūšanas procesu rezultātā pasliktinājās ūdens kvalitāte. Zāle upei piegulošajās klānu pļavās neauga līdz pat 2018. gada augustam.
- 36.4. Iepazīstoties Biroja vēstuli un tās pamatojuma daļu pirmsšķietami atstāj iespaidu par tās sagatavotajiem, kuriem nav izpratnes par hidroloģiskā režīma pamatprincipiem ūdensnotekās, ietekmēm un cēloņseku sakarībām. Šos apgalvojumus pamato arī ilgais lietas izskatīšanas laiks un vairākkārtēji uzsvērtais lietas sarežģītības argumenta pielietojums. Pēc būtības aprakstot faktisko situāciju ar projekta realizāciju un konkrētās administratīvās lietas virzību, neatkarīgi no administratīvā procesa formas – konkrētajā gadījumā vai tas ir sākotnējais izvērtējums ar tehniskajiem noteikumiem vai tas ir IVN pilnā apjomā, netiks sniegta skaidra hidroloģiskā režīma ietekme.
- 36.5. Vides aizsardzības jomas ekspertu atzinumos vai IVN veikšanas procesā (šo dokumentu sastāvā nav faktiski nekādi būtiski mērījumi, kas ļautu izdarīt precīzus secinājumus, bet tikai vizuālas apsekošanas laikā izdarīto secinājumu apraksts) netiek veikta precīza inženierizpēte vai kāds cits normatīvo aktu regulējuma izstrādāts paņēmieni, kā noteikt hidroloģiskā režīma izmaiņas, kas ļautu saprast un aprēķināt hidroloģiskā režīma izmaiņas, to iespējams veikt tikai ūdensnotekas atjaunošanas vai pārbūves būvprojekta izstrādes laikā, pie atbilstošas, uz meliorācijas jomu regulējošas normatīvo bāzi balstītas, inženierizpētes un būvprojekta izstrādes.
- 36.6. Tehniskajos noteikumos (2. punktā, 3.4. apakšpunktā, 3.6.1. apakšpunktā, 4.6. apakšpunktā) Dienesta iekļāvis prasības, kas aizliedz izmaiņas hidroloģiskajā režīmā vai nepasliktina to, turklāt norādot, ka Paredzētajiem darbības risinājumiem ir jābūt pamatotiem ar hidroloģiskās modelēšanas, aprēķinu rezultātiem konkrētajās vietās, kas saskaņojot konkrētā būvprojekta tehnisko risinājumu, ļaus gūt pilnīgu pārliecību par konkrētajām ietekmēm. Līdz šim brīdim jomas regulējums ir šādi darbojies (ļāvis jomām mijiedarboties pie skaidriem nosacījumiem) un nav saprotams, kas ir mainījies konkrētajā gadījumā, protams, ja nepiemin konkrētu indivīdu vēlmi apliecināties un uzskatīt savu personīgo interešu ("draudu") izpausmes, konkrētajā gadījuma izmantojot birokrātisko procedūru iespējas apdraudēt un apturēt projekta realizācijas procesu.

- 36.7. Papildus nepieciešams norādīt, ka no inženiertehniskā viedokļa hidroloģiskā režīma modelēšana ir pati neprecīzākā metode (precizitāti atkarīga no virsmas reljefa modeļa precizitātes – zemes virsmu raksturojošo punktu vidējais blīvums, ārpus apdzīvotām vietām tā svārstās no 0,25 m līdz 1,0 m, meža zemēs vēl slīktāka, zem ūdens virsmas nav iespējama datu vākšana.), meliorācijas jomas būvprojekta izstrādes gaitā tiek izmantota atbilstoši saistošai likumdošanai noteikta metodika, kas pie precīzas inženierizpētes ļauj sasniegt precīzākos iespējamus rezultātus, kā arī konkrētie aprēķini, pārbaudīti un sevi apliecinājuši daudzgadējā praksē. Lieki piebilst, ka konkrētos aprēķinus vai arī hidroloģisko modelēšanu (papildus nav iespējams modelēt ja nav precīzu datu un nav zināmi projektētie risinājumi) neveic vides aizsardzības jomas ekspertu atzinumos (nav šo speciālistu kompetencē) vai IVN veikšanas procesā.
- 36.8. Ja netiks veikta ūdensnotekas atjaunošana, ūdens plūsma turpinās degradēt VNŪ Bolupe piegulošās platības un VNŪ Bolupe pietekošās ūdensnotekas. No pārmitrajām VNŪ Bolupe un tajā ietekošo ūdensnoteku platībām ūdensnotekā nonāks sanesumi, kas radīs ūdensnotekas piesērējumu lejtecē, radot kārtējos sanesumus un paaugstinot ūdenslīmeni ūdensnotekā un piegulošo teritoriju pārpurvošanos.
- 36.9. Adresāte pilda likumdošanā noteiktās funkcijas, kuru īstenošanai tiek izmantoti valsts budžeta un/vai Eiropas Savienības finanšu līdzekļi. Līdz ar to administratīvā akta - Tehnisko noteikumu atcelšana prasītu papildus finansējumu no norādītajiem līdzekļiem. Ir izdarīti visi nepieciešamie priekšdarbi – sagatavoti nepieciešamie ar vides vērtību apzināšanu sertificētu ekspertu atzinumi, organizētas tikšanās ar sabiedriskajām vides organizācijām un interesenti tika iepazīstināti ar būvprojektēšanas materiāliem, veikta sarakste ar vides organizācijām, kur tika izskaidrota projektēšanas gaita, kā arī vairākas reizes sniegta papildus informācija vides tehnisko noteikumu sagatavošanai. Projekta realizācijas laikā netiks iznīcinātas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas vai dabas vērtības. Tiks paredzēti inženiertehniskie risinājumi, kas šo ietekmi novērsīs vai būtiski samazinās.
- 36.10. Laika posmā no 2016. gada, VNŪ Bolupes sateces baseinā Adresātei atjaunojot ūdensnotekas ieguldīja Eiropas savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Reģionālā attīstības fonda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 5.1.2 specifiskā atbalsta mērķa “Samazināt plūdu riskus lauku teritorijās” (ERAF) līdzekļus vairākās valsts nozīmes ūdensnotekās: 1) VNŪ Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, PIK 444/00 - 675/56 atjaunošana, 23,1 km, 2020. gads; 2) VNŪ Žaugupe, meliorācijas kadastra numurs 425494:01, PIK 00/00 - 51/44 atjaunošana 5,14 km, 2016. gads; 3) VNŪ Dūrupe, meliorācijas kadastra numurs 42546:01, PIK 00/00 - 110/94, atjaunošana 11,10 km, 2017. gads; 4) VNŪ Raganiņa, meliorācijas kadastra numurs 425474:01, PIK 00/00 - 41/70 atjaunošana 4,17 km, 2021. gads; 5) VNŪ Palnupīte, meliorācijas kadastra numurs 425492:01, PIK 25/00 - 127/20 atjaunošana 10,20 km, 2021. gads; 6) VNŪ Cimpīte, meliorācijas kadastra numurs 4254232:01, PIK 00/00 - 62/27 atjaunošana 6,23 km, 2023. gads. Balvu novada pašvaldība veikusi atjaunošanas darbus: 1) Pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdensnoteka, meliorācijas kadastra numurs 4254951:P:2, PIK 00/00 - 37/42 atjaunošana 3,74 km, 2017. gads; 2) Pašvaldības nozīmes koplietošanas ūdensnoteka, meliorācijas kadastra numurs 425451:P:1, PIK 00/00 - 38/64 atjaunošana 3,86 km, 2019. gads. Akciju sabiedrība "Latvijas Valsts meži" veikusi atjaunošanas darbus: 1) LVM meža meliorācijas sistēma “Lāčugabalu masīvs” 2 100 ha 2) LVM meža meliorācijas sistēma “Sebežu masīvs” 220 ha. Laika posmā līdz 2027. gadam VNŪ Bolupes sateces baseinā paredzēts atjaunot ūdensnotekas: 1) VNŪ Bolupe, meliorācijas kadastra numurs 4254:01, PIK 88/00 - 358/00, atjaunošana, 27,0 km, 2024. gads; 2) VNŪ Teterupe, meliorācijas kadastra numurs 42544:01 PIK 00/00

- 196/00 atjaunošana 19,60 km 2025. gads; 3) VNŪ Kurna, meliorācijas kadastra numurs 42548:01 PIK 00/00 - 200/00 atjaunošana 20,00 km 2026. gads.

37. 2024. gada 2. jūlijā iesniegumā “Atbilde Valsts pārraudzības vides birojam” Zaļā brīvība ir norādījusi, ka Apstrīdēšanas iesniegumā aicinājums noteikt prasību projektēšanas gaitā nodrošināt zālāju un saldūdeņu biotopu eksperta uzraudzību attiecas pamatā uz dabas vērtībām projektā pārrokamajā upes posmā un tam pieguļošajās teritorijās, kas lielākoties ir ārpus Dabas lieguma. Zaļā brīvība piekrīt Birojam, ka sākotnējā izvērtējums šķietami nav iekļauta datos pamatota informācija, kas ļautu spriest par ietekmi uz Dabas liegumu, taču hidroloģiskā režīma izmaiņu modelēšanas dati attiecībā uz Dabas lieguma teritoriju varētu būt pieejami projekta īstenotājam (adresātei).

38. 2024. gada 4. jūlija iesniegumā “Papildus informācija” Privātpersona ir norādījusi:

38.1. Veicot jebkādas rakšanas darbus, jebkura upes gultnē tiek būtiski ietekmēts hidroloģiskais režīms. Ietekme ir jāskatās kopumā, ne tikai pašu darbu izpildes gaitā. Paredzētās darbības laikā paredzēto sedimentācijas baseinu un ģeotekstila vairogu izbūve, iespējams, rada mazāku kaitējumu leņķus esošajam upes posmam, bet tie nekādi nenovērš sekas, kas iestājas pēc rakšanas darbiem ilgākā laika periodā. Viena no būtiskākajām ilgtermiņa ietekmēm ir dažādu sugu skaitliskā īpatsvara izmaiņas. Atsevišķas sugas izplatās straujāk, parādās jaunas sugas, citas izzūd un tas ir jāskata kompleksi, jo pēc rakšanas darbiem izmaiņas būs ne tikai zivju sugām, izmaiņas būs arī upes gultnē un krastos augošajiem augiem, kukaiņiem, putniem un citām dzīvām būtnēm.

38.2. Jāņem vērā, ka uz Bolupes upes iztekā no Balvu ezerā ir aizsprosts, kas uztur ūdens līmeni Balvu ezerā, līdz ar to vasaras periodā pietece no upes augšpusē ir minimāla. Piemēram, Platones upē, kur tika veikti rakšanas darbi, posmā zem Platones HES ūdens līmenis nokritās par vairāk kā 30 cm (salīdzinot pret pirmsrakšanas periodu) un tas ir ļoti kritiski visai ekosistēmai. Pēc darbu beigšanas upe 2 gadu laikā atkal ir būtiski aizaugusi. Ir nomainījušās dominējošās augu sugas un aizaugums veidojas arī vietās, kur tas agrā nekad nebija. Upes krastos, kur tika izlīdzināta zeme, izplatās dažādas nezāles, tai skaitā invazīvās sugas – piemēram, kanādas zeltslotiņa. Līdz ar to ir jāizvērtē, vai vispār šādi upes gultnes rakšanas darbi ir lietderīgi.

38.3. Jau tagad ir novērojams, ka pavasaros un vasaras sākumā Aiviekstes upē ilgi saglabājas augsts ūdens līmenis. Ja tiks veikta būtiski rakšanas darbi Bolupes upē, tad ūdens ātrāk aiztecēs no dabīgajām palienēm, kas vēl vairāk palielinās ūdens līmeni leņķusē esošajā zonā un atstās būtisku ietekmi uz visu Dabas liegumu.

38.4. Meliorācijas sistēmu ieteku vietas ir jāsakārto, ja tās ir savu laiku nokalpojušas. Arī lielus koku sanesumus vai bebru dambjus, iespējams, jānojauc, bet nav jāiejaucas dabīgā upes gultnē izjaucot līdzsvaru, kas ir izveidojies vairāk kā 50 gadu laikā kopš pēdējiem upes taisnošanas darbiem, arī apaugums ap upēm ir maksimāli jā saglabā, nevis jānovāc. Līdz ar to jau pirms projekta izstrādes ir jābūt noteiktiem stingriem kritērijiem, kas būs jāievēro projekta izstrādātājiem.

38.5. Lai kārtējo reizi nenodarītu būtiskus postījumus dabai, šim projektam ir jāveic IVN pirms šādu darbu veikšanas.

Faktu izvērtējums un argumenti lēmuma pieņemšanai:

1. Izvērtētājs administratīvās lietas materiālus, tostarp dalībnieku viedokļus, Birojs secina, ka lietā ir strīds, ka: 1) Tehniskajos noteikumos Paredzētajai darbībai nav noteiktas atbilstošas vides aizsardzības prasības, kuras samazinātu vai novērstu būtisko ietekmi uz vidi pietiekamā apjomā, turklāt Tehniskajos noteikumos vairākas izvirzītās vides kvalitātes un dabas vērtību saglabāšanai būtiskas prasības ir pakārtotas Paredzētās

- darbības mērķim un plānoto darbu apjomam; 2) Dienests, veicot Sākotnējo izvērtējumu, ir atbilstoši izvērtējis Paredzētās darbības ietekmi uz vidi, tajā skaitā ņēmis vērā Paredzētās darbības ietekmi uz Bolupes ūdens kvalitāti un ekoloģisko stāvokli, ūdens režīmu (piemēram, ūdens līmeni un dziļumu mazūdens periodā), uz gruntsūdeņiem sateces baseinā, zaļās infrastruktūras risinājumu (piemēram, applūstošu palieņu) izmantošanu; 3) pieņemot lēmumu nepiemērot IVN, ir ievērots Novērtējuma likumā noteiktais piesardzības princips (3. panta 5. punkts); 4) Paredzētās darbības nepieciešamību, apjomus, ietekmes, alternatīvas pilnvērtīgi izvērtēt un paredzēt atbilstošus ietekmi mazinošus pasākumus var tikai IVN procesa ietvaros.
2. Paredzēto darbību IVN regulē Novērtējuma likums. Sākotnējais izvērtējums saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 2.¹ punktu ir “procedūra, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā veicama paredzētajai darbībai, kurai var būt būtiska ietekme uz vidi, lai izvērtētu šīs darbības īstenošanas iespējamās nelabvēlīgās ietekmes būtiskumu un lemtu par ietekmes novērtējuma piemērošanu”. Paredzētās darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums, noteic Novērtējuma likuma 3.² panta pirmā daļa, tostarp sākotnējais izvērtējums nepieciešams citām paredzētajām darbībām, kuras var būtiski ietekmēt vidi, ņemot vērā šā likuma 11. pantā minētos kritērijus (3.² panta pirmās daļas 5. punkts).
 3. Novērtējuma likuma 13. panta pirmā daļa noteic, ka Dienests, ievērojot Sākotnējā izvērtējuma rezultātu, pieņem lēmumu par IVN piemērošanu vai nepiemērošanu paredzētajai darbībai. Savukārt Novērtējuma likuma 13. panta otrā daļa noteic, ja pieņemts lēmums nepiemērot IVN, Dienests izdod tehniskos noteikumus attiecībā uz katru konkrēto paredzēto darbību.
 4. Noteikumu Nr. 30 2. punkts noteic, ka Dienesta tehniskie noteikumi ir nepieciešami darbībām, kurām pēc sākotnējā izvērtējuma veikšanas nav nepieciešams IVN saskaņā ar Novērtējuma likumu (izņemot gadījumu, ja darbības veikšanai jāsaņem zemes dziļu izmantošanas licence), vai šo noteikumu pielikumā minētajām darbībām. Atbilstoši Noteikumu Nr. 30 5. punktam iesniegums nav jāiesniedz, ja darbība saskaņā ar Novērtējuma likumu Dienestā ir pieteikta sākotnējā izvērtējuma veikšanai. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 30 16. punktu tehniskos noteikumus sagatavo, pamatojoties uz Latvijas dabas fonda sniegto informāciju, sabiedrības atsauksmēm un priekšlikumiem, sākotnējo izvērtējumu, kas veikts saskaņā ar Novērtējuma likumu, kā arī uz attiecīgo valsts un pašvaldību institūciju sniegto informāciju un ekspertu atzinumiem.
 5. Tehnisko noteikumu nepieciešamība izriet arī no Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 475) 4. punkta, kurā noteikts, ka Dienests izsniedz tehniskos noteikumus virszemes ūdensobjektu vai ostu akvatoriju tīrīšanai vai padziļināšanai, ja šīm darbībām saskaņā ar Novērtējuma likumu nav nepieciešams IVN. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 475 25. punktu ja ūdensteces sateces baseins ir lielāks par 25 km² vai ūdenstilpes spoguļa laukums ir vismaz 10 ha liels, darbības ierosinātais papildus šo noteikumu 24. punktā minētajam iesniedz: 1) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz zivju resursiem (25.1. apakšpunkts); 2) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz ĪADT, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu (25.2. apakšpunkts); 3) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdensobjektiem (23.3. apakšpunkts).
 6. Ņemot vērā to, ka Latvijas dabas fonds, Zaļā brīvība un Privātpersona ar Apstrīdēšanas iesniegumiem lūdz atcelt Tehniskos noteikumus, kuru adresāts nav viņi, tajā skaitā vērtēt vai Dienests, veicot Sākotnējo izvērtējumu, pamatoti pieņēmis lēmumu nepiemērot IVN,

- Birojs vērtē, vai Adresātei izdotā Sākotnējā izvērtējuma un Tehnisko noteikumu apstrīdēšana vispār ir pieļaujama un vai Latvijas dabas fondam, Zaļajai brīvībai un Privātpersonai ir subjektīvas tiesības Apstrīdēšanas iesnieguma iesniegšanai.
7. No Novērtējuma likuma 14.¹ panta pirmās daļas izriet, ka Sākotnējā izvērtējuma rezultātā var tikt izdoti divu veidu lēmumi – par IVN piemērošanu un nepiemērošanu. Tomēr minētā panta otrā daļa tikai attiecībā uz lēmumu par IVN piemērošanu noteic, ka Dienesta lēmumu var apstrīdēt kompetentajā institūcijā (kas saskaņā ar minētā likuma 6. panta pirmo daļu ir Birojs). Saistībā ar minēto Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 30. oktobra spriedumā lietā Nr. A42991709 ir atzinis, ka lēmums par IVN nepiemērošanu nav atsevišķi apstrīdams un pārsūdzams. Senāts ir atzinis, ka vispārīgi neviens no lēmumiem, kas tiek pieņemts ietekmes novērtējuma procesā, nav ar galīga noregulējuma raksturu, tāpēc neatbilst APL 1. panta trešajā daļā noteiktajiem administratīvā akta kritērijiem (sprieduma [9.] punkts), tomēr lēmums par IVN piemērošanu paredz paredzētās darbības veicējam veikt tūlītējas finansiāli un laika ziņā ietilpīgas procedūras kā nosacījumu tālākai virzībai uz iespējamo darbības akceptu, tādēļ šāds lēmums atbilst APL 1. panta trešajā daļā minētajam gadījumam, kad starplēmumam pašam par sevi ir būtiska ietekme uz personas tiesībām un tiesiskajām interesēm (tikai tam paredzēta atsevišķa apstrīdēšanas kārtība). Savukārt gadījumos, kad IVN paredzētajai darbībai netiek piemērots, kā Senāts atzinis minētajā spriedumā, – šāda starplēmuma pamatotības pārbaude nodrošināma, apstrīdot tehniskos noteikumus, kurus saskaņā ar Novērtējuma likuma 13. panta otro daļu izdod paredzētajām darbībām, ja pieņemts lēmums nepiemērot IVN. Kā norādījis Senāts minētā sprieduma [14.] punktā „Šādas pārsūdzības gadījumā var tikt pārbaudīti arī iebildumi par to, ka tehniskie noteikumi izdoti, nepietiekami apsverot vides un apkārtējo iedzīvotāju intereses vai radot apdraudējumu šādām interesēm”.
 8. Vērtējot jautājumu par Apstrīdēšanas iesniegumu pieļaujamību, Birojs konstatē turpmāk norādīto:
 - 8.1. APL 76. panta pirmā daļa noteic, ka administratīvo aktu var apstrīdēt adresāts, trešā persona, šā likuma 29. pantā minētais tiesību subjekts, kā arī privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses attiecīgais administratīvais akts ierobežo un kura administratīvajā procesā nav bijusi pieaicināta kā trešā persona. Tomēr viens no gadījumiem, kas paredz atkāpi no vispārējās kārtības, ir vides tiesību joma.
 - 8.2. Vides aizsardzības likuma 9. panta trešā daļa paredz, ka sabiedrība ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt valsts iestādes vai pašvaldības administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas neatbilst vides normatīvo aktu prasībām, rada kaitējuma draudus vai kaitējumu videi. Atbilstoši Vides aizsardzības likuma 6. pantam sabiedrība ir ikviena privātpersona, kā arī personu apvienības, organizācijas un grupas. Minētā norma, jo īpaši ņemot vērā likuma mērķi – nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu –, paredz ikvienas personas (fiziskas vai juridiskas) un šo personu izveidoto apvienību (biedrību, organizāciju, grupu) tiesības vērsties augstākā iestādē un tiesā par vides aizsardzības jautājumiem.
 - 8.3. Vides aizsardzības likuma 9. panta trešā daļa ir viens no APL 31. panta otrajā daļā paredzētajiem izņēmumiem, kad iesniegumu augstākajā iestādē un pieteikumu tiesā var iesniegt, aizsargājot nevis savas, bet gan citu personu tiesības vai tiesiskās intereses. Likumdevējs tādējādi ir akcentējis sabiedrībai svarīgu un sensitīvu jomu, kurā nepieciešama pastiprināta tiesiskā aizsardzība. Atbilstoši Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 31. marta lēmuma lietā Nr. SKA-325/2010 7. punktam, ja sabiedrība ir vērsusies par tādu valsts vai pašvaldības rīcību vai lēmumu, kas apdraud vides kvalitāti, nav nepieciešams konstatēt personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Likumdevējs, uzsverot kvalitatīvas dzīves vides nodrošināšanas

īpašo nozīmīgumu, atzinis, ka ikviena persona var vērsties tiesā visas sabiedrības interesēs.

- 8.4. No Apstrīdēšanas iesniegumiem nepārprotami izriet, ka Latvijas dabas fonda, Zaļās brīvības un Privātpersonas ieskatā Sākotnējais lēmums satur nepilnīgu Paredzētās darbības ietekmes novērtējumu, no kā izriet, kā Tehniskie noteikumi izdoti, pienācīgi neņemot vērā sagaidāmo ietekmi. No Novērtējuma likuma 2. panta izriet, ka likuma mērķis ir novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, un Noteikumi Nr. 30, kas noteic kārtību Dienesta tehnisko noteikumu izdošanai un prasības to saturam, izdoti, balstoties uz Novērtējuma likuma deleģējumu (Novērtējuma likuma 13. panta trešā daļa, ceturrtā un piektā daļa). Ņemot vērā iepriekš minēto, Birojs atzīst, ka Apstrīdēšanas iesniegums iesniegts vides tiesību jomā un konstatē tā pieļaujamību.
9. Vērtējot Paredzēto darbību kopsakarā ar normatīvo aktu regulējumu, Birojs konstatē un secina:
 - 9.1. Meliorācijas sistēmas apsaimniekošanas kārtību reglamentē Meliorācijas likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi, kā arī Aizsargjoslu likums. Meliorācijas likuma 1. panta 3. - 7. punktā ir definētas vairāku veidu meliorācijas sistēmas, tajā skaitā valsts nozīmes meliorācijas sistēma – meliorācijas sistēma, kura atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem un parametriem un kuras ekspluatāciju un uzturēšanu nodrošina valsts (1. panta 4. punkts).
 - 9.2. Atbilstoši Ministru kabineta 2019. gada 26. marta noteikumu Nr. 128 “Meliorācijas kadastra noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 128) 11.2. punktam Meliorācijas kadastrā reģistrētai meliorācijas sistēmai citu starpā nosaka meliorācijas sistēmas statusu “valsts nozīmes meliorācijas sistēma” regulētai ūdensnotekai – speciāli raktai gultnei vai tādas ūdensteces regulētajam posmam, kuras sateces baseins ir vismaz 10 km² vai kuras kopgarums ir vismaz pieci kilometri, liela diametra kolektoram uz tās, starpvalstu ūdensnotekai, valstij piederošas poldera sūkņu stacijas krājbaseinam un kanālam.
 - 9.3. Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 13. jūnija rīkojuma Nr. 328 “Par valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu nodošanu valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” valdījumā” 1. pielikuma nodaļas “III. Balvu rajons” 5. punktu VNŪ Bolupe ar ŪSIK Nr. 4254 ir 67,42 km gara un tā ir regulēta 51,80 km garumā un tā ir noteikta kā valsts nozīmes meliorācijas sistēma.
 - 9.4. Saskaņā ar publiski pieejamiem datiem Meliorācijas kadastra informācijas sistēmā (turpmāk – Meliorācijas kadastrs), Bolupes kopējā sateces baseina laukums ir 917,5 km².
 - 9.5. Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta 22. punkts noteic, ka virszemes ūdensobjekts ir nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms. Atbilstoši minētā likuma 1. panta 22. punktam, kā arī šī panta 7. punktā un 15. punktā iekļautajām legāldefinīcijām, virszemes ūdensobjekti ir arī tādi ūdensobjekti, kas radīti cilvēka darbības rezultātā, kā arī tādi, kuru īpašības cilvēka darbības izraisītu fizikālu izmaiņu ietekmē ir būtiski mainījušās.
 - 9.6. Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 7. un 18. pantam aizsargjoslas tiek noteiktas gan virszemes ūdensobjektiem, gan meliorācijas būvēm.

- 9.7. Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmo daļu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu. Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 1. punkta “g” apakšpunkts noteic, ka 25 – 100 kilometriem garām ūdenstecēm virszemes ūdensobjekta aizsargjoslu noteic ne mazāk kā 100 metrus platā joslā katrā krastā.
- 9.8. Atbilstoši spēkā esošajam Balvu novada Rugāju pagasta teritorijas (turpmāk – Rugāju Teritorijas plānojums) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – TIAN_Rugāji) 2. pielikumam “AIZSARGJOLAS” Bolupei noteikta 100 m plata aizsargjosla katrā krastā. Saskaņā ar Balvu novada Kubulu pagasta teritorijas plānojumam – Balvu novada teritorijas plānojums 2012. – 2023. gadam (turpmāk kopā – Balvu Teritorijas plānojums) Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – TIAN_Balvi) 274. punktu ūdensnotekām (regulētām vai ierīkotām) lauksaimniecībā izmantojamās zemēs aizsargjoslas robežu nosaka ūdensnotekas abās pusēs 10 m attālumā no ūdensnotekas kroles, savukārt atbilstoši 275. punktam regulētām ūdensnotekām (maģistrālajiem kanāliem) meža zemēs aizsargjoslas robežu nosaka atbērtnes pusē 8 - 10 m attālumā (atkarībā no atbērtnes platuma) no ūdensnotekas kroles. Saskaņā ar TIAN_Balvi 6. tabulu “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi” Bolupes aizsargjoslas platums lauku teritorijā ir 100 m. Saskaņā ar TIAN_Balvi 254. punktu ūdenstilpei vai ūdenstecei ar applūstošo teritoriju papildus šo noteikumu 252. punktā noteiktajam — ne mazāk kā visas applūstošās teritorijas platumā līdz ūdens līmenim neatkarīgi no iepriekšējos apakšpunktos noteiktā minimālā aizsargjoslas platuma un saskaņā 255. punktu virszemes ūdensobjektam, kura krasts mākslīgi pārveidots (uzbērts, nostiprināts ar mākslīgiem nostiprinājumiem), aizsargjoslu nosaka no pārveidotā krasta vai nostiprinājuma ārējās malas.
- 9.9. Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 18. panta pirmo daļu aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm tiek noteiktas, lai nodrošinātu meliorācijas būvju un ierīču ekspluatāciju un drošību. Aizsargjoslu likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka aizsargjoslas ap meliorācijas būvēm un ierīcēm, lauksaimniecībā izmantojamām zemēm un meža zemēm tiek noteiktas saskaņā ar Zemkopības ministrijas izstrādātu metodiku.
- 9.10. Atbilstoši Noteikumu Nr. 306 3. punktam ūdensnotekām (ūdensteču regulētajiem posmiem un speciāli raktām gultnēm), kā arī hidrotehniskām būvēm un ierīcēm uz tām aizsargjoslas robežu nosaka: 1) lauksaimniecībā izmantojamās zemēs – ūdensnotekas abās pusēs 10 metru attālumā no ūdensnotekas kroles (3.1. apakšpunkts); 2) meža zemēs – atbērtnes pusē (atkarībā no atbērtnes platuma) astoņu līdz 10 metru attālumā no ūdensnotekas kroles (3.2. apakšpunkts).
- 9.11. Aizsargjoslu likuma 47. panta otrajā daļā noteikts, ka ap valsts nozīmes meliorācijas būvēm aizliegts atstāt augošus krūmus un kokus, ja tie traucē veikt meliorācijas sistēmu ekspluatācijas un uzturēšanas, kā arī atjaunošanas vai pārbūves darbus. Vienlaikus Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 5. punkta “h” apakšpunkts noteic, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas 10 m platā joslā aizliegts “veikt teritorijas atmežošanu, ja tā nav saistīta ar šā punkta “b” apakšpunktā minētajiem izņēmuma gadījumiem”, savukārt šī likuma 37. panta pirmās daļas 5. punkta “b” apakšpunktā uzskaitīto darbību vidū nav meliorācijas sistēmas būvju vai hidrotehnisko būvju (ja tās nav ostas teritorijā) pārbūve vai atjaunošana. Papildus Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 5. punkta “e” apakšpunkts virszemes

ūdensobjektu aizsargjoslas 10 m platā joslā aizliedz veikt arī galveno cirti, izņemot koku ciršanu ārkārtas situāciju seku likvidēšanai, vējgāžu, vējlaužu un snieglaužu seku likvidēšanai, kā arī mežaudzē, kurā valdošā koku suga ir baltalksnis.

- 9.12. No iepriekš minētā nepārprotami izriet, ka gadījumos, kad virszemes ūdensobjekts ir vienlaikus arī meliorācijas sistēmas objekts (būve) un aizsargjoslas pārklājas, veidojas sadursme starp Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmajā daļā un šā likuma 47. panta otrajā daļā iekļautajiem aizliegumiem, kas katrs noteikts, ņemot vērā attiecīgā aizsargjoslas noteikšanas mērķi (Aizsargjoslu likuma 7. un 18. pants). Tomēr rīcību šādā gadījumā noteic Aizsargjoslu likuma 61. panta devītā daļa – “Vietās, kur pārklājas virszemes ūdensobjektu aizsargjosla un aizsargjosla ap meliorācijas būvēm un ierīcēm, atļauts novākt apaugumu, tai skaitā cirst kokus, veicot meliorācijas sistēmas atjaunošanas vai pārbūves būvdarbus”.
- 9.13. Uz Meliorācijas likuma 25. panta pamata ir izdoti Ministru kabineta 2010. gada 3. augusta noteikumi Nr. 714 “Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 714), kas nosaka prasības zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā. Noteikumu Nr. 714 2. punktā noteikts, ka meliorācijas sistēmu izmanto atbilstoši paredzētajam mērķim, kopj un saglabā tā, lai tās darbība nodrošinātu zemes ilgtspējīgu izmantošanu, nepasliktinot citu zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju zemes izmantošanas iespējas un meliorācijas sistēmas darbību. Šo noteikumu 3. punktā noteikts, ka meliorācijas sistēmu saglabā, nepieļaujot darbības, kas bojā vai iznīcina meliorācijas sistēmas būves un ierīces, patvaļīgi maina izbūvētas meliorācijas sistēmas izvietojumu un sākotnējos parametrus, pielūžņo, piesārņo, aizaudzē vai aizsprosto ūdensnotekas, caurtekas, hidrotehniskās un drenāžas būves un to ekspluatācijas aizsargjoslas vai traucē to darbības režīmu.
- 9.14. Noteikumu Nr. 714 7. punkts noteic, ka Zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs nodrošina meliorācijas sistēmas kopšanu un saglabāšanu tā, lai nepieļautu meliorētās zemes vai piegulošās teritorijas degradāciju, ievēro noteiktos aprobežojumus aizsargjoslās ap meliorācijas būvēm un ierīcēm un veic kopšanas darbus – ūdensnoteku, novadgrāvju, kontūrgrāvju un susinātājgrāvju gultnēs un nogāzēs (7.1. apakšpunkts): 1) novāc kokus, koku un krūmu atvases, kas traucē ūdens plūsmu gultnē vai meliorācijas sistēmas uzturēšanas darbus, kā arī renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus (7.1.1. apakšpunkts), izvāc grunts ieskalojumus, sadzīves atkritumus un kritušus kokus, pielūžņojumu, piesērējumu, bebru aizsprostojumus (7.1.2. apakšpunkts), labo gultnes nostiprinājumus un virszemes noteces novadīšanas teknes (7.1.3. apakšpunkts), iztīra caurteku piesērējumu un atjauno to konstruktīvos elementus (7.1.4. apakšpunkts), labo nogāžu lokālas deformācijas un kājnieku laipu konstruktīvo elementu bojājumus (7.1.5. apakšpunkts). Saskaņā ar Noteikumu Nr. 714 7.2. apakšpunktu ekspluatācijas aizsargjoslas platumā ap ūdensnotekām (regulētām vai ierīkotām) novāc – augošus krūmus un kokus (to celmus un saknes), ja tie traucē veikt meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju ekspluatācijas un uzturēšanas darbus, kā arī renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus (7.2.1. apakšpunkts), sadzīves atkritumus un pielūžņojumu (7.2.2. apakšpunkts).
- 9.15. Atbilstoši Noteikumu Nr. 714 10. punktam ĪADT un mikroliegumos šos noteikumus piemēro tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā ar ĪADT un mikroliegumu aizsardzību un izmantošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.
10. Ņemot vērā iepriekš minēto, Birojs norāda, ka, vērtējot Paredzēto darbību kopsakarā ar normatīvo aktu regulējumu, nav konstatējams, ka Paredzētā darbība būtu aizliegta ar normatīvajiem aktiem. Līdz ar to, vērtējot Paredzēto darbību, ir izsveramas gan sagaidāmās ietekmes uz vidi, gan citi apstākļi, kas norāda uz attiecīgās darbības

- pieļaujamību, jo īpaši ņemot vērā arī apsvērumus, ka pat salīdzinoši lielas dabiskas ūdenstece un ūdenstilpes var vienlaikus būt arī meliorācijas sistēmas daļa, kura jau iepriekš ir tikusi pārveidota.
11. Ņemot vērā to, ka Sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība Paredzētajai darbībai izriet no Novērtējuma likuma 3.² panta pirmās daļas 5. punktam, Birojs konstatē, ka Dienests Sākotnējā izvērtējuma ietvaros kā būtiskākās ietekmes identificē tās, kas ir saistītas ar Novērtējuma likuma 11. panta pirmās daļas 1. punktu: apjoms un tehniskie risinājumi, kopsakarā ar pirmās daļas 3. punktu: dabas resursu, jo īpaši zemes dziļi, augsnes, ūdens un bioloģiskās daudzveidības izmantošana, 5. punktu: piesārņojums un traucējumi un otrās daļas 2. punktu: attiecīgajā teritorijā esošo dabas resursu (tostarp augsnes, zemes dziļi, ūdens un bioloģiskās daudzveidības (īpaši ņemot vērā aizsargājamās sugas, to dzīvotnes, īpaši aizsargājamās un ES nozīmes biotopus)) relatīvais daudzums, pieejamība un pietiekamība, kvalitāte un atjaunošanās iespējas, 3. punktu un tā “a” un “d” apakšpunktu: dabiskās vides absorbcijas spēja, kas vērtējama, pievēršot īpašu uzmanību starptautiskas nozīmes mitrājiem, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslām un upju grīvām, un ĪADT, ņemot vērā trešās daļas 1.-7. punkta kritērijus. Veicot Sākotnējo izvērtējumu atbilstoši Novērtējuma likuma 11. panta kritērijiem (Sākotnējā izvērtējuma 5. sadaļa “Paredzētās darbības ietekmes uz vidi vērtēšanas nepieciešamības pamatojums (iespējamās ietekmes būtiskuma novērtējums)”), Dienests ir secinājis, ka Paredzētā darbība un ar šo darbību saistītās ietekmes uz vidi, atbilstoši Novērtējuma likuma 11. panta kritērijiem, kopumā nav klasificējamās kā tik nozīmīgas, kompleksas un negatīvas, lai būtu nepieciešams piemērot IVN procedūru. Dienesta ieskatā iespējamās nelabvēlīgās ietekmes ir identificētas un pārvaldāmas, to novēršanai vai mazināšanai ir iespējams noteikt un tehniskajos noteikumos iestrādāt atbilstīgas prasības.
 12. Vērtējot Latvijas dabas fonda iebildumus, Birojs secina, ka lietā pamatā ir strīds par to, ka Tehniskajos noteikumos nav noteiktas atbilstošas vides aizsardzības prasības, kuras samazinātu vai novērstu būtisko ietekmi uz vidi pietiekamā apjomā, līdz ar to nonākot pie secinājuma, ka Dienests Sākotnējais izvērtējumā nav atbilstoši izvērtējis Paredzētās darbības ietekmi uz vidi un Paredzētajai darbībai būtu jāpiemēro IVN. Ņemot vērā iepriekš minēto Birojs konstatē un secina:
 - 12.1. Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunktā ir noteikts “3. Teritorijā esošo īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu, kas atrodas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, un citu dabas vērtību aizsardzībai, ievērot sekojošus darbu veikšanas ierobežojumus, kas jāietver būvprojektā: 3.3. Bolupes posmā ~ pik 340/80-355/00 un upē ietekošajā Kurnas un Ladzeņas upē, kas atbilst īpaši aizsargājamam biotopam 3260 Upju straujtecēs un dabiski upju posmi, un citos Bolupes posmos, cik tālu tas nav pretrunā ar ūdensnotekas atjaunošanas mērķi un atjaunošanas darbu iespējamību, maksimāli saglabāt neskartas dabiski nostiprinājušās upes nogāzes un koku, koku grupu apaugumu krastā, saglabājot ozolus, melnalkšņus, u.c. vērtīgus kokus, konkrētus risinājumus un vietas uzrādot būvprojektā, t.sk. būvprojektā maksimālai upes un tās krastos esošo dabas vērtību aizsardzībai izvērtēt iespēju neveikt atsevišķu posmu pārtīrīšanu un/vai alternatīvu pārtīrīšanas metožu (piem., ar īslaicīgu tehnikas atrašanos upē mazūdens periodā) izmantošanu, uzrādot vietas un nosacījumus darbu veikšanai”.
 - 12.2. Tehnisko noteikumu 4.6. apakšpunktā ir noteikts “ūdensnotekā, cik tālu tas nav pretrunā ar atjaunošanas darbu mērķi un ūdensnotekas pamatfunkciju, saglabāt gultnes hidromorfoloģisko daudzveidību – saglabāt gultnē vai pēc izcelšanas ievietot tajā atpakaļ akmeņus, saglabāt lokālus gultnes padziļinājumus, kokus, siekstas, u.c. zivju dzīvotņu daudzveidību palielinošus elementus”.

- 12.3. Saskaņā ar Apstrīdēšanas iesniegumu Latvijas dabas fonds nepiekrīt, ka Tehnisko noteikumu 3.3. punkta prasība ir pakārtota darbības mērķim un plānoto darbu apjomam. Tehniskajos noteikumos izvirzot vides aizsardzības prasības, “cik tālu tas nav pretrunā ar ūdensnotekas atjaunošanas mērķi”, ietekmes netiks novērstas vai mazinātas.
- 12.4. Saistībā ar Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkta prasību Iesniegumā_03052023 norādīts, ka posmā, pik.339/10-355/00 – 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi, darbus paredzēts veikt minimālā apjomā – saudzīgi izvēcot kritalas, bebru veidotos aizsprostus un citus sanesumus, kas traucē vienmērīgai ūdens plūsmai un var radīt turpmākus izskalojumus ūdensnotekas nogāzēs. Iepriekš minētais ir norādīts arī Būvprojektā – Posmā, pik.339/10-355/00 – 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi, darbus paredzēts veikt minimālā apjomā – saudzīgi izvēcot kritalas, bebru veidotos aizsprostus un citus sanesumus, kas traucē vienmērīgai ūdens plūsmai un var radīt izskalojumus ūdensnotekas nogāzēs. Bolupes posmos uz lejteci, kur pēc kartogrāfiskā materiāla ūdensnotekas tiešā tuvumā atrodas ES nozīme biotopi, atbērtne veidojama minimāli nepieciešamā apjomā, lai mehāniski netiktu skarti biotopi.
- 12.5. Attiecībā par Paredzētās darbības ietekmi uz īpaši aizsargājamā biotopa 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi Eksperts_2 Atzinumā_2 citstarp ir norādījis uz īpaši aizsargājamā biotopa nozīmi zivju dzenīša Alcedo atthis iespējamajai ligzdošanas vietai un ligzdošana ticamībai, kā arī norādījis, ka Bolupe ir arī piemērota barošanās vieta Latvijā īpaši aizsargājamai un ES Putnu direktīvas I pielikumā iekļautai putna sugai melnajam stārķim Ciconia nigra un krastu paceres ir nozīmīga barošanās vieta un slēptuve arī Latvijā īpaši aizsargājamai un ES Biotopu Direktīvā iekļautai sugai Eiropas ūdrām Lutra lutra. Eksperts_2 Atzinumā Nr. 2 ir izsvēris, ka ūdenstece dabiskās struktūras veicina arī citu sistemātisko grupu – zivju, abinieku un bezmugurkaulnieku dzīvnieku faunas daudzveidību, starp kurām ir arī īpaši aizsargājamās sugas un kuras ir nozīmīgas daudzu citu sugu barības ķēdēs, norādot, ka Bolupes kā ūdenstece struktūru dabiska attīstība ir notikusi vismaz 60 gadu garumā pēc upes dabiskās gultnes iztaisnošanas un padziļināšanas.
- 12.6. No Eksperta_2 Atzinuma Nr. 2 neizriet, ka īpaši aizsargājamā biotopā 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi, būtu konstatētas iepriekš minētas aizsargājamās sugas.
- 12.7. Ar Tehnisko noteikumu Nr. 3.3. apakšpunkta nosacījumu tiek panākta gan Paredzētās darbības iespējama norise konkrētajā posmā, gan maksimāla īpaši aizsargājamā biotopa 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi aizsardzības iespēja, turklāt Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkts paredz, ka uz būvprojekta jāietver informāciju par to, kā tiks maksimāli saglabātas neskartas dabiski nostiprinājušās upes nogāzes un koki, koku grupas apaugumu krastā, saglabājot ozolus, melnalkšņus, u.c. vērtīgus kokus. Turklāt Dienests ir paredzējis, ka Adresātei jāiekļauj konkrēti risinājumi būvprojektā, t.sk. būvprojektā maksimālai upes un tās krastos esošo dabas vērtību aizsardzībai izvērtēt iespēju neveikt atsevišķu posmu pārtīrīšanu un/vai alternatīvu pārtīrīšanas metožu (piem., ar īslaicīgu tehnikas atrašanos upē mazūdens periodā) izmantošanu, uzrādot vietas un nosacījumus darbu veikšanai. Birojs norāda, ka Adresāte un SIA “ZVIDZE” vairākkārtīgi ir sniegusi informāciju (Būvprojekts, Vēstule Nr. 1-17/531, Vēstule 24082023), ka īpaši aizsargājamā biotopa 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi darbus veiks saudzīgi un minimālā apjomā un šajā posmā darbus neplāno veikt pilnā apjomā. Šajā posmā paredzēts izvērtēt tikai būtiskākos šķēršļus, kas kavē vienmērīgu ūdens plūsmu un darbu laikā iespēju robežās nepārveidojot ūdensnotekas nogāzes.

- 12.8. Attiecībā uz Tehnisko noteikumu 4.6. apakšpunkta prasību Birojs norāda, ka konkrētā vides aizsardzības prasība izriet no Ekspertes_3 Atzinuma Nr. 3, kur citstarp sniegta rekomendācijas Paredzētās darbības nelabvēlīgās ietekmes samazināšanai, tajā skaitā samazināt dzīvotņu pārveidošanas ietekmi – iespēju robežās un cik tālu tas nav pretrunā ar plānoto darbu mērķi – atstāt Bolupē un ar to savienotajos grāvjos atsevišķus kokus, siekstas, akmeņus un citus zivju dzīvotņu daudzveidību palielinošus elementus. Ņemot vērā to, ka Atzinumu Nr. 3 ir sniedzis sertificēts sugu un biotopu Eksperts_3 Paredzēto darbu ietekmi uz zivju resursiem, Birojā ieskatā Tehnisko noteikumu 4.6. apakšpunkta prasība ir pamatota.
- 12.9. Lai arī Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkta un 4.6. apakšpunkta vides aizsardzības prasības ir pakārtota VNŪ Bolupe atjaunošanas mērķim, tomēr Birojs uzsver, ka no Tehnisko noteikumu 3.3. apakšpunkta tajā pašā laikā izriet, ka Adresātei būvprojektā ir jānorāda un jāiekļauj ietekmes mazinošie pasākumi, līdz ar to vērtējot būvprojekta atbilstību Tehniskajiem noteikumiem³, Dienestam ir dodas iespējas izvērtēt vai Adresāte ir iekļāvusi nepieciešamos ietekmes mazinošos pasākumus, kā arī vai iekļautie risinājumi Paredzētās darbības veikšanai attiecīgajā gadījumā pēc iespējas samazinās ietekmi uz īpaši aizsargājamo biotopu 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi un saglabās gultnes hidromorfoloģisko daudzveidību.
13. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda Apstrīdēšanas iesniegumā norādīto, ka Sākotnējais izvērtējums neietver konkrētu informāciju, tostarp kartes, kas pamatotu ilgstošu applūšanu konkrētās vietās un tās radītās sekas, kā arī nav norādīti konkrēti rādītāji (piemēram, applūstošās teritorijas novietojums, platība, izmantošanas veids, applūšanas ilgums u.c.), kas pamatotu Bolupes atjaunošanā paredzēto darbu apjomu, Birojs norāda:
- 13.1. Novērtējuma likumā un Noteikumos Nr. 18 nav izvirzītas prasības noteiktai detalizācijas pakāpei, līdz kādai iestādei jāpārbauda un jānovērtē paredzētās darbības iespējamā ietekme. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 30. oktobra spriedumā lietā Nr. A42991709 SKA-139, kurā vērtēts jautājums par pakāpi, kādā Sākotnējā izvērtējuma gaitā noskaidrojami apstākļi, ir atzinis, ka Sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noteikt iespējamās ietekmes un to, vai tās varētu būt būtiskas, tomēr – kā norāda Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments – Sākotnējā izvērtējuma uzdevums nav precīzi dokumentēt ietekmju apjomu un definēt projekta īstenošanas noteikumus. Iepriekš minētais atbilst arī Novērtējuma likuma 6.¹ panta pirmajā daļā noteiktajam, ka Dienests Sākotnējo izvērtējumu veic un lēmumu par IVN procedūras piemērošanu vai nepiemērošanu paredzētajai darbībai pieņem mēneša laikā. Novērtējuma likuma II daļa un Noteikumu Nr. 18 II nodaļa neparedz, ka Sākotnējā izvērtējuma veikšanai iestāde veic papildus nozīmīgus pētījumus. Lēmumu par to, vai paredzētajai darbībai varētu būt būtiska ietekme uz vidi, un vai nepieciešama padziļināta tās novērtēšana, iestāde pieņem, balstoties uz paredzēto darbību ierosinātāju sniegto informāciju un informāciju, kas tai pieejama, tomēr Sākotnējais izvērtējums nav procedūra, kuras ietvaros jāgūst precīzi konstatējumi par ietekmes paredzamo apjomu, jo gadījumos, kad ietekme varētu būt būtiska, – tam paredzēta IVN procedūra.
- 13.2. Ja Sākotnējā izvērtējuma rezultātā Dienests, novērtējot paredzētās darbības ierosinātāja sniegtu informāciju un informāciju, kas tam pieejama, nonāk pie

³ Atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumu Nr. 500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 74. punktam Būvvalde, saņemot būvatļaujā norādītos dokumentus, kas apliecina projektēšanas nosacījumu izpildi, pārliccinās, ka būvprojektam ir izstrādātas visas nepieciešamās daļas, būvprojekts atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, lokālplānojumam (ja tāds ir izstrādāts) un detālplānojumam (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) (izņemot gadījumu, ja būvprojekts attiecas uz nacionālo interešu objektu), kā arī ir saņemta tehnisko noteikumu izdevēja piekrišana būvprojekta risinājumiem.

secinājuma, ka paredzētās darbības ietekme saistībā ar kādu no kritērijiem vai vairākiem kritērijiem varētu būt būtiska, ka šādas ietekmes varbūtība saglabājas liela, un ietekme varētu būt kompleksa (uz ko var norādīt gan konkrētās darbības specifika, gan ietekmētās teritorijas jutīgums, gan ietekmētās teritorijas lielums, skarto dabas vērtību relatīvais daudzums u.c. faktori), – Dienests pieņem lēmumu par IVN procedūras piemērošanu.

- 13.3. Konkrētajā gadījumā Dienests, izvērtējot Paredzēto darbību kopsakarā ar lietā iesniegtajiem Adresātes un SIA “ZVIDZE” materiāliem, ir nolēmis, ka Paredzētajai darbībai nav nepieciešama IVN procedūra. Kā izriet no Novērtējuma likuma un Noteikumu Nr. 18 regulējuma, Sākotnējā izvērtējumā nav jānorāda konkrēti rādītāji. Tajā pašā laikā Birojs konstatē, ka lietā ir pievienots gan Būvprojekts ar Inženierisinājumu daļu, kas sastāv no Paredzētās darbības Plāna ar detalizētu piketāžu, kurā cīstarp norādītas: 1) atbērtnes krastos, pie tuvumā esošajiem Eiropas Savienības nozīmes biotopiem, atbērtne veidojama minimāli nepieciešamā apjomā, lai neskartu biotopu; 2) atbērtne biotopa 3260 Upju straujteces un dabiski upju posmi posmā – darbi veicami minimālā apjomā, izvēcot tikai kritālas un sanesumus; 3) neizlīdzināta atbērtne ūdensnotekas krastos. Tajā skaitā Plānā sniegta informācija īpaši aizsargājamo biotopu vietām. Tā pat Būvprojektam ir pievienots Paredzētās darbības garenprofils, kurā detalizēti pa piketāžas posmiem norādīta pastāvošā ūdensnotekas dibena atzīme (m), projektētā ūdensnotekas dibena atzīme (m), projektētie dziļumi (m), kā arī 1 % pavasara palu ūdens līmenis nepārtīrītai un pārtīrītai gultnei, 5 % pavasara palu ūdens līmenis nepārtīrītai un pārtīrītai gultnei, 10 % pavasara palu ūdens līmenis nepārtīrītai un pārtīrītai gultnei, vidējais vasaras ūdens līmenis nepārtīrītai un pārtīrītai gultnei. Būvprojektam ir pievienoti plāni ar applūstošajām teritorijām (Qpp 1 % un Qpp 10 %), kur norādītas attiecīgās applūstošās teritorijas ar kadastra numuriem un apzīmējumiem gan pirms, gan pēc ūdensnotekas pārtīrīšanas.
- 13.4. Paredzētās darbības apjoms izriet no Tehniskās apsekošanas atzinuma, kur norādīts, ka gultnes parametru atjaunošanai darbus nepieciešams veikt 189 000 m³ apjomā.
- 13.5. Biroja ieskatā Latvijas dabas fonds ir nepamatoti norādījis, ka Sākotnējais izvērtējums neietver konkrētu informāciju, tostarp kartes, kas pamatotu ilgstošu applūšanu konkrētās vietās un tās radītās sekas, kā arī nav norādīti konkrēti rādītāji (piemēram, applūstošās teritorijas novietojums, platība, izmantošanas veids, applūšanas ilgums u.c.), kas pamatotu Bolupes atjaunošanā paredzēto darbu apjomu. Sākotnējā izvērtējumā Dienests ir ņēmis vērā Būvprojektā iekļauto informāciju un detalizēti vērtējis Paredzētās darbības apjomus, kur norādījis, ka attiecībā uz Novērtējuma likuma 11. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto kritēriju “apjoms un tehniskie risinājumi”, ir norādāms, ka Paredzētā darbība apjoma ziņā ir vērtējama kā nozīmīga, tomēr Dienests, vērtējot Paredzētās darbības raksturu un plānoto būvniecības darbu ietekmes apjomus, secina, ka Paredzētā darbība nav saistāma Novērtējuma likumā noteiktajām darbībām, kurām ir limitēti darbu apjomi, t.sk. uz Paredzēto darbību, nav attiecināms Novērtējuma likuma 2. pielikuma 1. punkta 1., 2., 3., 4. apakšpunktā norādītie apjomi, jo Paredzētās darbības ietvaros plānots veikt esošas VNŪ atjaunošanu un nav prognozējams būtisks papildus teritoriju skārums, darbu ietvaros radot ietekmi pamatā uz esošo VNŪ trasi un tās ekspluatācijas aizsargjoslu, nodrošinot līdzšinējā, reģistrētā zemes lietošanas veida saglabāšanu, atjaunošanas iespējamību. Attiecībā uz applūstošajām teritorijām Dienests ir norādījis, ka “saskaņā ar VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” Plūdu riska un draudu kartēm (skat. 2. attēlu), Bolupes lejteces posms, t.sk. atjaunojamā posma lejteces posms, ir pakļauts plūdu riskam ar 10% pārsniegšanas

varbūtību. Applūstošās teritorijas ar 10% pārsniegšanas varbūtību un 1% pārsniegšanas varbūtību norādītas arī BMS plānos”.

- 13.6. Arī Tehnisko noteikumu 1. punktā Dienests ir izvirzījis prasību, ka Būvprojekta ģenerālplānā un citos rasējumos, kas sagatavoti pārskatāmā mērogā, precīzi norādīt visas ar Bolupes posma atjaunošanu saistītās darbības, tajā skaitā norādīt: 1) virszemes ūdensobjektu – Bolupes un tās pieteku, Balvu ezera – aizsargjoslas, t.sk. applūstošās teritorijas ar 10% pārsniegšanas varbūtību nepārtīrītai upes gultnei un prognozējamo applūstošās teritorijas ar 10% pārsniegšanas varbūtību teritoriju pēc gultnes pārtīrīšanas (ievērojot 2., 3. punktā noteiktās prasības), būvprojektā ietverot detaļu informāciju par applūstošās teritorijas noteikšanas metodiku, izmantotajiem datiem (1.1. apakšpunkts); 2) Bolupes, kā regulētas ūdensteces, esošās ekspluatācijas aizsargjoslas robežas (1.2. apakšpunkts).
14. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda iebildumiem, ka Sākotnējā izvērtējumā nav vērtēta ietekme uz Bolupes ūdens kvalitāti un ekoloģisko stāvokli, Birojs norāda:
 - 14.1. Sākotnējā izvērtējumā Dienests ir norādījis, ka “Paredzētā darbība ir saistāma ar tiešu ietekmi uz virszemes ūdensobjektu – Bolupi, būvdarbu laikā, pasliktinot upes līdzšinējo ekoloģisko un ūdens kvalitāti. Vienlaikus norādāms, ka Paredzētās darbības ietvaros ir paredzēti risinājumi ietekmju mazināšanai, ilgtermiņā nodrošinot ūdensobjekta un sateces baseinā esošo teritoriju apstākļu uzlabošanu, turklāt jāņem vērā, ka meliorācijas jomu regulējošo normatīvo aktos atjaunojamajam upes posmam ir noteikta īpaša (valstiska) loma un uzdevumi, vides kvalitātes nodrošināšanai upes sateces baseinā.”. Tā pat Dienests ir norādījis, ka veicot Bolupes posma atjaunošanu, un nodrošinot iespējami optimālus apstākļus ūdens caurplūdes nodrošināšanai, var uzlaboties upes un ūdens kvalitāte notekūdeņu izlaides vietu tuvumā un upē kopumā. Attiecībā uz plūdu riska ietekmju mazināšanu, Paredzētās darbības īstenošana pilnībā nenovērsīs plūdu risku teritorijā, turklāt pastāv augsts risks, ka paredzētie atjaunošanas darbi var veicināt upes kvalitātes pasliktināšanos, īpaši, ja plūdi būs būvdarbu laikā vai īsi pēc to pabeigšanas. Tomēr vērtējot Paredzētās darbības ilgtermiņa ieguvumus, Paredzētā darbība ir vērtējama kā plūdu riska mazinoša darbība, Paredzētās darbības laikā maksimāli novēršot prognozējamās ietekmes uz upes kvalitāti.
 - 14.2. Lietas materiālos ir pievienots Atzinums Nr. 1, kurā citstarp sniegts Eksperta_1 atzinums par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – Bolupi, kā arī Paredzētās darbības ietekme uz zivju resursiem ir vērtēta Atzinumā Nr. 3.
 - 14.3. Sākotnējā izvērtējumā Dienests ir norādījis, ka saskaņā ar Paredzētās darbības Iesniegumu_03052023 atjaunojamā posma lejtece ir paredzēta sedimentācijas baseina izbūve, plānota ģeotekstila vairogu uzstādīšana atjaunojamā posma lejtece un citviet upē pēc nepieciešamības, kas Dienesta ieskatā ir vērtējams kā Paredzētajai darbībai atbilstošs risinājums piesārņojuma izplatības mazināšanai.
 - 14.4. Tehnisko noteikumu 4.4. apakšpunkts nosaka, ka “ūdensnotekas pārtīrīšanu veikt virzienā pret straumi un iespējami īsā laika periodā, maksimāli samazinot uzduļķojuma veidošanos un uzduļķojuma nonākšanu upes lejteces posmā, atjaunojamā posma lejtece un pēc nepieciešamības citās atjaunojamā posma vietās paredzot efektīvas konstrukcijas uzduļķojuma izplatības samazināšanai, paredzot sedimentācijas baseina izbūvi un/vai uzstādot pagaidu ģeotekstila aizkara konstrukciju, konstrukcijas suspendēto vielu aizturēšanai ierīkojot pirms

atjaunošanas darbu uzsākšanas un pēc darbu beigšanas veicot uzkrājušos sanesu izņemšanu, pagaidu konstrukciju demontāžu”.

15. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda iebildumiem, ka Sākotnējā izvērtējumā nav vērtēta Bolupes atjaunošanas ietekme ne uz upes ūdens režīmu (piemēram, ūdens līmeni un dziļumu mazūdens periodā), ne uz gruntsūdeņiem sateces baseinā, Birojs norāda:
 - 15.1. Sākotnējā izvērtējumā ir sniegta informācija, ka ņemot vērā Bolupes pieguļošo zemju lietošanas veidus (galvenokārt meža zemes un pļavas), pavasara palos, atbilstoši Noteikumu Nr. 329 21. punktā noteiktajam, ir pieļaujama pieguļošo teritoriju applūšana, ar piebildi, ka atkarībā no zālāja sugas pieļaujama zālāju īslaicīga applūšana ne ilgāk par 10 līdz 30 diennaktīm, vienlaikus, šāds ilgstošs ūdenslīmeņa uzstādīnājums Bolupē rada ūdenslīmeņa uzstādīnājumu arī tajā ietekošajās meliorācijas sistēmās, kas rada ilgstošu gruntsūdens līmeņa paaugstinājumu tām pieguļošajās teritorijās. Sākotnējā izvērtējumā ir iekļauta atsauce uz SIA “ZVIDZE” Vēstulē 24082023 iekļauto informāciju par ūdenslīmeni ūdensnotekā. Adresāte Iesnieguma_03052023 pielikumā ir pievienojusi informāciju par ūdens līmeņiem vairākos hidrometriskajos posteņus, kas atrodas uz Bolupes (no 2012.-2022. gadam).
 - 15.2. Lietā ir pieejams arī Atzinums Nr. 1, kas sniegts par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – VNŪ Bolupe, kurā norādīts, ka VNŪ Bolupe tehnisko parametru, šķēsgriezumu un garenkritumu atjaunošana ir būtisks pasākums ūdens novadīšanas nodrošināšanai pavasara palu un vasaras – rudens plūdu laikā. Tas nodrošinās savlaicīgu pieguļošo lauksaimnieciski izmantojamo platību un meža zemju nosusināšanu un novērsīs periodiska applūduma risku. Hidraulisko un hidroloģisko režīmu Bolupē būtiski ietekmē Balvu ezera slūžas pārgāznes darbība. Jānodrošina sanitārā caurtece mazūdens periodā. Nav pieļaujama patvaļīga ūdens līmeņa izmaiņšana Balvu ezerā rekreācijas vajadzībām. Ievērojot to, ka gruntsūdens līmeņa pazemināšanās, apkārtnes ainavas, augsnes un veģetācijas izmaiņas ir notikušas kopš 1962. gada, VNŪ Bolupe atjaunošanas būvdarbi neradīs negatīvu ietekmi uz Ūdensnoteku un apkārtējo ūdensobjektu hidroloģisko režīmu.
 - 15.3. Dienests saistībā ar ĪADT un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzību, kā arī lai mazinātu Paredzētās darbības ietekmi uz zivju resursiem, Tehnisko noteikumu 2. punkta, 3.4. apakšpunkta, 3.6.1. apakšpunkta, 4.6. apakšpunkta iekļāvis prasības, kas aizliedz izmaiņas hidroloģiskajā režīmā vai nepasliktina to, turklāt norādot, ka Paredzētos darbības risinājumiem ir jābūt pamatoti ar hidroloģiskās modelēšanas, aprēķinu rezultātiem konkrētajās vietās.
 - 15.4. Attiecībā uz gruntsūdens līmeņa izmaiņām Dienests ir norādījis, ka mazticama ir arī iespējamība, ka paredzētās darbības rezultātā būtiski kritīsies gruntsūdens līmenis upei pieguļošajā teritorijā un viensētu akās, ievērojot apstākli, ka paredzētās darbības ir plānota esošās VNŪ atjaunošana, neparedzot tās padziļināšanu vai pārbūvi, mainot trases novietojumu.
16. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda iebildumiem, ka Tehnisko noteikumu 9. punkta un 11. punkta prasības neierobežo atbilstoši 1956. gada projektam plānoto darbu apjomu un neuzliek par pienākumu saglabāt neskartas Bolupes krasta nogāzes un veģetāciju konkrētos posmos, Birojs norāda:
 - 16.1. Tehnisko noteikumu 9. punkts nosaka “Ūdensnotekas atjaunošanu veikt ne lielākā apjomā, kā tas paredzēts sākotnējā ūdensnotekas posma regulēšanas būvprojektā, būvprojektā ietverot to apliecināšu dokumentāciju. Nav atļauta ūdensnotekas gultnes padziļināšana, izmaiņas šķērsprofilā un caurplūdumā, izmaiņas ūdensteces gultnes trases novietojumā, saglabājot esošās pietekas, attekas un vecupes daļas, t.sk. tās

kurās ūdens plūsma novērojama vai iespējama sezonāli.”, savukārt Tehnisko noteikumu 11. punkts noska “Nodrošināt atbilstošu ūdensnotekas gultnes, nogāžu, drenu un drenu kolektoru izteku un citu inženierbūvju nostiprināšanu, lai maksimāli novērstu ūdens izraisītas zemes erozijas iespējamību, ievērojot, ka teritorija ir pakļauta augstam plūdu riskam, izvērtējot arī iespēju maksimāli saglabāt neskartas ūdensnotekas krasta nogāzes un veģetāciju, izņemot tikai krūmu apaugumu upes gultnē, ievērojot, ka teritorija ir pakļauta augstam plūdu riskam.”

- 16.2. Tehnisko noteikumu 2. punkts, 3.2. apakšpunkts, 3.3., 3.4., 3.5. apakšpunkts, 3.6.1. apakšpunkts, paredz aizliegumu vai ierobežojumus Paredzētajai darbībai, lai saglabātu ĪADT, īpaši aizsargājamus biotopus un īpaši aizsargājamās sugas, līdz ar to konkrētajās vietās tiks maksimāli saglabātas krasta nogāzes un veģetācija, kas ietekmēs plānoto darba apjomu, kas tiks precizēts pilna apjoma būvprojektā.
17. Saskaņā Daugavas UBAP izdalītā ūdensobjekta D451 Bolupe_2 (ietver Darbības vietu) ūdens kvalitāte ir vidēja. Daugavas UBAP 8.D.1 sadaļā “Preventīvi, gatavības un aizsardzības pasākumi nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās” pie plūdu apdraudētās teritorijas nosaukuma un pasākumiem (uzdevumiem) apdraudējuma mazināšanai norādīts, ka jāveic Bolupes atjaunošana. Gultne ir piesērējusi, intensīvi aizaugusi ar ūdensaugiem. Applūstošo teritoriju platība pavasara mazas varbūtības plūdus ir 1200 ha. Ir nepieciešams Izvērt sadzīves atkritumus pielūzņojumus 27,30 km garumā, aizsargājot biotopus, saglabāt dabiskos un dabiski atjaunojušos ūdensteces posmus un saglabāt ūdenstecei raksturīgos elementus, veikt sākotnējo izvērtējumu. No Būvprojekta, Iesnieguma_03052023 un Vēstule_3 izriet, ka nav plānots mainīt upes pastāvošo trasējumu (nav plānots to iztaisnot). Birojs kopumā piekrīt, ka Bolupei “ūdensnotekas pamatfunkcija” būtu vienīgi nodrošināt padomju laikā projektēto piegulošās zemes apsaimniekošanu, un kā Bolupes atjaunošanas mērķis būtu jāizvirza arī Bolupes ekoloģiskā stāvokļa uzlabošana. No Sākotnējā izvērtējuma izriet, ka Paredzētā darbība ir saistāma ar tiešu ietekmi uz virszemes ūdensobjektu – Bolupi, būvdarbu laikā, pasliktinot upes līdzšinējo ekoloģisko un ūdens kvalitāti, tajā pašā laikā Dienests ir norādījis, ka Paredzētās darbības ietvaros ir paredzēti risinājumi ietekmju mazināšanai (piemēram, sedimentācijas baseina izbūve, plānota ģeotekstila vairogu uzstādīšana atjaunojamā posma lejtecē un citviet upē pēc nepieciešamības), ilgtermiņā nodrošinot ūdensobjekta un sateces baseinā esošo teritoriju apstākļu uzlabošanu. Izvērtējot Sākotnējā izvērtējumā iekļauto informāciju kopsakarā ar lietas materiāliem, Birojs norāda, ka Paredzētās darbības mērķis nav tikai piegulošās zemes apsaimniekošanas nodrošināšana, bet gan kopumā jau iepriekš pārveidotās VNŪ Bolupes kā meliorācijas sistēmas sastāvdaļas atbilstošu darbību, t.i. nodrošināt VNŪ Bolupe sateces baseina ūdens atvades iespējas, atbilstoši meliorācijas jomu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, tajā pašā laikā maksimāli saglabājot īpaši aizsargājamus biotopus un sugu atradnes.
18. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda iebildumiem, ka Tehniskajos noteikumos nav noteiktas atbilstīgas prasības ietekmju mazināšanai, tostarp nav izvirzīta prasība būvprojekta izstrādē iesaistīt ekspertus, kas, palīdzētu saskaņot meliorācijas jomu un citu jomu vajadzības un Tehniskajos noteikumos iekļautā prasība “maksimāli samazināt” ir tikai deklaratīva un nedos vēlamo rezultātu, Birojs norāda, ka
 - 18.1. Noteikumu Nr. 30 17. punkts nosaka, ka, sagatavojot tehniskos noteikumus, Dienestam ir tiesības pieaicināt ekspertus, pieprasīt un saņemt informāciju no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī saņemt būvvaldes apkopotus sabiedrības iesniegtos priekšlikumus un sabiedriskās apspriešanas rezultātus, ja tādi ir. Tehniskajos noteikumos iekļaujamo vides aizsardzības prasību ietvaru noteic Noteikumu Nr. 30 21. punkts un tā apakšpunkti, citstarp prasības darbības norises vietai, īpašu uzmanību pievēršot: 1) ūdenstecēm, ūdenstilpēm (tai skaitā ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas

noteiktas normatīvajos aktos par riska ūdensobjektiem), kā arī prasībām, kas attiecībā uz attīrīšanas iekārtu projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju noteiktas normatīvajos aktos par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī (21.2.1. apakšpunkts); 2) vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslām, ĪADT, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī mikroliegumiem un īpaši aizsargājamiem meža iecirkņiem (21.2.2. apakšpunkts), citas ar vides aizsardzību saistītas prasības (21.8. apakšpunkts). No Noteikumu Nr. 30 21.8. apakšpunkta izriet, ka tiesību normas izdevējs ir atstājis rīcības brīvību tehnisko noteikumu izdevējam iekļaut tehniskajos noteikumos prasības, kas tiešā veidā nav norādītas pašos Noteikumos Nr. 30.

- 18.2. No normatīvā regulējuma nepārprotami izriet, ka Dienestam ir tiesības izdotajos tehniskajos noteikumos iekļaut vides aizsardzības prasības, turklāt Dienests ir tiesīgs izvirzīt prasības, kas nav jau tieši izteiktas ar ārējo tiesību normu. Lai arī tehnisko noteikumu mērķis zināmā mērā ir individualizēt un padarīt skaidrus un acīmredzamus to adresātam no tiesību normām izrietošus pienākumus un aprobežojumus, to mērķis nav vienīgi pārskaitīt ārējās tiesību normas. Dienests var tehniskajos noteikumos izvirzīt stingrākus nosacījumus, līdz ar to tas ne tikai atbilst Noteikumu Nr. 30 21. punkta ietvaram un pamatots ar vides aizsardzību, bet šāda nepieciešamība objektīvi izriet no kādiem konkrētiem un īpašiem apstākļiem. Tomēr šādu prasību nepieciešamībai objektīvi jāizriet no lietā konstatētiem apstākļiem un tām jābūt pamatotām un samērīgām. APL 65. panta trešā daļa noteic, ka gadījumā, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka administratīvais akts izdodams, bet nav noteikts tā konkrētais saturs (satura izvēles administratīvais akts), iestāde izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatojamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu.
- 18.3. Sākotnējā izvērtējumā un lietā ir pieejami vairāku ekspertu atzinumi, tajā skaitā atzinums par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – Bolupi (Atzinums Nr. 1), atzinums par Paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz ĪADT, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu (Atzinums Nr. 2), sertificēta sugu un biotopu eksperta atzinums par Bolupes atjaunošanas darbu ietekmi uz zivju resursiem (Atzinums Nr. 3) un atzinums Paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamiem ES nozīmes zālājiem (Atzinums Nr. 4). Iepriekš minētajos atzinumos ir iekļauti Paredzētās darbības ietekmes mazinošie pasākumi, kas ir integrēti arī Tehniskajos noteikumos (1., 2., 3., 4. punkts un to apakšpunkti).
- 18.4. Ņemot vērā iepriekš minēto, Biroja ieskatā ir nepamatoti un nesamērīgi ar Tehnisko noteikumu vides aizsardzības prasībām uzlikt par pienākumu iesaistīt projekta izstrādē iesaistīt hidroloģijas, upju biotopu, zivju sugu, zālāju biotopu un meža biotopu ekspertus, ņemot vērā ka ietekmes ir iepriekš vērtētas (Atzinums Nr. 1, Atzinums Nr. 2., Atzinums Nr. 3 un Atzinums Nr. 4, kā arī Atzinuma Nr. 3 un Atzinuma Nr. 4 papildinājumi). Vienlaikus, Tehniskajos noteikumos iekļautā prasība “maksimāli samazināt”, nozīmē, ka veicot konkrētu tehnisku risinājumu izstrādi, Adresātei priekšroka ir dodama vides aizsardzības interesēm, savukārt tehnisko risinājumu izvēle ir atbilstoši jāpamato, kādēļ tie ir saudzīgākie attiecībā uz Paredzētās darbības ietekmēm.
- 18.5. Atbilstoši Sugu un biotopu aizsardzības likuma 9. pantam “Zemes īpašniekiem vai lietotājiem ir pienākums: 1) veicināt sugu un biotopu daudzveidības saglabāšanu; 2) ziņot Dabas aizsardzības pārvaldei par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izmaiņām un faktoriem, kas pasliktina to stāvokli, kā arī par aizsardzības prasību

neievērošanu; 3) neierobežot īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izpēti, uzskaiti un kontroli; 4) nodrošināt migrējošiem dzīvniekiem (arī putnu sugām, kas nav iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos) netraucētu atpūtu un barošanos migrācijas sezonas laikā, ieviest saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai novērstu dzīvnieku nodarītos postījumus.”. Lai arī Sugu un biotopu aizsardzības likuma 9. panta 1. punkts nosaka, ka zemes īpašnieku vai lietotāju pienākums ir veicināt sugu un biotopu daudzveidības saglabāšanu, tomēr nepastāv tiesiskais regulējums, kas konkrētajā teritorijā pilnībā aizliegta Paredzēto darbību, jo gadījumos, kad tiek apdraudētas īpaši unikālas dabas vērtības, atbilstoši ĪADT likumam un Sugu un biotopu aizsardzības likumam, to aizsardzībai var noteikt īpaši aizsargājamās dabas teritorijas vai mikrolieguma statusu ar atbilstošiem darbības ierobežojumiem. Sugu un biotopu aizsardzības likuma 9. panta 1. punkts ir uzskatāms par ģenerālklausulu, no kuras izriet Adresātes pienākums veicināt biotopu daudzveidības saglabāšanu, par kādu nebūt nav uzskatāma tādas būvniecības ieceres realizācija, kuras rezultātā uz īpaši aizsargājamajiem biotopiem un sugām nevarētu attiecināt īpašas vides aizsardzības prasības, kas tiktu sabalansētas gan no vides aizsardzības viedokļa, gan sabiedrības ieguve, jo kā konstatēts iepriekš Paredzētā darbība nav aizliegta. Ar Tehniskajiem noteikumiem tiek individualizēti Paredzētās darbības ierobežojumi, kas vērsti uz vides aizsardzības interešu sabalansēšanu ar meliorācijas jomu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, turklāt padarīti skaidri un acīmredzami Adresātei no tiesību normām izrietošus pienākumi un aprobežojumi Paredzētajai darbībai.

19. Latvijas dabas fonds ir norādījis, ka, pieņemot lēmumu nepieņemot IVN, nav ievērots Novērtējuma likums 3. panta 7. punktā noteiktais princips, ka paredzēto darbību, kurai ir vai var būt būtiska ietekme uz vidi, aizliegts sadalīt vairākās darbībās, jo tādējādi netiek pienācīgi novērtēta paredzētās darbības kopīgā ietekme⁴. Biroja ieskatā Dienests nav pārkāpis šo principu, jo, lai konstatētu sadalīšanu, jākonstatē, ka tas ir darīts ar mērķi neveikt pienācīgu novērtējumu, kā tas ir norādīts Augstākās tiesas Senāta 2021. gada 17. maija spriedumā lietā Nr. A420135817, SKA-174/2021⁵. Nav saskatāms, ka Adresāte ir vēlējusies izvairīties no pienācīga novērtējuma, piesakot paredzēto darbību, tā ir pieteikta apjomā kādā tas to paredzējis veikt, paredzētajai darbībai ir veikts Sākotnējais izvērtējums, tādējādi nav pamata atsaukties uz Novērtējuma likuma 3. panta 7. punkta pārkāpumu.
20. Attiecībā uz Latvijas dabas fonda iebildumiem, ka Sākotnējā izvērtējumā nav apskatīta zaļās infrastruktūras risinājumu (piemēram, applūstošu palieņu) izmantošana, Birojs norāda, ka arī pēc Paredzētās darbības veikšanas pilnībā netiks novērsti plūdu riski teritorijā, kas izriet arī no Būvprojektā pievienotajiem plāniem par applūstošajām teritorijām (Qpp 1 % un Qpp 10 %), kur norādītas attiecīgās applūstošās teritorijas. Birojs atkārtoti uzsver uz šajā lēmumā norādīto Sākotnējā izvērtējuma tvērumu, kura ietvaros, lai pieņemtu lēmumu par IVN piemērošanu, ir jānoskaidro uz Paredzēto darbību attiecināmās relevantās ietekmes, šīs informācijas avots pamatā ir pati Adresāte, citas iestādes un sabiedrība. Taču Sākotnējā izvērtējuma procedūru nevar salīdzināt ar IVN procedūru, kurā būtu sagaidāms, ka tiktu aplūkoti Latvijas dabas fonda norādīto zaļās infrastruktūras risinājumi.

⁴ paredzēto darbību, kurai ir vai var būt būtiska ietekme uz vidi, aizliegts sadalīt vairākās darbībās, jo tādējādi netiek pienācīgi novērtēta paredzētās darbības kopīgā ietekme;

⁵ Jaunas ietekmes uz vidi novērtējuma ierosināšana ar mērķi mainīt vai palielināt iepriekš veiktās darbības intensitāti un apjomu, pati par sevi nenozīmē, ka darbība tiek mākslīgi sadalīta. Būtiski ir tas, vai pastāv objektīvas indikācijas tam, ka pieteiktās darbības ir šķietami nodalītas, jo patiesībā kopumā veido vienotu projektu, un vai atsevišķos posmos pieteiktā darbības paplašināšana kavē pienācīgi un kompleksi novērtēt paredzētās darbības kopējo ietekmi un tālab arī ietekmē sabiedrības līdzdalības tiesības.

21. Attiecībā uz Zaļā brīvība prasījumu pie esošajās Tehniskos noteikumu dabas aizsardzības prasībām iekļaut vēl prasību projektēšanas gaitā nodrošināt zālāju un saldūdeņu biotopu eksperta uzraudzību, lai pārliecinātos, ka tehniskie risinājumi teritorijās, kur upe robežojas ar zālāju biotopiem, kā arī posmos, kur upei novērojamas dabiskošanās pazīmes, tiktu iekļauti atbilstoši dabas vērtību aizsardzības interesēm, ņemot vērā dabas ekspertu atzinumus norādītos ieteikumus, Birojs norāda:
- 21.1. Noteikumu Nr. 30 17. punkts nosaka, ka sagatavojot tehniskos noteikumus, Dienestam ir tiesības pieaicināt ekspertus, pieprasīt un saņemt informāciju no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī saņemt būvvaldes apkopotus sabiedrības iesniegtos priekšlikumus un sabiedriskās apspriešanas rezultātus, ja tādi ir. Tehniskajos noteikumos iekļaujamo vides aizsardzības prasību ietvaru noteic Noteikumu Nr. 30 21. punkts un tā apakšpunkti, cita starpā prasības darbības norises vietai, īpašu uzmanību pievēršot: 1) ūdenstecēm, ūdenstilpēm (tai skaitā ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas noteiktas normatīvajos aktos par riska ūdensobjektiem), kā arī prasībām, kas attiecībā uz attīrīšanas iekārtu projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju noteiktas normatīvajos aktos par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī (21.2.1. apakšpunkts); 2) vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslām, īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī mikroliegumiem un īpaši aizsargājamiem meža iecirkņiem (21.2.2. apakšpunkts), citas ar vides aizsardzību saistītas prasības (21.8. apakšpunkts). No Noteikumu Nr. 30 21.8. apakšpunkta izriet, ka tiesību normas izdevējs ir atstājis rīcības brīvību tehnisko noteikumu izdevējam iekļaut tehniskajos noteikumos prasības, kas tiešā veidā nav norādītas pašos Noteikumos Nr. 30.
- 21.2. No normatīvā regulējuma nepārprotami izriet, ka Dienestam ir tiesības izdotajos tehniskajos noteikumos iekļaut vides aizsardzības prasības, turklāt Dienests ir tiesīgs izvirzīt prasības, kas nav jau tieši izteiktas ar ārējo tiesību normu. Lai arī tehnisko noteikumu mērķis zināmā mērā ir individualizēt un padarīt skaidrus un acīmredzamus to adresātam no tiesību normām izrietošus pienākumus un aprobežojumus, to mērķis nav vienīgi pārskatīt ārējās tiesību normas. Dienests var tehniskajos noteikumos izvirzīt stingrākus nosacījumus, līdz ar to tas ne tikai atbilst Noteikumu Nr. 30 21. punkta ietvaram un pamatots ar vides aizsardzību, bet šāda nepieciešamība objektīvi izriet no kādiem konkrētiem un īpašiem apstākļiem. Tomēr šādu prasību nepieciešamībai objektīvi jāizriet no lietā konstatētiem apstākļiem un tām jābūt pamatotām un samērīgām. APL 65. panta trešā daļa noteic, ka gadījumā, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka administratīvais akts izdodams, bet nav noteikts tā konkrētais saturs (satura izvēles administratīvais akts), iestāde izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatojamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu.
- 21.3. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 475 25. punktu ja ūdensteces sateces baseins ir lielāks par 25 km² vai ūdenstilpes spoguļa laukums ir vismaz 10 ha liels, darbības ierosinātājs papildus šo noteikumu 24. punktā minētajam iesniedz: 1) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz zivju resursiem (25.1. apakšpunkts); 2) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu (25.2. apakšpunkts); 3) sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdensobjektiem (25.3. apakšpunkts).
- 21.4. Sākotnējā izvērtējumā un lietā ir pieejami vairāku ekspertu atzinumi, tajā skaitā atzinums par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi

uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – Bolupī (Atzinums Nr. 1), atzinums par Paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz ĪADT, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu (Atzinums Nr. 2), sertificēta sugu un biotopu eksperta atzinums par Bolupes atjaunošanas darbu ietekmi uz zivju resursiem (Atzinums Nr. 3) un atzinums Paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamiem ES nozīmes zālājiem (Atzinums Nr. 4). Iepriekš minētajos atzinumos ir iekļautas Paredzētās darbības ietekmes mazinošie pasākumi, kas ir integrēti arī Tehniskajos noteikumos (1., 2., 3., 4. punkts un to apakšpunkti).

- 21.5. Ņemot vērā iepriekš minēto, Birojs norāda, ka normatīvais aktu regulējums paredz attiecīgo ekspertu iesaisti uz Tehnisko noteikumu izdošanas laikā (Noteikumu Nr. 475 25.1. – 25.3. apakšpunkts), taču neparedz, ka eksperti būtu jāiesaista projektēšanas laikā. No Būvniecības likuma 1. panta 15. punkta izriet, ka būvniecības procesa dalībnieks būvniecības ierosinātājs, būvprojekta izstrādātājs, būvdarbu veicējs, autoruzraudzības veicējs, būvuzraudzības veicējs vai būvekspertīzes veicējs. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumu Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 500) 2.5. apakšpunktu būvprojekta ekspertīze – profesionāla pārbaude, kuras mērķis ir sniegt izvērtējumu par būvprojekta tehniskā risinājuma atbilstību normatīvo aktu un tehnisko noteikumu prasībām. Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 16. septembra noteikumiem Nr. 550 “Hidrotehnisko un meliorācijas būvju noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 550) 54. punktu ekspertīzi visam būvprojektam veic, ja tas ir trešās grupas būves būvprojekts, izņemot būves nojaukšanas būvprojektu. Atbilstoši Noteikumu Nr. 550 55. punktam ja starp būvniecības dalībniekiem risināmi strīdi par būvprojekta atbilstību normatīvajiem aktiem un tehniskajos vai īpašajos noteikumos noteiktajām prasībām, būvprojekta ekspertīzi veic tām būvprojekta daļām vai sadaļām, par kurām būvniecības dalībniekiem pastāv strīds. Dabas ekspertiem nav piešķirtas tiesības iesaistīties būvprojektēšanā, jo par būvprojektu ir atbildīga persona, kura ir saņēmusi sertifikātu būvprojektēšanai.
- 21.6. No Tehnisko noteikumu 1. – 4. punkta, 7. punkta, 10. punkta, izriet, ka adresātei būvprojektā ir jānorāda un jāiekļauj virkne ar Paredzēto darbību saistītajiem procesiem, kas versti uz vides aizsardzības prasību nodrošināšanu. Vērtējot būvprojekta atbilstību Tehniskajiem noteikumiem⁶, Dienestam ir dodas iespējas izvērtēt, vai adresāte ir iekļāvusi nepieciešamos ietekmes mazinošos pasākumus, kā arī vai iekļautie risinājumi Paredzētās darbības veikšanai attiecīgajā gadījumā pēc iespējas samazinās ietekmi. Dienestam nav liegts iesaistīt arī ekspertus šī izvērtējuma veikšanai, ja tas uzskata, ka tas ir nepieciešams, taču no normatīviem aktiem neizriet, ka šādu ekspertu finansēšanu varētu noteikt kā pienākumu adresātam.
- 21.7. Ņemot vērā iepriekš minēto, Biroja ieskatā ir nepamatoti un nesamērīgi ar Tehnisko noteikumu vides aizsardzības prasībām uzlikt par pienākumu iesaistīt papildus jau Paredzētās darbības realizācijas procesā nodrošināt zālāju un saldūdeņu biotopu eksperta uzraudzību, ņemot vērā ka ietekmes ir iepriekš vērtētas (Atzinums Nr. 1, Atzinums Nr. 2., Atzinums Nr. 3 un Atzinums Nr. 4, kā arī Atzinuma Nr. 3 un Atzinuma Nr. 4 papildinājumi).

⁶ Atbilstoši Noteikumu Nr. 500 74. punktam Būvvalde, saņemot būvatļaujā norādītos dokumentus, kas apliecina projektēšanas nosacījumu izpildi, pārlicinās, ka būvprojektam ir izstrādātas visas nepieciešamās daļas, būvprojekts atbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, lokālplānojumam (ja tāds ir izstrādāts) un detālplānojumam (ja tas nepieciešams saskaņā ar normatīvajiem aktiem) (izņemot gadījumu, ja būvprojekts attiecas uz nacionālo interešu objektu), kā arī ir saņemta tehnisko noteikumu izdevēja piekrišana būvprojekta risinājumiem.

22. Attiecībā uz Privātpersonas iebildumiem, ka Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunkts faktiski pieļauj iznīcināt aizsargājamo zālāju biotopus, Birojs norāda:
- 22.1. Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunktā tiek noteikts, ka teritorijā esošo īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu, kas atrodas ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un citu dabas vērtību aizsardzībai, ievērot darbu veikšanas ierobežojumus, kas jāietver būvprojektā, tajā skaitā īpaši aizsargājamo zālāju biotopu – 6450 Palieņu zālāji, 6510 Mēreni mitras pļavas, 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6530*Parkveida pļavas un ganības – aizsardzībai “ja nav iespējas izvest izņemto aizsērējumu ārpus aizsargājamajiem zālājiem (pamatojumu iekļaujot būvprojektā), tad tos pieļaujams izlīdzināt ne biezākā kārtā kā 0,20 m šaurā (līdz 2 m) joslā gar upes malu, būvprojektā uzrādot precīzas darbu robežas, būvdarbiem nepieciešamo minimālo joslas platumu upes krastā, ietekmēto zālāju platību (m²)”.
- 22.2. Vērtējot Tehnisko noteikumu 3.6.3. apakšpunktā izvirzīto nosacījumu kopsakarā ar administratīvajā lietā esošajiem materiāliem, Birojs konstatē, ka iepriekš minētais nosacījums izriet no Atzinuma Nr. 4, ko ir sniegusi sertificēta Eksperte_4 saistībā par Paredzētās darbības ietekmi uz īpaši aizsargājamajiem ES nozīmes zālājiem. Eksperte_4 Atzinumā Nr. 4 citstarp kā ietekmi mazinošu pasākumu ir norādījusi “ja nav iespējas izvest izsmelto aizsērējumu ārpus ES nozīmes aizsargājamajiem zālājiem, tad tos izlīdzināt ne biezākā kārtā kā 20 – 30 cm šaurā (līdz 2 m) joslā gar upes malu”, turklāt secinājusi, ka ievērojot ieteikumus, nebūs negatīva ietekme uz ES īpaši aizsargājamajiem zālājiem, vaskulāro augu sugām un dižkokiem.
- 22.3. Dienests Sākotnējā izvērtējumā ir norādījis “Teritorijā esošo ĪA biotopu un sugu aizsardzībai pastāv iespēja noteikt ietekmju mazinošus pasākumus, nodrošinot maksimālu ĪA dabas vērtību aizsardzību, pamatojoties uz Sugu un biotopu aizsardzības likuma 9. pantā u.c. pantos noteiktajām prasībām, kas ierobežos Paredzētās darbības īstenošanu, bet ne pilnībā aizlieds.”
- 22.4. SIA “ZVIDZE” Vēstulē Nr. 4 ir norādījusi, ka īpaši aizsargājamo zālāju biotopu teritorijās izraktās grunts apjoms, ko iespējams izlīdzināt pie šiem nosacījumiem ir ne vairāk kā 0,4 m³ grunts uz tekošā metra, kas sastāda mazāk kā 5% no kopējā izraktā grunts apjoma uz tekošo metru, ko būtu nepieciešams izlīdzināt. Ņemot vērā, ka atļautais izlīdzināmās grunts daudzums ir tik niecīgs, ir skaidrs, ka neatkarīgi no tā, vai pat šajos 2 m tiks līdzināta grunts 20 cm biezā slānī, būs nepieciešams paredzēt izraktās grunts promvešanu. Lai nepasliktinātu biotopu kvalitāti, un darbu laikā neatstātu tehnikas risas biotopu platībās, projektā tiks paredzēta tehnikas pārvietošanās pa slodzi izlīdzinošajiem paklājiem. Šāds risinājums nepasliktinās biotopu apsaimniekošanas iespējas pēc veiktajiem darbiem.
- 22.5. Ņemot vērā iepriekš minēto un izsverot privātpersonas iebildumus, Birojs secina, apstāklis, ka Paredzētā darbība plānota tajā skaitā teritorijās, kur atrodas īpaši aizsargājamie biotopi 6450 Palieņu zālāji, 6510 Mēreni mitras pļavas, 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6530*Parkveida pļavas un ganības, nav pietiekoši pamatots un samērīgs arguments, lai apgalvotu, ka īpaši aizsargājamie biotopi tiks pilnībā iznīcināti, jo saskaņā ar Ekspertes_4 Atzinumu Nr. 4 tiek paredzēti nosacījumi ar kuriem tiek sabalansēta vides aizsardzības prasības kopsakarā ar Paredzētās darbības pieļaujamību. Turklāt, no Tehniskiem noteikumiem nepārprotami izriet, ka grunts izlīdzināšana ir pieļaujama tikai īpašā gadījumā - ja nav iespējams grunti izvest, turklāt neiespējamība izvest grunti ir jāpamato adresātam. Nav konstatējami apstākļi, kas konkrētajā gadījumā pieļautu izvirzīt būtiski nelabvēlīgākus nosacījumus un aprobežojumus Paredzētajai darbībai, nekā to ir noteicis Eksperts_4 Atzinumā Nr. 4.

23. Attiecībā uz Privātpersonas iebildumiem, ka Paredzētās darbības ietvaros tiks iznīcināts dabīgais hidroloģiskais režīms, jo posmos, kuru krastos nav īpaši aizsargājamo biotopu, rakšanas darbu apjoms netiek limitēts, kas savukārt ietekmēs zivju populāciju, Birojs norāda:
- 23.1. Kā jau iepriekš Birojs norādīja⁷, tad atbilstoši Rīkojumam Nr. 328 Bolupe ir regulēta valsts nozīmes meliorācijas sistēma. Saskaņā ar Tehniskās apsekošanas atzinumu Bolupes regulēšanas darbi jau tika veikti 1952. gadā, kur 1962. gadā būve tika pieņemta ekspluatācijā.
- 23.2. Sākotnējā izvērtējumā ir sniegta informācija, ka ņemot vērā Bolupes pieguļošo zemju lietošanas veidus (galvenokārt meža zemes un pļavas), pavasara palos, atbilstoši Noteikumu Nr. 329 21. punktā noteiktajam, ir pieļaujama pieguļošo teritoriju applūšana, ar piebildi, ka atkarībā no zālāja sugas pieļaujama zālāju īslaicīga applūšana ne ilgāk par 10 līdz 30 diennaktīm, vienlaikus, šāds ilgstošs ūdenslīmeņa uzstādinājums Bolupē rada ūdenslīmeņa uzstādinājumu arī tajā ietekošajās meliorācijas sistēmās, kas rada ilgstošu gruntsūdens līmeņa paaugstinājumu tām pieguļošajās teritorijās. Sākotnējā izvērtējumā ir iekļauta atsauce uz SIA "ZVIDZE" Vēstulē_24082023 iekļauto informāciju par ūdenslīmeni ūdensnotekā. Adresāte Iesnieguma_03052023 pielikumā ir pievienojusi informāciju par ūdens līmeņiem vairākos hidrometriskajos posteņus, kas atrodas uz Bolupes (no 2012.-2022. gadam).
- 23.3. Lietā ir pieejams arī Atzinums Nr. 1, kas sniegts par virszemes ūdens objekta tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdens objektiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdens objektu – VNŪ Bolupe, kurā norādīts, ka VNŪ Bolupe tehnisko parametru, šķēsgriezumu un garenkritumu atjaunošana ir būtisks pasākums ūdens novadīšanas nodrošināšanai pavasara palu un vasaras – rudens plūdu laikā. Tas nodrošinās savlaicīgu pieguļošo lauksaimnieciski izmantojamo platību un meža zemju nosusināšanu un novērsīs periodiska applūduma risku. Hidraulisko un hidroloģisko režīmu Bolupē būtiski ietekmē Balvu ezera slūžas pārgāznes darbība. Jānodrošina sanitārā caurtece mazūdens periodā. Nav pieļaujama patvaļīga ūdens līmeņa izmaiņšana Balvu ezerā rekreācijas vajadzībām. Ievērojot to, ka gruntsūdens līmeņa pazemināšanās, apkārtnes ainavas, augšnes un veģetācijas izmaiņas ir notikušas kopš 1962. gada, VNŪ Bolupe atjaunošanas būvdarbi neradīs negatīvu ietekmi uz Ūdensnoteku un apkārtējo ūdensobjektu hidroloģisko režīmu.
- 23.4. Dienests saistībā ar ĪADT un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzību, kā arī lai mazinātu Paredzētās darbības ietekmi uz zivju resursiem, Tehnisko noteikumu 2. punkta, 3.4. apakšpunkta, 3.6.1. apakšpunkta, 4.6. apakšpunkta iekļāvis prasības, kas aizliedz izmaiņas hidroloģiskajā režīmā vai nepasliktina to, turklāt norādot, ka Paredzētos darbības risinājumiem ir jābūt pamatotiem ar hidroloģiskās modelēšanas, aprēķinu rezultātiem konkrētajās vietās.
- 23.5. Paredzētās darbības īstenošana ir saistāma ar ietekmi uz zivju resursiem, t.sk. upē konstatētām un potenciāli iespējamām zivju sugām, vienlaikus ietekme uz zivju resursiem ir vērtēta Atzinumā Nr. 3 un Atzinuma Nr. 3 papildinājumā. Tehnisko noteikumu 4. punktā un 4.1. - 4.6. apakšpunktā ir izvirzīti no Atzinuma Nr. 3 un Atzinuma Nr. 3 papildinājuma izrietošie Paredzētās darbības ierobežojumi ietekmju uz zivju resursiem mazināšanai. Tehnisko noteikumu 16. punkts paredz "Pēc būvdarbu veikšanas, kas saistīti ar ūdensnotekas gultni un ūdens vidi, ūdens piesārņošanas riskiem, veikt zivju resursiem nodarīto zaudējumu novērtēšanu un zaudējumu aprēķināšanu, atbilstoši Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumu Nr. 188 „Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un

⁷ Šī lēmuma 9.1. – 9.2. apakšpunkts.

kompensācijas kārtība” prasībām, zivsaimnieciskās ekspertīzes veicējam sniegtot detaļu informāciju par veiktajiem darbiem (t.sk. konkrētiem darbu veikšanas laikiem, izmantotajām metodēm, konstatētu zivju bojāeju un upes piesārņojumu), zivsaimnieciskās ekspertīzes atzinumu iesniedzot Valsts vides dienestā lēmuma pieņemšanai par zivju resursiem nodarītā zaudējuma apmēru un kompensācijas veidu pirms vai vienlaicīgi ar iesnieguma par būves gatavību ekspluatācijai iesniegšanu. Prasību par zivsaimnieciskās ekspertīzes veikšanu ietvert būvprojektā”. Spēkā esošie normatīvie akti zivsaimniecības jomā neizslēdz esošu VNŪ atjaunošanas iespējamību ar Noteikumiem Nr. 188 nosakot prasības ietekmju uz zivju resursiem kompensācijai.

24. Attiecībā uz Privātpersonas Apstrīdēšanas iesniegumā iekļauto apgalvojumu, ka tā kā Bolupes upe atrodas mežainā apvidū, tad nav pieļaujama vienlaidus apauguma novākšana gar upes krastiem garos posmos, Birojs norāda, ka, lai arī Paredzētās darbības veikšanai būs nepieciešams veikt meža zemju apauguma likvidēšanu VNŪ trases platībā, tomēr ietekmes apjoms nav vērtējams ka tāds, kas varētu radīt būtiski negatīvu ietekmi uz mežu lokālā vai plašākā mērogā. Ņemot vērā to, ka Bolupe ir regulēta valsts nozīmes meliorācijas sistēma uz Paredzēto darbību ir attiecināmas meliorācijas jomu regulējošo normatīvo aktu prasības (Noteikumi Nr. 714), turklāt Aizsargjoslu likuma 47. panta otrā daļa, pieļauj apauguma, t.sk. meža zemē, novākšanu ekspluatācijas aizsargjoslas platībā un vietās, kur tas nepieciešams, atjaunošanas darbu veikšanai, vienlaikus ievērojot Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmajā daļā un 37. pantā noteikto, maksimāli saglabājot esošo meža un kokaugu apaugumu upes krastos. Ar Tehnisko noteikumu 3.1. un 3.3., 3.4. apakšpunktu tiek noteikti ierobežojumi apauguma novākšanai īpaši aizsargājamo biotopu teritorijās, savukārt atbilstoši Tehnisko noteikumu 7. punktam “Būvprojektā precīzi uzrādīt koku, krūmu ciršanas vietas (t.sk. atsevišķu trases ciršanas shēmu) un platības, koku, krūmu ciršanu meža zemē ūdensnotekas atbērtnes pusē paredzot ne vairāk kā 8 m attālumā no kroles, un 1 m attālumā ūdensnotekas otrā pusē, ievērojot 2., 3. punktā izvirzītās prasības. Būvniecības darbiem nepieciešamo koku un krūmu ciršanu veikt saskaņā ar Meža likumu un uz tā pamata izsniegtajiem normatīvajiem aktiem, koku ciršanai meža zemē saņemot koku ciršanas apliecinājumu Valsts meža dienestā. Prasības apauguma novākšanai iekļaut būvprojektā”. No Būvprojekta, Iesnieguma_03052023 un Vēstules Nr. 4 izriet, ka projekta risinājumos tiks paredzēts atstāt liela izmēra (>30cm apkārtmēra) kokus vai koku grupas atbērtnē, ja tās būtiski netraucēs rakšanas darbiem.
25. Attiecībā uz Privātpersonas Apstrīdēšanas iesniegumā iekļauto argumentu, ka Paredzētajai darbībai netiek piemērots IVN un izsniegtie Tehniskie noteikumi pieļauj plašu interpretāciju, tādējādi, iespējams, atļaujot būtisku ietekmi uz vidi, Birojs norāda:
- 25.1. Novērtējuma likumā un Noteikumos Nr. 18 nav izvirzītas prasības noteiktai detalizācijas pakāpei, līdz kādai iestādei jāpārbauda un jānovērtē paredzētās darbības iespējamā ietekme. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012. gada 30. oktobra spriedumā lietā Nr. A42991709 SKA-139, kurā vērtēts jautājums par pakāpi, kādā Sākotnējā izvērtējuma gaitā noskaidrojami apstākļi, ir atzinis, ka Sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noteikt iespējamās ietekmes un to, vai tās varētu būt būtiskas, tomēr – kā norāda Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments – Sākotnējā izvērtējuma uzdevums nav precīzi dokumentēt ietekmju apjomu un definēt projekta īstenošanas noteikumus. Iepriekš minētais atbilst arī Novērtējuma likuma 6.¹ panta pirmajā daļā noteiktajam, ka Dienests Sākotnējo izvērtējumu veic un lēmumu par IVN procedūras piemērošanu vai nepiemērošanu paredzētajai darbībai pieņem mēneša laikā. Novērtējuma likuma II daļa un Noteikumu Nr. 18 II nodaļa neparedz, ka Sākotnējā izvērtējuma veikšanai iestāde veic papildus nozīmīgus pētījumus. Lēmumu par to, vai paredzētajai darbībai varētu būt būtiska ietekme uz vidi, un vai nepieciešama padziļināta tās novērtēšana, iestāde pieņem, balstoties uz paredzēto darbību ierosinātāju sniegto informāciju un

informāciju, kas tai pieejama, tomēr Sākotnējais izvērtējums nav procedūra, kuras ietvaros jāgūst precīzi konstatējumi par ietekmes paredzamo apjomu, jo gadījumos, kad ietekme varētu būt būtiska, – tam paredzēta IVN procedūra.

- 25.2. Ja Sākotnējā izvērtējuma rezultātā Dienests, novērtējot paredzētās darbības ierosinātāja sniegtu informāciju un informāciju, kas tam pieejama, nonāk pie secinājuma, ka paredzētās darbības ietekme saistībā ar kādu no kritērijiem vai vairākiem kritērijiem varētu būt būtiska, ka šādas ietekmes varbūtība saglabājas liela, un ietekme varētu būt kompleksa (uz ko var norādīt gan konkrētās darbības specifika, gan ietekmētās teritorijas jutīgums, gan ietekmētās teritorijas lielums, skarto dabas vērtību relatīvais daudzums u.c. faktori), – Dienests pieņem lēmumu par IVN procedūras piemērošanu.
- 25.3. Konkrētajā gadījumā Dienests, izvērtējot Paredzēto darbību kopsakarā ar lietā iesniegtajiem adresātes un SIA “ZVIDZE” lietas materiāliem un Novērtējuma likuma 11. panta kritērijiem, ir nolēmis, ka Paredzētajai darbībai nav nepieciešama IVN procedūra.
- 25.4. Vadoties no iespējamo ietekmju novērtējuma būtiskuma, vērtējot konkrētos lietas apstākļus, konkrētajā gadījumā nav iespējams konstatēt būtiskas ietekmes, lai Paredzētajai darbībai pamatoti piemērotu IVN. Sākotnējā izvērtējumā nav konstatēti apstākļi, kas norādītu uz būtiskām ietekmēm uz vidi, kuras nebūtu iespējams novērst vai samazināt, nosakot un ievērojot atbilstīgas prasības ietekmju mazināšanai tehniskajos noteikumos, vienlaikus maksimāli saskaņojot meliorācijas jomu un citu jomu vajadzības, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam regulējumam. Minētais secinājums izriet no konkrētās lietas apstākļu vērtējuma, ņemot vērā tiesību normu saprātīgu un samērīgu piemērošanu, un nav vispārināms.
- 25.5. Noteikumu Nr. 30 17. punkts nosaka, ka, sagatavojot tehniskos noteikumus, Dienestam ir tiesības pieaicināt ekspertus, pieprasīt un saņemt informāciju no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī saņemt būvvaldes apkopotus sabiedrības iesniegtos priekšlikumus un sabiedriskās apspriešanas rezultātus, ja tādi ir. Tehniskajos noteikumos iekļaujamo vides aizsardzības prasību ietvaru noteic Noteikumu Nr. 30 21. punkts un tā apakšpunkti, cita starpā prasības darbības norises vietai, īpašu uzmanību pievēršot: 1) ūdenstecēm, ūdenstilpēm (tai skaitā ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas noteiktas normatīvajos aktos par riska ūdensobjektiem), kā arī prasībām, kas attiecībā uz attīrīšanas iekārtu projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju noteiktas normatīvajos aktos par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī (21.2.1. apakšpunkts); 2) vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslām, īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī mikroliegumiem un īpaši aizsargājamiem meža iecirkņiem (21.2.2. apakšpunkts), citas ar vides aizsardzību saistītas prasības (21.8. apakšpunkts). No Noteikumu Nr. 30 21.8. apakšpunkta izriet, ka tiesību normas izdevējs ir atstājis rīcības brīvību tehnisko noteikumu izdevējam iekļaut tehniskajos noteikumos prasības, kas tiešā veidā nav norādītas pašos Noteikumos Nr. 30.
- 25.6. No normatīvā regulējuma nepārprotami izriet, ka Dienestam ir tiesības izdotajos tehniskajos noteikumos iekļaut vides aizsardzības prasības, turklāt Dienests ir tiesīgs izvirzīt prasības, kas nav jau tieši izteiktas ar ārējo tiesību normu. Lai arī tehnisko noteikumu mērķis zināmā mērā ir individualizēt un padarīt skaidrus un acīmredzamus to adresātam no tiesību normām izrietošus pienākumus un aprobežojumus, to mērķis nav vienīgi pārskaitīt ārējās tiesību normas. Dienests var tehniskajos noteikumos izvirzīt stingrākus nosacījumus, līdz ar to tas ne tikai atbilst Noteikumu Nr. 30 21. punkta ietvaram un pamatots ar vides aizsardzību, bet šāda nepieciešamība objektīvi izriet no kādiem konkrētiem un īpašiem apstākļiem. Tomēr šādu prasību

nepieciešamībai objektīvi jāizriet no lietā konstatētiem apstākļiem un tām jābūt pamatotām un samērīgām. APL 65. panta trešā daļa noteic, ka gadījumā, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka administratīvais akts izdodams, bet nav noteikts tā konkrētais saturs (satura izvēles administratīvais akts), iestāde izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatodamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu.

26. Latvijas dabas fonds Apstrīdēšanas iesniegumā ir norādījis, ka pakāpeniskas sateces baseinā esošo VNŪ atjaunošanas gadījumā netiek ievērots Novērtējuma likums 3. panta 7. punktā noteiktais princips, ka paredzēto darbību, kurai ir vai var būt būtiska ietekme uz vidi, aizliegts sadalīt vairākās darbībās, jo tādējādi netiek pienācīgi novērtēta paredzētās darbības kopīgā ietekme. Tā vietā, lai lemtu par pilnvērtīgu Bolupes atjaunošanas izvērtēšanu IVN procesā, Dienests pieļauj Dabas liegumā esošā Bolupes posma “atjaunošanas, pārtīrīšanas nepieciešamību” augstāk esošā Bolupes posma atjaunošanas dēļ. Attiecībā par Paredzētās darbības ietekmi uz Dabas liegumu Birojs norāda:
- 26.1. Bolupes lejteces posms pik.00/00-88/00, ko Paredzētās darbības ietvaros nav paredzēts atjaunot, lai arī tas atbilst VNŪ statusam un ir regulēts, šķērso Dabas liegumu teritoriju (kopplatība 51 344 ha), kas ir noteikta ne tikai kā Natura 2000 teritorija, bet arī starptautiskas nozīmes mitrāju RAMSAR⁸ teritorija.
- 26.2. Dabas liegumā tiek apvienoti 12 jau esoši dabas liegumi (Bērzpils purvs, Īdiņu purvs, Īdeņas un Kvapānu dīķi, Lagažas – Šnitku purvs, Lubānas ieplakas, Lubānas un Sūļagala purvs, Pārabaine, Pededzes lejtece, Salas purvs, Tīrumnieku purvs, Seldžu ozolu audze un Audīles mežs), papildus iekļaujot Lubāna ezeru un bioloģiski vērtīgas ezeram pieguļošas teritorijas. Dabas liegums izveidots, lai nodrošinātu Latvijas lielākā iekšzemes mitrāju kompleksa vienotu aizsardzību. Tas ir unikāls Eiropas un pasaules nozīmes dabas komplekss ar izcilu nozīmi daudzu īpaši aizsargājamo sugu populāciju un biotopu saglabāšanai. Lubāns un zivju dīķi ir viena no svarīgākajām caurceļojošo ūdensputnu atpūtas un barošanās vietām valstī, kā arī viena no piecām labākajām ligzdošanas vietām 29 Eiropas īpaši aizsargājamām putnu sugām – mazajam ērglim, jūras ērglim, ziemeļu gulbim, griezei, ķikutam u.c.⁹.
- 26.3. Dabas lieguma teritorijas aizsardzību un izmantošanu regulē ĪADT likums un Ministru kabineta 2009. gada 10. februāra noteikumi Nr. 135 “Dabas lieguma “Lubāna mitrājs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 135).
- 26.4. Saskaņā ar ĪADT likuma 7. pantu dabas liegumi ir cilvēka darbības mazpārveidotas vai dažādā pakāpē pārveidotas dabas teritorijas, kas ietver īpaši aizsargājamo savvaļas augu un dzīvnieku sugu dzīvotnes un īpaši aizsargājamus biotopus.
- 26.5. ĪADT likumā un Noteikumos Nr. 135 nav noteikti konkrēti aprobežojumi darbībām ārpus Dabas lieguma teritorijas. ĪADT Likums, t.sk. tā 43. pants, ietver vispārēju aprobežojumu veikt tādas darbības, kas var radīt būtiski negatīvu ietekmi uz ĪADT un tajās esošām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām, ĪADT Likuma 43. panta pirmajā daļā nosakot, ka Natura 2000 teritorijās piemēro nepieciešamos aizsardzības pasākumus, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības statusu tiem biotopiem un sugu populācijām, kuru dēļ attiecīgā teritorija ir izveidota.
- 26.6. Atbilstoši ĪADT likuma pielikumam “Latvijas Natura 2000 — Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju saraksts” Dabas lieguma vietas koda Nr. LV0536600,

⁸ <https://www.daba.gov.lv/lv/ramsar-mitraji>

⁹ <https://www.daba.gov.lv/lv/lubana-mitrajs> (skatīts 08.07.2024.).

tips "C" (teritorijas, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai).

- 26.7. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 135 4. punktu un 1. pielikumu un IS Ozols, Darbības vietas tuvumā esošajai Dabas lieguma teritorijai ir noteikts funkcionālais zonējums Dabas lieguma zona, kura, atbilstoši Noteikumu Nr. 135 16. punktā noteiktajam, izveidota, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu aizsardzību un apsaimniekošanu.
- 26.8. Noteikumu Nr. 135 11.1. apakšpunkts nosaka, ka visā Dabas lieguma teritorijā bez Pārvaldes rakstiskas atļaujas aizliegts veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, izņemot zivju diķu apsaimniekošanu, kā arī atbilstoši šo noteikumu 11.2. apakšpunktam aizliegts veikt esošo hidrotehnisko būvju un meliorācijas sistēmu un to daļu renovāciju un rekonstrukciju.
27. Ņemot vērā to, ka Paredzētā darbība ir tiešā tuvumā un robežojas ar Dabas liegumu, kas ir Natura 2000 teritorija, ir jāvērtē, vai Paredzētajai darbībai nav piemērojama Natura 2000 teritoriju novērtējuma procedūra (turpmāk – Natura 2000 novērtējums). Saskaņā ar Novērtējuma likuma 4.¹ panta pirmo daļu, ja paredzētā darbība, kuras īstenošana saskaņā ar Dienesta lēmumu var būtiski ietekmēt Natura 2000 teritoriju, bet kura nav minēta šā likuma 1. pielikumā un kuras īstenošanai nav jāveic IVN saskaņā ar šā likuma 14.¹ pantu, tās ietekmi uz Natura 2000 teritoriju novērtē saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību. Saskaņā ar 2011. gada 19. aprīļa noteikumiem Nr. 300 "Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)" (turpmāk – Noteikumi Nr. 300) 2. punktu ietekmi uz Natura 2000 teritoriju novērtē, ņemot vērā to, ka paredzētā darbība (atsevišķi vai kopā ar citām darbībām) ietekmēs Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskās funkcijas, integritāti un izveidošanas un aizsardzības mērķus, pamatojoties uz šo noteikumu 9.3., 9.4., 9.5. un 9.6. apakšpunktā minētajiem ietekmes novērtējuma kritērijiem.
28. Dienests Sākotnējā izvērtējumā ir norādījis, ka, vērtējot Paredzētās darbības raksturu un vietas apstākļus, t.sk. zemes virsmas modeļus, būtiska ietekme uz valsts nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un Natura 2000 – Dabas liegumu un tajā esošajām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām nav prognozējama, bet būvprojekta izstrādes laikā ir nepieciešams precizēt varbūtējo ietekmes zonu, neparedzot risinājumus, kas var radīt būtisku negatīvu ietekmi uz Dabas lieguma teritoriju. Sākotnējā izvērtējuma laikā nav konstatēti būtiski vai nenovēršami ietekmju riski uz Dabas lieguma teritoriju, t.sk. tādi, kas varētu negatīvi ietekmēt Natura 2000 teritorijas ekoloģiskās funkcijas, integritāti vai būtu pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Birojs secina, ka šādus apsvērumus Dienests citstarp ir pamatojis ar Paredzētās darbības ietvaros plānotajiem pasākumiem (sedimentācijas baseinus, gan ģeotekstila vairokus, lai samazinātu uzduļķošanu un sedimentu pārnesei būvdarbu laikā). Vienlaikus nekādu apsvērumu par Paredzētās darbības rezultātā radītām ietekmēm (ekspluatācijas) uz Natura 2000 teritoriju Sākotnējā izvērtējumā un administratīvās lietas materiālos nav ietverta. No administratīvajā lietā pievienotā Atzinuma Nr. 2 un Atzinuma Nr. 4 neizriet, ka Eksperts Nr. 2 un Eksperts Nr. 4 būtu vērtējis Paredzētās darbības ietekmi uz Natura 2000 teritoriju. Dienests Tehniskajos noteikumos ir izvirzījis nosacījumus saistībā ar īpaši aizsargājamām teritorijām un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzību. Lai mazinātu Paredzētās darbības ietekmi uz zivju resursiem, Tehnisko noteikumu 2. punktā, 3.4. apakšpunktā, 3.6.1. apakšpunktā, 4.6. apakšpunktā Dienests iekļāvis prasības, kas aizliedz izmaiņas hidroloģiskajā režīmā vai nepasliktina to, turklāt norādot, ka Paredzētajiem darbības risinājumiem ir jābūt pamatotiem ar hidroloģiskās modelēšanas, aprēķinu rezultātiem konkrētajās vietās.
29. Eiropas Komisijas paziņojumā Plānu un projektu novērtēšana saistībā ar Natura 2000 teritorijām Metodiskās vadlīnijās par Dzīvotņu direktīvas 92/43/EEK 6. panta 3. un

4. punkta noteikumiem (2021/C 437/01) (turpmāk – Vadlīnijas) 3.1.4. apakšpunktā ir norādīts, ka būtiska ietekme ir jebkura ietekme, ko plāns vai projekts rada, ko var pamatoti paredzēt un kas negatīvi un būtiski ietekmētu aizsardzības mērķus, kuri ir noteikti Natura 2000 teritorijā sastopamajām dzīvotnēm un sugām, kuru sastopamība ir būtiska. Ietekme var veidoties gan teritorijā, gan ārpus tās veiktu darbību rezultātā, ietekme var veidoties arī kopā ar citiem plāniem vai projektiem. Vadlīniju 3.1.4. apakšpunktā norādīts - “Tādēļ plāniem iepriekšēja izpēte jāveic pietiekami piesardzīgi (bez pamatotām šaubām) un ievērojot piesardzības principu tā, lai neizslēgtu elementus vai darbības, kuras varētu ietekmēt Natura 2000 teritoriju, un tādējādi nodrošinātu, ka tās tiek analizētas detalizētāk pienācīga novērtējuma laikā. Attiecībā uz ietekmes mazināšanas pasākumu (18) novērtēšanu jānorāda, ka attiecībā uz 6. panta 3. punkta procedūras ieviešanu Tiesa lēma šādi: “lai noteiktu, vai vēlāk ir jāveic atbilstošs plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo teritoriju novērtējums, iepriekšējas izpētes posmā nav jāņem vērā pasākumi, kas ir vērsti uz šī plāna vai šī projekta kaitīgās ietekmes uz šo teritoriju novēršanu vai samazināšanu” (lieta C-323/17). Tomēr projektu attīstītāji dažkārt projektus var izstrādāt tā, lai tie jau sākotnēji samazinātu iespējamo ietekmi vai nodrošinātu, ka tādas nav. To var panākt, izmantojot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus vai piemērojot preventīvus pasākumus, tostarp normatīvus pasākumus (piemēram, nosakot zonas, kurās aizliegts iekļūt), kuri ir noteikti, piemēram, konkrētai nozarei paredzētos normatīvos aktos, Natura 2000 apsaimniekošanas plānos vai teritoriālajos plānos / zonējumos. Pretēji plānā vai projektā noteiktajiem konkrētajiem ietekmes mazināšanas pasākumiem, kurus nedrīkst ņemt vērā iepriekšējas izpētes posmā, šādus vispārējus projekta elementus var ņemt vērā iepriekšējas izpētes posmā. Šādi elementi ir skaidri jānorāda projekta aprakstā. Kā tas ir aprakstīts 3.2.5. iedaļā, konkrētus ietekmes mazināšanas pasākumus, piemēram, zaļo tiltu izveidi, kas ļauj pārvietoties sugām, kuru aizsardzībai attiecīgā teritorija noteikta, apsver tikai pienācīga novērtējuma laikā, it īpaši, ja šos pasākumus nosaka kompetentā iestāde.”.

30. Vadoties no Vadlīnijās noteiktā, Birojs secina, ka no Sākotnējā izvērtējuma viennozīmīgi neizriet, ka Paredzētā darbība neietekmēs Natura 2000 teritoriju. Lai arī Adresāte ir norādījusi ietekmju mazinošos pasākumus, tomēr ietekmju mazināšanas pasākumi ir paredzēti tikai būvdarbu laikā un ņemti vērā procedūrā, kas nav atbilstoša ietekmju novērtējuma procedūra. Izdarītie apsvērumi par hidroloģiskā režīma izmaiņu neesamību attiecībā ĪADT nav ne pamatoti, ne pierādīti, bet gan noteikts, ka tas ir jāpierāda būvprojektēšanas stadijā. Iepriekš konstatētais neatbilst likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta ceturtās un piektās daļas tvērumam, kā arī piesardzības¹⁰ un izvērtēšanas principam¹¹, jo Paredzētā darbība tiek akceptēta bez atbilstoša izvērtējuma. No Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 24. novembra Spriedumā lietā C-409/09 Komisija / Spānijas karaliste norādītā, ir secināms, ka ietekmes novērtējumam attiecībā uz īpaši aizsargājamu teritoriju ir pakļautas arī tādas paredzētās darbības, kas atrodas ārpus šīs teritorijas, kur tiesa citstarp attiecībā uz šādām darbībām, kas atrodas ārpus aizsargājamās teritorijas, ir norādījusi “No tā izriet, ka attiecībā uz virszemes raktuvju

¹⁰ Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3. panta 5. punkts vides problēmu risināšana uzsākama, pirms vēl saņemti pilnīgi zinātniski pierādījumi par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi. Ja ir pamatotas aizdomas, ka paredzētā darbība negatīvi ietekmēs vidi, jāveic piesardzības pasākumi;

Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmās daļas 2. punkts piesardzības princips — ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;

¹¹ Vides aizsardzības likuma 3. panta pirmās daļas 4. punkts izvērtēšanas princips — jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

projektiem “Nueva Julia” un “Ladrones” veiktos novērtējumus nevar uzskatīt par pienācīgiem, jo tie ir nepilnīgi un tajos nav pilnīgu, precīzu un galīgu konstatējumu un secinājumu, kas varētu kļiedēt jebkuras zinātniski pamatotas šaubas par šo projektu ietekmi uz ĪAT “Alto Sil” un it īpaši uz medņu populāciju, kuras saglabāšana ir viens no šīs teritorijas mērķiem.” (sprieduma 105.punkts).

31. Ņemot vērā to, ka Paredzētā darbība tieši piekļaujas Natura 2000 (Dabas liegums) teritorijai, kas ir izveidota, lai nodrošinātu Latvijas lielākā iekšzemes mitrāju kompleksa vienotu aizsardzību, Biroja ieskatā ir svarīgi pārliecināties, vai ar Paredzēto darbību netiek izjaukts Natura 2000 teritorijas hidroloģiskais režīms, jo jebkura teritorija dabā ir cieši saistīta ar blakus teritorijām un ūdens režīma izmaiņām konkrētā vietā. Pats Paredzētās darbības raksturs liek izdarīt secinājumu, ka, uzlabojot meliorācijas sistēmu, viennozīmīgi mainīsies maksimālās noteces ilgums, kas samazināsies, bet novadāmā ūdens daudzums kritiskajā periodā palielināsies. Tas nozīmē, ka ūdens pieteces režīms Natura 2000 teritorijai mainīsies, ja vien netiks paredzēti kādai pasākumi vai arī netiks secināts, ka šīs izmaiņas būtiski neietekmēs Natura 2000 teritoriju. Lai arī Sākotnējā izvērtējumā tiek izdarīti apsvērumi un izvirzītas prasības par hidroloģiskā režīma nemainīgumu, nav konstatējams, ka Sākotnējā izvērtējuma laikā šie apsvērumi būtu atbilstīgi pamatoti un novērtēti. Biroja ieskatā šobrīd pastāvošais hidroloģiskais režīms nodrošina visu esošo biotopu funkciju optimālu norisi. Kā tas norādīts Eiropas Savienības tiesas judikatūrā, tad novērtējums par iespējamo ietekmi uz ĪADT ir jāveic tādā veidā, lai kompetentās iestādes varētu pārliecināties, ka plāns vai projekts nekaitēs attiecīgās teritorijas viengabalainībai, ņemot vērā to, ka ja nav pārliecības par šādas ietekmes neesamību, tad minētajām iestādēm pieprasītā atļauja ir jāatsaka¹². Attiecībā uz elementiem, uz kuru pamata kompetentās iestādes var gūt nepieciešamo pārliecību, Eiropas Savienības Tiesa ir precizējusi, ka ir jāizslēdz pamatotu šaubu pastāvēšana no zinātniskā viedokļa, ņemot vērā, ka minētajām iestādēm ir jāpamatojas uz jaunākajiem zinātniskiem atklājumiem šajā jomā¹³.

32. Vadoties no izvērtēšanas un piesardzības principa, Paredzētās darbības ietekme jānovērtē un tai (gadījumā, ja tā pieļaujama) jānoteic tādi īstenošanas nosacījumi, kas kļiedē pamatotas šaubas par būtisku ietekmi. Novērtējot un nosakot darbības realizācijas nosacījumus, nepieciešams atrast saprātīgu līdzsvaru starp teritorijas attīstību un dabas aizsardzību, nepieļaujot, ka būvniecība un objekta ekspluatācija negatīvi ietekmē Natura 2000 teritorijas ekoloģiskās funkcijas un integritāti un ka tā nonāk pretrunā ar teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Birojs, pamatojoties uz APL 65. panta trešo daļu, ievērojot piemērojamās tiesību normās noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatojamies uz lietderības apsvērumiem, ir noteicis šā lēmuma saturu, kā arī apsvēris šā lēmuma izdošanas nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi, un uzskata, ka šis lēmums ir piemērots attiecīgā mērķa sasniegšanai – normatīvo aktu nosacījumu ievērošana.

Birojs, pamatojoties uz APL 51. pantu, 64. panta otro daļu, 65. pantu, 66. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu, un 81. panta pirmo daļu, otrās daļas 2. punktu un piekto daļu, **nolemj:**

¹² Eiropas Savienības tiesas 2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-127/02 Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging (56. un 57. punkts), 2006. gada 26. oktobra spriedums lietā C-239/04 Komisija/Portugāle (20. punkts) un 2007. gada 20. septembra spriedums lietā C-304/05 Komisija/Itālija (58. punkts).

¹³ Eiropas Savienības tiesas 2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-127/02 Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging (9. un 67. punkts), lietā 2006. gada 26. oktobra spriedums lietā C-239/04 Komisija/Portugāle (24. punkts), kā arī lietā 2007. gada 13. decembra spriedums lietā C-418/04 Komisija/Īrija (258. punkts).

1. Atcelt Valsts vides dienesta 2023. gada 18. decembra tehniskos noteikumus Nr. AP23TP1832.
2. Piemērot Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritorijas (Natura 2000) novērtējumu Valsts nozīmes ūdensnotekas Bolupe meliorācijas kadastra numurs 4254:01, pik.88/00-358/00, atjaunošanai Balvu novada Rugāju pagasta un Kubulu pagasta zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem 3858 009 0061, 3874 001 0041, 3874 002 0053, 3874 010 0111, 3874 011 0195, 3894 015 0120, un upes posmam piegulošās zemes vienībās.

Piemērotās tiesību normas:

1. Administratīvā procesa likuma 51. pants, 64. panta otrā daļa, 65. pants, 66. panta pirmās daļas 1. un 2. punkts, un 81. panta pirmā daļa, otrās daļas 2. punkts un piektā daļa.
2. Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 4.¹ panta pirmā daļa.
3. Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 43. panta ceturtā un piektā daļa.
4. Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumu Nr. 30 „Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai” 28. un 29. punkts.

Atbilstoši APL 188. panta pirmajai daļai un Noteikumu Nr. 30 29. punktam, šo Biroja lēmumu var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, iesniedzot pieteikumu Administratīvās rajona tiesas atbilstīgajā tiesu namā (APL 189. panta pirmā daļa) pēc pieteicēja adreses (fiziskā persona — pēc deklarētās dzīvesvietas adreses, papildu adreses (Dzīvesvietas deklarēšanas likuma izpratnē) vai nekustamā īpašuma atrašanās vietas), juridiskā persona — pēc juridiskās adreses.

Lēmums stājas spēkā ar brīdi, kad tas paziņots adresātam (Administratīvā procesa likuma 70. panta pirmā daļa). Saskaņā ar Paziņošanas likuma 9. pantu, ja lēmums nosūtīts adresātam pa elektronisko pastu, tas uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas.

Direktore

(paraksts*)

D. Avdejanova

L.Matuze, liene.matuze@vpvb.gov.lv

I.Kramzaka, indra.kramzaka@vpvb.gov.lv

NORAKSTS PAREIZS

Vides pārraudzības valsts biroja

Direktora vietniece,

Piesārņojuma novērtēšanas daļas vadītāja (paraksts*)

I. Kramzaka

19.07.2024.

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu*